

T. C.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

ŞANLIURFA İLİNDEKİ YATIRIMCILARIN BİREYSEL
EMEKLİLİK YATIRIM FONLARINA KARŞI TUTUMLARI

Dilruba BEYAZ

Dilruba BEYAZ
125217011

ŞANLIURFA İLİNDEKİ
YATIRIMCILARIN BİREYSEL
EMEKLİLİK YATIRIM FONLARINA
KARŞI TUTUMLARI

İŞLETME ANA BİLİM DALI

ŞANLIURFA
2019

ŞANLIURFA-2019

T. C.

**HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

**ŞANLIURFA İLİNDEKİ YATIRIMCILARIN BİREYSEL EMEKLİLİK
YATIRIM FONLARINA KARŞI TUTUMLARI**

Dilruba BEYAZ

Danışman:

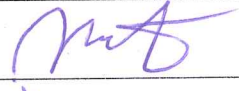

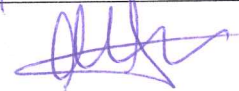
Prof. Dr. Ramazan AKBULUT

ŞANLIURFA - 2019

T. C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz İşletme Anabilim Dalı 125217011 numaralı Dilruba BEYAZ'ın hazırladığı "Şanlıurfa İlindeki Yatırımcıların Bireysel Emeklilik Sistemine Karşı Tutumlarının Analizi" konulu **yüksek lisans** tezi ile ilgili tez savunması, 31/07/ 2019 tarihinde, saat 14:00'da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABUL (başarılı) olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

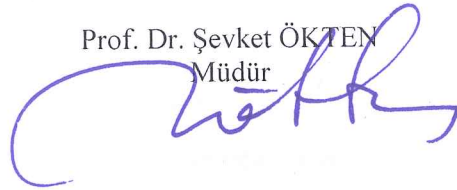
31/07/ 2019

Sınav Jürisi	Unvan, Adı Soyadı	Kanaati	İmzası
Danışman	Prof. Dr. Ramazan AKBULUT	Kabul	
Üye	Dr. Öğretim Üyesi Ömer Faruk RENÇBER	Kabul	
Üye	Dr. Öğretim Üyesi Ahmet ÇAKIR	Kabul	

Bu tezin İşletme Anabilim Dalında Yapıldığını ve Enstitümüz Kurallarına Göre Düzenlendiğini Onaylarım.

27...07/2019

Prof. Dr. Şevket ÖKTEN
Müdür

Not: a) Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan alıntılarının, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

b) Tez, HÜBAK'tan Bilimsel Araştırma Projesi mali destek Almıştır Almamıştır.

T.C.

**HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

ORJİNALLİK RAPORU VE BEYAN BELGESİ

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı-Soyadı :Dilruba BEYAZ
Öğrenci Numarası :125217011
Enstitü Anabilim Dalı :İşletme Anabilim Dalı
Programı :Yüksek Lisans
Başlık (Türkçe) :Şanlıurfa İlindeki Yatırımcıların Bireysel Emeklilik Yatırım Fonlarına Karşı Tutumları

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yukarıda başlığı belirtilen “Şanlıurfa İlindeki Yatırımcıların Bireysel Emeklilik Yatırım Fonlarına Karşı Tutumları” konulu çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 100 sayfalık kısmına ilişkin 31/07/2019 tarihinde şahsım/danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, benzerlik oranı %27’dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 6 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen tezli/tezsiz lisansüstü programlarda seminer, dönem projesi, tez vb Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından kabul edilen lisansüstü orijinallik raporu alınması uygulama esasları ile belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığımı ve bütün bilgilerin akademik kurallara uygun olarak toplanıp sunulduğunu, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı, blok şeklinde alıntılar yapmadığımı ve tüm alıntılarım bilimsel atıf kuralları çerçevesinde kaynağımı gösterdiğimi, Yükseköğretim kurulu bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesi ile Harran Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesinin 8. maddesinde yer alan etik ihlallerden her hangi birisinin yer almadığımı, etik ihlal tespiti halinde, Enstitü yönetim kurulunca, diplomamın iptal edilmesini kabul ediyorum.
Gereğini saygılarımla arz ederim.

31/07/2019

Hazırlayan

Öğrencinin İmzası

Yukarıda yer alan raporun ve beyanın doğruluğunu onaylarım. 31/07/2019

Prof. Dr. Ramazan AKBULUT
(İmzası)

ÖZET
ŞANLIURFA İLİNDEKİ YATIRIMCILARIN BİREYSEL EMEKLİLİK
YATIRIM FONLARINA KARŞI TUTUMLARI

BEYAZ, Dilruba

Yüksek Lisans Tezi

İşletme Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ramazan AKBULUT

Eylül, 2019, 100 sayfa

Bireysel emeklilik sistemi, dünyada zorunluluk veya gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanan, bireylerin emeklilik dönemlerini rahat bir şekilde geçinmelerini sağlayan bir sistemdir. Türkiye’de sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı olarak kendine yer bulan bireysel emeklilik sistemi gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanmaktadır. Bireysel emeklilik sistemi bireylerin emeklilik yıllarında refah kaybı yaşamalarını önlerken uzun vadede ekonomiye kaynak sağlamayı amaçlamaktadır. Hükümet bireysel emeklilik sistemini, ekonomiye olan katkıları ve sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcı niteliğinden dolayı, vermiş olduğu teşviklerle desteklemektedir.

Makroekonomik değişkenlerin ve devlet katkısının bireysel emeklilik sistemine katılım ve tasarruf edilen tutar üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Bu amaçla makroekonomik göstergeler olarak, döviz kuru, faiz oranı, enflasyon ve borsa endeksi kullanılırken; bireysel emeklilik sistemine katılım ve tasarruf ile ilgili katılımcı sayısı, katkı payı tutarı ve katılımcının fon tutarı değişkenleri kullanılmıştır.

İnsanoğlu yaşamı boyunca daha iyi şartlar altında yaşamak adına tasarruflarda bulunmuştur. Yapılan tasarruflar çoğu zaman kişilerin kendi yöntemleriyle saklansa da kimi zamanlarda tasarruflar kurumlar aracılığıyla saklanmaya çalışılmıştır. Günümüzde bireylerin tasarruflarını ve yatırımlarını profesyonelce yönetmek ve korumak bankaların görevi haline gelmiştir.

Bankalar yapılan ve yapılması düşünölen tasarrufların daha iyi değörlendirilmesi adına Bireysel Emeklilik Sistemini geliştirmişlerdir. Bireysel emeklilik sistemi temelde tasarrufa dayalı bir sistem olup, bireyin emekli olduğunda harcayabileceği ek gelir olarak ifade edilebilmektedir. Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sisteminin üç temel ayağı bulunmaktadır. Bu ana temeller; katılımcılar, gözlemciler ve temsilci kurumlardır. Bireysel Emeklilik Sisteminde katılımcılar, emeklilik dönemlerinde yaşam standartlarının yükselmesi adına çalışma hayatı boyunca yatırımlar yapmaktadır. Sistemin ikinci ayağı olan gözlemciler ise, devlet tarafından atanan denetçilerdir. Sistemin üçüncü ve son ayağı olan temsilci kurumlarsa, bireysel emeklilik sistemi katılımcılarının birikimlerini değörlendirerek onlara ek kazanç sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Güvenlik, Bireysel Emeklilik, Bankacılık, Vergi Teşviki, Devlet Katkısı

ABSTRACT

ATTITUDES OF INVESTORS TOWARDS PRIVATE PENSION INVESTMENT FUNDS IN ŞANLIURFA PROVINCE

BEYAZ, Dilruba

Master's Thesis

Business Department

Advisor: Prof. Dr. Ramazan AKBULUT

September, 2019, 100 pages

Private pension is a system to maintain individuals a comfortable retirement period based on the principal of legal obligation or voluntariness. Private pension system as a complement to the social security system in Turkey is applied based on voluntariness. This system prevents lack of welfare loss in the retirement period and provides economic returns in the long run. The governments support private pension system due to the contributions to economy and the complementary benefits with the incentives.

The purpose of this study is to disclose macroeconomic variables and contribution of the state about the individual pension system and the amount saved by the participants. For this reason currency, interest rate, inflation and stock index as variables of macroeconomic indicators, and the number of participants, the amount saved by participants and the amount of fund as variables of participation in the individual pension system and savings have been employed.

Human beings have been able to live under better conditions throughout their lives. Although the savings made are often stored by the person's own methods, the savings have sometimes been tried to be stored through the institutions. Today, it has become the task of bank management to protect the savings and investments of individuals professionally.

The banks have developed the Individual Pension System in order to better evaluate the savings made and planned. The private pension system, basically a savings-based system, can be expressed as additional income that an individual can spend when he retires. There are three main pillars of the private pension system in Turkey. These main themes are participators, observers, and representative companies. Participants in the private pension system make investments throughout their working lives in order to raise living standards in retirement periods. Auditors appointed by government are the second pillar of the system. In the third and final phase of the system, the individual pension system aims to provide additional benefits to the participants by evaluating the savings of their participants.

Keywords: Social Security, Individual, Pension, Banking, Taxation, Government Contribution

**ŞANLIURFA İLİNDEKİ YATIRIMCILARIN BİREYSEL EMEKLİLİK
YATIRIM FONLARINA KARŞI TUTUMLARI**

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
ORİJİNALLIK RAPORU VE BEYAN BELGESİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR	xii
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvi
EKLER LİSTESİ	xvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL GÜVENLİK VE BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ

1.1. SOSYAL GÜVENLİK KAVRAMI	3
1.2. SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ	4
1.3. SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNİN TÜRKİYE'DE GELİŞİMİ	6
1.4. TÜRK SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ KURUMLARI	7
1.4.1. Emekli Sandığı	9
1.4.2. Sosyal Sigortalar Kurumu	9
1.4.3. Bağ-kur (Esnaf Ve Sanatkârlar Ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu)	11
1.5. BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ'NİN TANIMI, ÖZELLİKLERİ VE FİNANSMANI	12
1.6. BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ'NİN İŞLEYİŞİ VE TARAFLAR	14
1.6.1. Katılımcı	17
1.6.2. Portföy Yöneticisi	17
1.6.3. Emeklilik Şirketi	18

1.6.4. Takasbank	18
1.6.5. Sermaye Piyasası Kurulu	19
1.6.6. Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu	20
1.6.7. Emeklilik Gözetim Merkezi	20
1.6.8. Bireysel Emeklilik Aracıları	21
1.7. BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ'NİN DENETİM MEKANİZMASI	21
1.7.1. Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından Yapılan Denetim	21
1.7.2. Günlük Gözetim Ve Denetim	22
1.7.3. İç Kontrol Sistemi Ve İç Denetim	23
1.7.4. Bağımsız Dış Denetim	23
1.8. TÜRKİYE'DE BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ'NDEKİ SON UYGULAMALAR	24
1.8.1. Otomatik Olarak Bireysel Emeklilik Sistemine Dâhil Edilen Katılımcılar	26
1.8.2. Otomatik Bireysel Emeklilik Sisteminin Çalışana Faydaları	26
1.8.3. Çalışanların Katkı Paylarının Hesaplanması ve Oranları	27
1.8.4. Otomatik Bireysel Emeklilik Sisteminden Ayrılma	27

İKİNCİ BÖLÜM

BİREYSEL EMEKLİLİK YATIRIM FONLARI VE FON PERFORMANSLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. BİREYSEL EMEKLİLİK YATIRIM FONLARININ TANIMI	29
2.2. EMEKLİLİK YATIRIM FONLARININ KURULUŞU	31
2.3. EMEKLİLİK YATIRIM FON TÜRLERİ	33
2.3.1. Gelir Amaçlı Fonlar	34
2.3.2. Büyüme Amaçlı Fonlar	35
2.3.3. Para Piyasası Fonları	36
2.3.4. İhtisaslaşmış Fonlar	36
2.3.5. Kıymetli Madenler Fonu	37
2.3.6. Diğer Fonlar	37
2.4. BİREYSEL EMEKLİLİK YATIRIM FONLARININ YÖNETİMİ	37

2.4.1. Bireysel Emeklilik Yatırım Fonu Portföyünün Yönetimi ve İlkeleri	38
2.4.2. Bireysel Emeklilik Yatırım Fonları Portföyündeki Varlıkların Saklanması	39
2.4.3. Bireysel Emeklilik Yatırım Fonu Portföyündeki Varlıkların Değerlemesi	40
2.4.4. Bireysel Emeklilik Yatırım Fonlarının Birleştirilmesi ve Devri	41
2.4.5. Kamunun Aydınlatılması	41
2.4.5.1. Periyodik Raporlar	41
2.4.5.2. Bilgi Verme Yükümlülüğü	42
2.4.5.3. Fonun Tanıtımına Yönelik Belgeler	42
2.4.5.4. Katılımcı Profilinin Belirlenmesi	43
2.4.5.5. Katılımcıya Sunulacak Belgeler	43
2.5. BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNDE CEZA HÜKÜMLERİ	43
2.5.1. İdari Suçlar ve Cezaları	44
2.5.2. Adli Suçlar ve Cezaları	44
2.6. TÜRKİYE’DE BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ	44
2.7. BİREYSEL EMEKLİLİK YATIRIM FONLARINDA PERFORMANS DEĞERLENDİRME	47
2.8. PERFORMANS DEĞERLENDİRMEDE GETİRİ VE RİSKİN HESAPLANMASI	49
2.8.1. Getirinin Hesaplanması	49
2.8.2. Riskin Hesaplanması	51
2.9. PERFORMANS DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ	54
2.9.1. Toplam Riski Esas Alan Yöntemler	54
2.9.1.1. Sharpe Oranı	54
2.9.1.2. Modigliani Yöntemi	56
2.9.2. Sistemik Riski Esas Alan Yöntemler	57
2.9.2.1. TreynorOranı	57
2.9.2.2. T ² Ölçütü	59
2.9.2.3. Jensen(Alfa) Ölçütü	59
2.9.2.4. Değerleme Oranı	61

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞANLIURFA İLİNDEKİ YATIRIMCILARIN BİREYSEL EMEKLİLİK YATIRIM FONLARINA KARŞI TUTUMLARININ ANALİZİ

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	62
3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI	62
3.2.1. Ki-Kare Bağımsızlık Analizi	63
3.3.1. Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olma-Cinsiyet Çapraz Analiz	
Sonuçları	65
3.3.10. Katılımcıların Demografik Özellikleri	74
3.11. Sosyal Güvenlik Sistemi ile İlgili Sorular	77
SONUÇ	95
KAYNAKÇA	97
EK	

KISALTMALAR

Bağ-Kur	: Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu
BEDK	: Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu
BES	: Bireysel Emeklilik Sistemi
BESGR	: Bireysel Emeklilik Sistemi Gelişim Raporu
BETYSK	: Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu
EGM	: Emeklilik Gözetim Merkezi
EYF	: Emeklilik Yatırım Fonu
EYFKFİEHY	: Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik
FVFM	: Etkin Piyasalar Teorisi ve Finansal Varlıkları Fiyatlandırma Modeli
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü - International Labour Organization
MKPD	: Menkul Kıymet Piyasa Doğrusu
SPK	: Sermaye Piyasa Kurulu
SSK	: Sosyal Sigortalar Kurumu

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Bireysel Emeklilik Sistemi Güncel Verileri	44
Tablo 2: 2016 Yılı Yatırım Fonlarının Toplam Bilgileri	47
Tablo 3: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olan Bireylerin Cinsiyet Dağılımı	65
Tablo 4: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olabilecek Bireylerin Eğitim Düzeyleri	66
Tablo 5: Bireysel Emekliliğe Üye Olabilecek Katılımcıların Tercih Ettikleri Para Birimi	67
Tablo 6: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olabilecek Katılımcıların Bütçelerine Uygun Şekilde Tercih Ettikleri Tutarlar	68
Tablo 7: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olabilecek Katılımcıların Medeni Halleri	69
Tablo 8: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olabilecek Katılımcıların Aylık Gelirleri	70
Tablo 9: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olabilecek Katılımcıların Sosyal Güvenlik Sistemine Bağlı Olma Sebepleri	71
Tablo 10: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olabilecek Katılımcıların Tasarruf Yapma Durumları	72
Tablo 11: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olabilecek Katılımcıların Sosyal Güvenlik Kurumuna Bağlı Olma Durumları	73
Tablo 12: Katılımcıların Demografik Özellikleri – Cinsiyet	74
Tablo 13: Katılımcıların Demografik Özellikleri – Yaş Aralıkları	74
Tablo 14: Katılımcıların Demografik Özellikleri – Eğitim Durumları	75
Tablo 15: Katılımcıların Demografik Özellikleri – Medeni Durumu	75
Tablo 16: Katılımcıların Demografik Özellikleri – Mesleki Durumları	76
Tablo 17: Katılımcıların Demografik Özellikleri – Ortalama Aylık Gelirleri	76
Tablo 18: Katılımcıların Bağlı Oldukları Sosyal Güvenlik Kurumları Analizi	77
Tablo 19: Katılımcıların Bağlı Buldukları Sosyal Güvenlik Kurumlarına Karşı Yeterlilik Düşüncelerinin Analizi	77

Tablo 20: Katılımcıların Sosyal Güvenlik Kurumuna Gereksinim Duyma Nedenleri Analizi	78
Tablo 21: Katılımcıların Bağlı Buldukları Sosyal Güvenlik Kurumlarının Fayda Sağlayıp Sağlamayacağına Göre Beklenti Analizi	78
Tablo 22: Katılımcıların Sosyal Güvenlik Kurumlarından Yatırdıkları Alma İmkânı Verildiğinde Yapmak İstediklerinin Analizi	79
Tablo 23: Katılımcılara Sorulan Bir Önceki Soruda Hemen Alırım Seçeneğini İşaretleyen Bireylerin Alternatif Seçenek Analizi	80
Tablo 24: Katılımcılara Tercih Ettikleri Emeklilik Yaşı Sorulduğunda Verilen Cevapların Analizi	80
Tablo 25: Katılımcılara Tercih Ettikleri Emeklilik Maaşı Sorulduğunda Verilmiş Olan Cevapların İstatiksel Analizi	81
Tablo 26: Katılımcılara Bağlı Buldukları Sosyal Güvenlik Kurumundan Bekledikleri Emeklilik Maaşlarını Alabilme Beklentilerinin İstatiksel Analizi	82
Tablo 27: Katılımcıların Düzenli Olarak Tasarrufta Bulunabilme Analizi	82
Tablo 28: Katılımcıların Birikimlerini Değerlendirme Analizi	83
Tablo 29: Katılımcıların Uzman Kişileri Tercih Edilebilirliği Analizi	83
Tablo 30: Katılımcıların Risk Tanımı Analizi	84
Tablo 31: Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sistemini Daha Önce Duyup Duymadıklarının Analizi	84
Tablo 32: Katılımcılara Bireysel Emeklilik Sistemini Nerden Duyduklarının İstatiksel Analizi	85
Tablo 33: Katılımcılara Bireysel Emeklilik Sisteminden Ne Anladıklarının Analizi	85
Tablo 34: Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olma Analizleri	86
Tablo 35: Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sisteminin Özellikleri Hakkında ki Bilgilerinin Analizi	86
Tablo 36: Katılımcılara Bireysel Emeklilik Sisteminin En Önemli Avantajı Sorulduğunda Verilmiş Olan Cevapların Analizi	87
Tablo 37: Katılımcılara Bireysel Emeklilik Sisteminden Emekli Olma Şartı Hakkındaki Edindikleri Bilgilerinin Analizi	88

Tablo 38: Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sistemine Dâhil Olmak İstediklerine Dair İstatistiksel Analiz	88
Tablo 39: Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sistemine Olumsuz Bakmalarının İstatistiksel Analizi	89
Tablo 40: Katılımcıların Bireysel Emeklilikten Çıkma Sebeplerinin İstatistiksel Analizi	90
Tablo 41: Katılımcıların Sistemde Kalmak İstedikleri Vade Sürelerinin Analizi	92
Tablo 42: Katılımcıların Nakit Sıkıntısı İçerisinde Tercih Ettikleri Olanakların Analizi	92
Tablo 43: Katılımcıların Nakit Sıkıntısı İçerisinde Tercih Ettikleri Olanakların Analizi	
Tablo 44: Katılımcıların Katkı Paylarını Tercih Etmelerindeki Kriterlerin Analizi	93
Tablo 45: Katılımcıların Edeceği Para Birimi Analizi Yatırımları İçin Tercih	94
Tablo 46: Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sisteminde Tercih Edecekleri Aylık Tutarların İstatistiksel Analizi	94

ŞEKİLER LİSTESİ

Şekil 1: Bireysel Emeklilik Sistemi'nin İşleyişi	16
Şekil 2: Katılımcıların Mesleklerine Göre Fon Büyüklüğünün Oransal Dağılımı	43
Şekil 3: Katılımcıların Fon Grubu Tercihleri	44
Şekil 4: Çeşitlendirmeyeyle Riskin Azalması	51
Şekil 5: Sharpe Oranı	54
Şekil 6: M^2 Ölçütü	56
Şekil 7: Treynor Oranı	57
Şekil 8: Jensen Oranı	60

EKLER LİSTESİ

**BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE GİRMEYİ ETKİLEYEN
FAKTÖRLERİ ARAŞTIRMAYA YÖNELİK ANKET ÇALIŞMASI**

Ek.s1

GİRİŞ

Son dönemlerde bütün dünya nüfusunun yaşam sürelerinin arttığı görülmektedir. Bu artış ülkelerin sosyal güvenlik sistemlerindeki demografik riskleri ortadan kaldırarak, yaşlanan nüfusun hayat kalitelerinin devamına yönelik düzenlemeleri mecburi kılmıştır. Bu düzenlemelerle sosyal güvenlik sistemleri uygulamaları farklılaşmış ve mecburi olması şartıyla kamu emeklilik sistemlerinin haricinde gönüllü olarak yaptırılan özel emeklilik sistemleri meydana gelmiştir.

Bireyler yatırımlarını farklı şekillerde yapmaktadır. Bazı bireyler yatırımlarını faize koyarak bazı bireylerde paralarını biriktirerek değerlendirmektedirler. Bireysel emeklilik sistemi de bu gereksinimler doğrultusunda meydana gelmiştir. Bireysel emeklilik, bireyleri mecbur tutmadan geleceklerini garanti altına almak için tasarruf ya da fonlama yöntemi olarak ifade edilebilmektedir. Bireysel Emeklilik Sisteminin hukuki dayanağı "*Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu*" olan bu kanun, Mart 2001 yılında onaylanmış, Ekim 2001 tarihinde de yürürlüğe girmiştir.

2003 yılında bireysel emeklilik sistemi kapsamında uygulamaya geçmiş emeklilik fonları, zamanla hızlı bir gelişim göstermiştir. Bireysel emeklilik sistemi, Türk ekonomisi içerisinde önem arz etmektedir. Bireysel emeklilik sistemi katılımcıları, gelir düzeylerini ve emeklilik dönemlerine ait tahminlerini göz önünde bulundurarak, katkı paylarını belirleyerek bireysel emeklilik sözleşmelerini imzaladıktan sonra sisteme tamamen gönüllü olarak dâhil olmaktadır.

2013 yılından sonra bireysel emeklilik hesabı olan kişilerin, yatırımda buldukları her katkı payı için devlet %25 oranında katkı sağlamaktadır. 2017 yılından bu yana ise 45 yaşının altındaki çalışanlar mecburi olarak otomatik katılıma geçmişlerdir. Bu düzenleme Bireysel Emeklilik Sistemi taleplerini arttırarak sigortacılık sektörünü dinamikleştirmektedir.

Özel emeklilik fonları, kurumsal yatırımlar içinde ön sırada bulunmaktadır. Emeklilik fonları uzun vadeli olduğundan dolayı ekonomiye katkı sağlaması, sermaye piyasalarında işlem görmesiyle beraber piyasanın gelişmesi, büyümesi ve derinleşmesine yardım sağlamaktadır. Devlet, bireysel emeklilik sistemi katılımcılarına kamu borçlanma senetleri satarak, uzun vadede borçlanma imkanı sağlamaktadır.

Böylelikle faiz oranları düşük seviyeye çekebilme fırsatı yakalamaktadır. Bu sayede düşük faizden borçlanma imkânı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca yine bu fonlarla birlikte, istihdam artışı, enflasyonun azalması ve piyasadaki belirsizliğin azalması gibi olumlu ekonomik sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Çalışmanın “*Sosyal Güvenlik ve Bireysel Emeklilik Sistemi*” adlı birinci bölümünde, sosyal güvenlik kavramı tanımlanmış, geçmişten günümüze sosyal güvenlik mekanizmaların aşamaları açıklanmış ve daha sonra Türkiye’de sosyal güvenlik sistemi hakkında bilgi verilmiştir. Bireysel emeklilik sistemi detaylıca incelenmiştir. Bireysel emeklilik sisteminin tarafları, işleyişi, denetimi ve bireysel emeklilik sistemine dair son uygulamalara değinilmiş ve bireysel emeklilik sözleşmesinde tarafların hak ve yükümlülükleri hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Çalışmanın “*Bireysel Emeklilik Yatırım Fonları ve Fon Performanslarının Değerlendirilmesi*” adlı ikinci bölümünde, bireysel emeklilik yatırım fonlarından, fonların türlerinden ve fonların yönetimi ve idari ve adli cezai hükümler hakkında detaylı bilgiler sunulmuştur. Bireysel emeklilik yatırım fonlarında performans değerlendirmenin önemi, risklerin ve getirilerin hesaplanması ve bölümün son kısmında değerlendirme yöntemleri hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir.

Çalışmanın “*Şanlıurfa İlindeki Yatırımcıların Bireysel Emeklilik Yatırım Fonlarına Karşı Tutumlarının Analizi*” adlı üçüncü bölümünde, araştırma Şanlıurfa iliyle sınırlandırılarak bireylerin, bireysel emeklilik yatırım fonuna karşı tutum ve davranışları incelenmiş ve yorumlanmıştır. Şanlıurfa ilinde yapılan saha uygulamasında katılımcıların bireysel emeklilik sistemine katılmadaki kriterleri, sisteme yönelik tutumlarını ve davranışlarını etkileyen demografik faktörlerin ve değişkenlerin neler olduğu ortaya konmuştur.

Çalışmanın sonuç kısmında ise elde edilen veri ve bulguların değerlendirilmesi doğrultusunda bireylere, kurumlara ve kuruluşlara yardımcı olması beklenen önerilere yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL GÜVENLİK VE BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ

1.1. SOSYAL GÜVENLİK KAVRAMI

Sosyal güvenlik kavramı, 20. Yüzyıldan bu yana değer kazanmış ve göz önünde olmuştur da, esasında bu kavram daha da eskilere dayanmaktadır. Sanayi Devrimi'nden sonra insanlar karşılaşacakları sosyo-ekonomik risklerin farkına varmaya başlamışlardır. Fark edilen bu sosyo-ekonomik risklere karşı kişi, kendini ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri de göz önüne alarak güvence altına girmek için çaba sarf etmeye başlamıştır. Güvence altına girmeyi hedefleyen bireyler bir araya gelerek sendikalar kurmuşlardır. Tarih boyunca sendika çalışmalarıyla işçi sınıfı, meydana gelebilecek risklerden korunmak adına çeşitli sosyal güvenceler elde etmişlerdir. Sosyal güvenlik kavramı, öncelikle fiziksel olarak meydana gelecek risklerden korunmak için ortaya çıkmıştır. Sonrasında çalışanların, karşılaştıkları sosyo-ekonomik risklerden de korunması amaçlanmıştır. Daha sonra ise aile bireylerinin de korunması gerektiği hususu, bu sosyal güvenlik kavramına eklenmiştir.

Sosyal güvenlik kavramı, “*Gelirleri ne olursa olsun, kişilere belirli sosyal riskler karşısında ekonomik güvence sağlama gücüne sahip kurum veya kurumlar topluluğu’ olarak tanımlamıştır*” (Tunçomağ, 1990: 5). Tanımda kişilerin karşılaşacakları fizyolojik, sosyo-ekonomik ve mesleki nitelikli tehditlerin güven altına alınmasıyla alakalı düşünsel ve kurumsal yapının bir çatı altında faaliyet göstermesi belirtilmektedir (Sezer, 2008: 2).

Diğer bir tanımda ise, “*Bireylerin istek ve iradeleri dışında oluşan sosyal risklerin, kendilerinin ve geçindirmekle yükümlü oldukları kişilerin üzerlerindeki gelir azaltıcı ve harcama artırıcı etkilerini azaltmak ve kişilere sağlıklı ve asgari bir hayat standardını garanti edebilmek*” biçimde tanımlanmaktadır (T.C Başbakanlık, 2005: 29).

Sosyal güvenlik, bireylerin ileriye dönük planlamalarını rahatça yapabilmesine imkân veren, kişileri, grupları ve toplumu farklı risklere karşı korumaya ve sosyal adaleti gerçekleştirmeye çalışan bir güvenlik sistemidir (Kocaoğlu, 1987: 117).

Tanımlarda bireylerin diğer kişilere karşı muhtaç olmadan yaşamlarını insan onuruna yaraşacak biçimde sürdürmelerinin güvencesi verilmiş ve bireylerin özgürlükleri üzerinde vurgu yapılmıştır

1.2. SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ

Sosyal Güvenlik, sosyal adaleti temel alarak bireylerin huzurunu, sağlık güvencelerini ve refahlarını bozan sosyal risklerden korumak amacıyla devlet tarafından primli ya da primsiz sistemlerin kullanılmasıyla, bireyleri sosyal zararlardan ve gelmesi muhtemel olan zararları da telafi etmek amaçlı alınan önlemler zinciri olarak nitelendirilebilmektedir (Cural, 2016: 15).

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO - International Labour Organization) sosyal güvenlik sistemini, bir kişinin yaşamını onurlu bir biçimde idame ettirmesi hakkı olarak ifade eder(Canbay ve Demir, 2013: 305). Sosyal güvenlik her birey için gereklidir. Esas itibariyle çalışma gücünü yitirmiş, farklı sebeplerden dolayı kazancı bulunmayan yahut kazancı kesilmiş insanların ve bu insanların bakmakla yükümlü olduğu kişilerin maddi olarak gereksinimlerinin karşılanması ve garanti altına alınması sosyal güvenlik sistemiyle sağlanmaktadır.

Bireylerin zaman sürecinde ileriye dönük olarak gelirlerini yitirme gibi tehlikelerine karşılık olarak devletlerin kendi sorumluluğu altında bulunan sosyal güvenlik sistemleri dışında kendilerini güvence altına alacak farklı sistemler ve yöntemler bulunmaktadır. Bu yöntemlerden bazılarını söylemek gerekirse bunlar, para biriktirmek, yardım sandıklarına üye olmak, özel sigorta ve emeklilik şirketlerini kullanmaktır.

Sosyal güvenlik sisteminin üç temel fonksiyonu bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, gelirin yeniden dağıtılmasını sağlama; ikincisi, sigorta fonksiyonu; üçüncüsü ise tasarruf fonksiyonudur. Bu temel fonksiyonları kısaca açıklamak gerekirse;

Gelirin Yeniden Dağılımını Sağlama Fonksiyonu: Düşük gelir düzeyi ve muhtaçlık sorunlarının giderilmesi için, tehlikeye uğramayan kişilerden uğrayanlara, yüksek geliri olanlardan düşük gelirli olanlara, aktif çalışan ve maddi durumu iyi olan kişilerden muhtaç olan ve çalışmayan bireylere doğru olacak şekilde yeniden gelir dağılımını sağlamaktır (Alper, 2002:13).

Sigorta Fonksiyonu: öncesinde bilinmeyen, yeterli önlemlerin alınmadığı ve risklerin meydana çıkma ihtimallerine karşı zararların karşılanma garantisi sağlamaktadır (Alper, 2002: 13).

Tasarruf Fonksiyonu: Gelecekte daha iyi bir hayat standardı ve yüksek bir refah isteğini karşılamak için tasarrufları yatırıma yönlendirmeyi sağlamaktır (Alper, 2002: 13).

Devlet sorumluluğunda bulunan sosyal güvenlik sistemlerinin kendine has bazı özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilmektedir (Uralcan, 2011: 12).

Sosyal güvenlik sistemleri herhangi bir ayırım söz konusu olmaksızın bütün bireyleri kapsamaktadır. Sosyal güvenlik sistemi zorunludur. Bu sebeple bireylerin insiyatifinde değildir.

- ILO'nun "Sosyal Güvenliğin Asgari Normlarına İlişkin Sözleşmesi" bulunmaktadır ve bu sözleşmeye göre; istek ve irade dışı oluşan ya da oluşacak bütün riskler sosyal güvenlik kapsamına girmektedir.
- Sosyal güvence garantisi bütün aileye verilmektedir. Çünkü sistemde korunan temel yapı taşı ailedir. Bu sebeple sistemin sağladığı gelir, bireyleri pasif hale getirmeyecek ve kendi gelirlerine tercih edemeyecek limitte tutulmaktadır.

- Sosyal güvenlik sistemiyle alakalı devlet sorumluluğu oldukça fazladır. Bunlardan bazıları, ilgili alt yapı ve kurumları oluşturarak bu kurum ve kuruluşlara finansal katkıda bulunarak devamlılıklarını sağlamaktadır.
- Sosyal güvenlik sisteminin finansmanı, kişilerin çalıştığı işyerindeki işverenleri ve sosyal devlet anlayışının getirdiği sorumluluklar sebebiyle devlet tarafından sağlanmaktadır.
- Sosyal güvenlik sisteminde, sigortalının birikim fonu bulunmamaktadır. Bu bağlamda prim iadesi ya da primlerin getirisinin sigortalıya verilmesi söz konusu değildir.
- Denetimler, devletin denetim yöntemleriyle gerçekleşmektedir (Ulucan, 2011: 12).

1.3. SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNİN TÜRKİYE'DE GELİŞİMİ

Sosyal güvenlik sistemi, sosyal sigortaları, hizmetleri ve yardımları kapsayan sistem olarak nitelendirilmektedir. Sosyal güvenlik sistemi, bütünüyle ortak finansman kaynaklar tarafından şekillenmektedir. Türkiye'de sosyal güvenlik sistemi söz konusu bütünlük içinde tarihsel bir gelişim sergilemektedir (Orhan, 2016: 10).

Cumhuriyetin ilanından öncesine bakıldığında, savaş ortamı içinde olmasına rağmen çıkartılmış kanunlar göz önüne alındığında ilk önce 1921 yılında Himaye-i Etfal Cemiyetinin kurulduğu bilinmektedir. 1935 yılından sonra Çocuk Esirgeme Kurumu olarak ismi değiştirilen bu kurum sosyal güvenlik adına önem arz eden bir kurumdur (Orhan, 2016: 11).

Cumhuriyetin ilanından hemen sonra 1924 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 408 sayılı kanunla Kurtuluş Savaşı sırasında şehit olan askerlerin ailelerine aylık bağlanmıştı. 1930 yılında ise 1593 sayılı "Umumi Hıfzıssıhha Kanunu" ile elliden fazla işçi çalıştıran işyerlerinin işçiye yönelik hastalık, hamilelik ve kaza durumlarında gerekli sağlık yardımlarının yapılmasının mecburiyeti sağlanmıştır (Orhan, 2016: 11).

Hamile kadınlara doğum izni, engelli bireylere tazminat, büyük ölçekli işletmelerin işçilerine iş güvenliği ve sigorta sağlaması gibi konular I. İzmir İktisat Kongresiyle sosyal güvenlik adına adımlar atılmıştır. II. Dünya Savaşından sonra sosyo-ekonomik ve siyasi gelişmeler neticesinde 1945 yılında “İşçi Sigortalar Kurumu” kurularak 4792 sayılı yasayla da “Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu” işlevsel hale getirilmesi ve faaliyetlerine başlaması sağlanmıştır. II. Dünya Savaşından sonra bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmelerden önemli olanları şu şekilde sıralanabilmektedir (Şakar, 2017: 37):

- 3008 Sayılı İş Kanunu (1936)
- 4772 Sayılı İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanunu (1945)
- 4792 Sayılı İşçi Sigortaları Kurumu Kanunu (1945)
- Emekli Sandığı çatısı altında bütün sandıkların birleştirilmesi (1949)
- 5417 Sayılı İhtiyarlık Sigortası Kanunu (1949)
- 6900 Sayılı Maluliyet İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları Kanunu (1957)
- 1961 Anayasası ile birlikte sosyal güvenlik hakkı anayasal güvence altına alınmıştır.
- 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu (1965)
- 1479 Sayılı Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu (1971)
- 2925 Sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu (1983)
- 2926 Sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigorta Kanunu (1983)
- 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu (1999)
- 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (2008)

1.4. TÜRK SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ KURUMLARI

Sosyal güvenlik sistemleri, Türk tarihi boyunca dört döneme ayrılabilir. Bu dönemler; Orta Asya, Anadolu Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi’dir (sgk.gov.tr, Erişim Tarihi: 28.02.2018).

Orta Asya Döneminde, aile bağlarının güçlü ve aile içi yardımlaşmanın fazla olması sosyal bir yardım olarak değerlendirilebilmektedir. Sosyal yardımlar yerleşik hayata geçişten sonra daha sağlam temellere dayandırılarak, yardım ve iyilik için kurulan vakıflar, sosyal yardım anlayışının temelini oluşturmuştur (sgk.gov.tr, Erişim Tarihi: 28.02.2018).

Anadolu Selçuklu döneminde ise, halk; Göçebe, köylü ve şehirli olarak üç gruba ayrılmaktadır. Göçebeler hayvancılıkla, köylüler tarım ve hayvancılıkla uğraşırken şehirlielerde ticaret ve zanaatla uğraşmışlardır. Zamanla şehirdeki meslek sahipleri gruplaşarak sosyal yardım amaçlı vakıflar kurmuşlardır. Bu kurulan sosyal yardım amaçlı vakıflar kamu malı sayılarak vakıf arazisi kapsamına girenlerden elde edilen gelirlerle dayanışma ve yardım kuruluşlarının giderlerine fon sağlanmıştır (sgk.gov.tr, Erişim Tarihi: 28.02.2018).

Anadolu Selçuklu Devletinden, Osmanlı Devletine geçen Ahilik teşkilatı sistemi 18. yüzyıla kadar varlığını etkin bir biçimde sürdürmüştür. 18. Yüzyıldan sonra sosyal yardımlar kurumsallık kazanarak ilk kez sosyal yardımlaşmayı hedefleyen vergiler toplanmaya başlanmıştır.

Osmanlı döneminde emekliler ve yardımlaşma sandıkları adı altında işçilerle sınırlı olan sosyal güvenlik reformları yapılmıştır (sgk.gov.tr, Erişim Tarihi: 28.02.2018). Cumhuriyetin ilanından sonra, ilk yıllarda sosyal güvenlik açısından dar kapsamlı olsa da pek çok kuruluşların kurulması için ön ayak olacak kanunlar çıkarılmıştır (sgk.gov.tr, Erişim Tarihi: 28.02.2018). Yukarıda yer alan Sosyal Güvenlik Sistemi adlı başlıkta bu kanunlar kronolojik olarak verilmiştir.

Türkiye’de sosyal yardıma ihtiyaç duyan vatandaşların hakları anayasal hak olarak tanımlanmakta ve korunmaktadır (Zengin, Şahin ve Özcan, 2012: 2). Sosyal güvenlik sisteminin sağlık konusunda değinilen noktalara karşın esasen, ekonomik kalkınma, yoksulluk, gelir kayıplarının ortadan kalkması ve sosyal adaleti sağlama gibi konularla doğrudan orantılı olduğunu unutmamak gerekmektedir. Sosyal güvenlik kurumları ülkelere göre farklı sınıflara ayrılmaktadır. Türkiye’de sosyal güvenlik sisteminin ana kurumları; Emekli Sandığı, Bağ - Kur, Sosyal Sigortalar Kurumu olarak üçe ayrılmaktadır. Bu kurumlarla ilgili özet bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

1.4.1. Emekli Sandığı

Emekli Sandığı Kurumu, Türkiye’de modern anlamda kurulan ilk kurum olarak ifade edilebilmektedir. 1866 yılında kurulmuş olan Askeri Personel Sandığı ve 1880 yılında kurulmuş Mülki İdare Sandığı, Askeri ve Mülki Memurlar sandığı altında birleştirilmiştir. Prim yöntemiyle faaliyetlerini yürüten bu kurum 1930 yılından sonra giderleri devlet tarafından karşılanarak kamu bütçesinden pay verilmiştir. 1934 yılında diğer kamu kuruluşlarında çalışan personeller için 9 sandık kurularak hepsinin çalışması ayrı ayrı yürütülmüştür. Emekli Sandığı Kurumu ise sözü edilen bu on kurumun bir çatı altında toplanmasıyla kurulmuştur. Emekli sandığı düzenli olarak sosyal güvenlik rejimine kavuşmuş Türkiye’deki ilk grup olma özelliğini taşımaktadır (Ünlüer, 2016: 20).

1.4.2. Sosyal Sigortalar Kurumu

Sosyal Sigortalar Kurumu’nun kurulması hakkındaki düzenlemeler ilk kez 1936 tarihinde 3008 sayılı İş Kanunu’yla meydana gelmiştir. Söz konusu kanuna dayanarak 1937 yılında işçi sigortaları idaresinin kurulması emri dönemin Cumhurbaşkanı tarafından verilmiştir.

İlk kez 1946’da İşçi Sigortaları Kurumu kurularak sonrasında ismi Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) olarak değiştirilmiştir. Sosyal Sigortalar Kurumu; işverenin çalışanlarına sosyal güvenlik kapsamında hakların verilmesi ve hayati tehlikesi olan işlerde işçinin güvence altına alınmasını sağlayan sistem mekanizması olması hedeflenmiştir (Ünlüer, 2016: 21).

Sosyal güvenlik sistemi, iş kazaları ve meslek hastalıkları, normal hastalıklar ve analık sigortası kollarını kapsayan kısa vadede sigorta kollarını kapsamaktadır. Uzun vadede ise ölüm, yaşlılık, malullük gibi durumlar bu sigorta kollarını oluşturmaktadır.

Kısa vadede sigorta kolları kapsamına giren sigortalılar ve hak sahiplerine:

- Sigortalı olan kişiye, geçici olarak iş göremezlik süresi boyunca günlük geçici iş göremezlik ödeneği verilmektedir.

- Sigorta olan kişiye sürekli iş göremezlik raporu halinde sürekli iş göremezlik geliri bağlanmaktadır.
- İş kazaları ya da meslek hastalıkları sebebiyle yaşamını yitiren sigortalı bireylerin hak sahiplerine gelir bağlanmaktadır.
- Gelir bağlanan kız evlatlara evlilik ödeneği verilmektedir.
- Hastalık ve analık sigortasından sigortaya bu durumlar halinde ilk maddede ki gibi günlük geçici iş göremezlik ödeneği yapılmaktadır.
- Analık sigortası kapsamında emzirme ödeneği yapılmaktadır.
- Cenaze ödeneği yapılmaktadır.
- Askerlik ve doğum borçlanması hakkı verilmektedir (sgk.gov.tr, Erişim Tarihi: 28.02.2018).

Uzun vadede sigorta kolları kapsamında;

- Malullük sigortası kapsamında malullük aylığı bağlanmaktadır.
- Yaşlılık sigortası kapsamında yaşlılık aylığı ve toptan ödeme yapılmaktadır.
- Ölüm sigortası kapsamında ölüm aylığı bağlanmaktadır. Ölüm aylığı alan kız çocuklarına evlenme ödeneği ve cenaze ödeneği verilmektedir (sgk.gov.tr, Erişim Tarihi: 28.02.2018).

Genel sağlık sigortası kapsamındaysa;

- Genel sağlık sigortası sigortalının bakmakla sorumlu olduğu kişilere tıbbi ürün ve hizmet vermektedir.
- Genel sağlık sigortalılarıyla hak sahiplerinin hastalıklardan korunması için yetkili idari makamların kişinin sağlıklarını koruyacak politikalar tespit edilerek etkin bir biçimde uygulanması sağlanmaktadır.
- Genel sağlık sigortası kapsamında sigortası olanlar ve sigortalının hak sahipleri her türlü iletişim aracıyla bilgilendirilerek mevzuattan doğan hakları ve sorumluluklarından haberdar olması sağlanmaktadır.

1.4.3. Bağ-kur (Esnaf Ve Sanatkârlar Ve Diğer Bağımsız alışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu)

Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız alışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'ndan sonra kurulmuş olan Bağ – Kur kurumu, işvereni olmayan kendi adına ve kendi adına çalışanları çatısı altında toplamış her türlü sağlık ve gelir kaybının azalmasını engellemek amacıyla kurulmuştur. Tarım sektöründe bağımsız çalışanlar da mecburi sigorta olarak Bağ - Kur kapsamı içerisine dahil edilmiştir. Ek olarak, ev hanımları, yurtdışında alışan Türk eşleri, belli bir içi olmayan ve mecburi sigortalılık niteliğini yitirenlere de Bağ-Kur bünyesinde ‘‘işteğe bağlı sigortalılık’’ tan yararlanma imkânı verilmiştir. Bağ-Kur Kurumu, Bağ-Kur kapsamında yararlanan vatandaşlara; ölüm, yaşlılık, sağlık sigortası ve malullük hizmetlerini de vermektedir (nler, 2016: 21). Bireyin Bağ – Kur kapsamına girebilmesi için her Őeyden önce 18 yaşını doldurmuş olması, herhangi bir işverenle iş sözleşmesinin olmaması ve sosyal güvenlik kuruluşları kapsamı dışarısında olması gerekmektedir (Tezel, 2004: 22).

zet olarak, sosyal sigortalar, kişilerin karşılaşabilecekleri sosyal tehlikelere karşı güvence vermektedir. Bu güvenceler, bireylerin yeni taleplerine ve bulunulan çağın gerekliliklerine göre güncelleme Şeklinde değişmektedir. Fakat demografik ve ekonomik yapıda ki değişimler sosyal sigortalar açısından köklü değişiklikleri de beraberinde getirmektedir. Sosyal sigorta sistemlerinde karşılaşılacak krizlerin analizlerini yapan bazı ülkeler, emekli olma yaşını, toplanan primleri ve sürelerini de arttırarak bu krizleri önlemeye çalışmaktadır. Türkiye’de modern anlamda, sosyal güvenlik başlangıcı 1945 yılından itibaren olduğu kabul edildiğinde; genç ve yeni sayılan bu sistemin bazı sorunlarının olması doğaldır. Özellikle Emekli Sandığı’nın 1950 – 1970 yılları, Sosyal Sigortalar Kurumu’nun 1965 – 1980 ve BAĞ-KUR’un da 1971 – 1980 yıllarında sisteme yapılan prim ödemeleriyle sistemin gelirlerinin ve giderlerinin arasında finansman sorunlarının olmaması gerekirdi. Zira emekli sayısı az olduğundan giderler de ona greydi. Fakat lke nüfusunun artması ekonomiye zorlamıştır. Bu sebeple bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de mevcut sosyal sigorta sistemi ciddi sorunlarla karşılaşmıştır.

1.5. BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ'NİN TANIMI, ÖZELLİKLERİ VE FİNANSMANI

Bireysel Emeklilik Sistemi (BES), gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ki sosyal güvenlik sisteminin zayıf kalması sebebiyle, ülkelerin kullandıkları sistemlerde yenileme yapmaları neticesinde ortaya çıkmıştır. Sosyal güvenlik, bireylerin gelirlerini gözetmeden, iş kazası, meslek hastalığı, ölüm, yaşlılık, analık gibi hallerde kişilere toplumun tamamına finansman ve sağlık hizmeti sunan güvence sistemi olarak ifade edilmektedir (Kaymak, 2016: 5).

Sosyal güvenlik sisteminde esas olarak iki finansman yöntemi uygulanmaktadır. İlki, aktif olarak tasarruf yatırımı yapan neslin, kendi neslinden önceki neslin ve toplumdaki muhtaç olan bireylerin finansmanını sağlayan sistemdir. İkincisi ise, her neslin tasarrufları neticesinde kendine fonlama yapma imkânı tanıyan sistemdir (Erol ve Yıldırım, 2013: 81). Küresel olarak baktığımızda doğum olaylarının azalması, insan ömrünün uzaması, pasif çalışanların aktif çalışanlara göre oranının yükselmesi, sağlık sektöründeki yaşanan gelişmelerin çoğalması, kaçak istihdam ve işsizliğin artması ve ekonomide yaşanan konjonktürel dalgalanmalar ülkelerin sosyal güvenlik sistemlerini olumsuz önde etkilemektedir (Alptekin ve Şıklar, 2009: 185).

Dağıtım sistemi temelli sosyal güvenlik sistemlerinde, her nesil bir önceki nesli finanse ettiği için özellikle yaşam ömrünün uzaması, eski değişkenlere göre kurulan ve yeni gelişmelere göre kendini revize etmeyen sosyal güvenlik sistemi bu dengelerden doğal olarak olumsuz olarak etkilenmektedir (Yaman ve Emir, 2012: 56). Sosyal güvenlik sistemindeki bu açıkların kapatılması adına yükselen primler iş gücü piyasasında maliyetleri artırarak kayıt dışı istihdamın artmasına sebep olmuştur (Özel ve Yalçın, 2013: 13). Kayıt dışı istihdamın artması ve fonların değerlendirilmesinin etkin yapılmaması, sosyal güvenlik kurumlarının ekonomik olarak dengesinin bozulmasında da etkili olmuştur. Primlerin yükselmesi ve fonlardan istenilen gelirlerin sağlanamaması ülkeleri kendi milli gelirlerinden pay ayırmaya zorlamıştır. Ayrılan bu paylar giderek artmış ve ülkelerin bütçelerini tehdit edecek derecelere ulaşmışlardır (Devlet Planlama Teşkilatı, 2001: 12).

Bireysel emeklilik sistemi temelinde istihdamın artması amacını taşıyan, kişilerin kazançlarının giderlerinden arta kalan kısımla tasarruf etmelerine katkı sağlayan, sosyal güvenlik sistemi altında zorunlu olmayan, çalışma yaşamı süresince elde edilen refahı emeklilikten sonra da devam etmesine olanak sağlayan ve bu şekilde ülkenin ekonomisine uzun vadede katkı sağlayan bir sistemdir (Kaymak, 2016: 3). Günümüzde emeklilik sisteminin temeli üçayak üzerinde durmaktadır. Bu ayaklardan birincisinin, “*definedbenefit*” (belirlenmiş tazminat yükümlülüğü) olarak tanımlanan maaş tutarının önceden tanımlandığı ve ödemesinin kamu tarafından yapıldığı emeklilik sistemi olduğu belirtilmektedir. İkincisinin, özel emeklilik sistemidir. Bu sistem genellikle gelişmekte olan ülkeler tarafından kullanılmaktadır ve bazı ülkelerde zorunlu iken bazı ülkelerde ise isteğe bağlı şekildedir. Üçüncüsünün ise, ülkemizde de 2017 yılına kadar uygulanan, katılımcıların gönüllü olarak dâhil olduğu özel emeklilik sistemidir.(Özel ve Yalçın, 2013: 4). Bireysel emeklilik sisteminde bireyler, emeklilik dönemlerinde yaşam standartlarını aynı çalışma dönemlerinde olduğu gibi olması için kendilerine ikinci bir emeklilik geliri sağlamaktadır. Bireysel emeklilik sistemi ikinci bir emeklilik geliri sağlaması bakımından bireyleri tasarrufa teşvik etmektedir. Bireylerden toplanan ufak birikimler fonlar vasıtasıyla birleşerek ülke ekonomisinde uzun vadede ekonomik ve mali yönden katkı sağlamaktadır. Bireysel emeklilik sistemi, tasarruf ve yatırım olmak üzere iki yönlü bir sistemdir. Ülkelerin istikrarlı olarak büyümesi ve gelişmesi için uzun vadede alt yapı oluşumuna ve kaynak oluşumuna katkı sağlamaktadır (egm.org.tr, Erişim Tarihi: 28.02.2018).

Bireysel emeklilik sisteminde bireyler, 56 yaşını doldurduktan ve sistem içerisinde kesintisiz 10 yıl kaldıktan sonra emeklilik hakkı kazanmaktadır. Bu şekilde kişilerin hem tasarrufa alışması hem de emeklilik dönemlerinde refah seviyelerini artırma amacı güdülmektedir (Bireysel Emeklilik Gelişim Raporu, 2014: 7). Ülkemizde bireysel emeklilik sistemi, bireylere ek gelir imkânı sunan yatırım ve tasarruf sistemi, 2017 yılından bu yana bireyleri otomatik olarak sistemin içine dâhil etmektedir. Ülkemizde ki sistem bireylerin aylık kazançlarının yüzde üçü kadar kesinti yapılarak BES’e dâhil edilmektedir. Bu oranı iki katı kadar ya da yüzde bire kadar düşürmek bakanlar kurulu tarafından çıkarılan kararlarla olabilmektedir.

Bireysel emeklilik sisteminin kapsamına ve amacına bakılacak olursa şu şekilde ele alınabilmektedir. Sistemin kapsamı; 18 yaşını doldurma şartıyla toplumun her kesiminden bireyin sosyal adalet kavramının etkin bir şekilde kullanılması sağlanarak katılımcılar arasında herhangi bir statü yahut fark gözetilmeksizin herkes katılabilmektedir (Topalhan, 2010: 170). Sistemin amacı ise; bireylerin kazandıkları gelirlerinin, giderlerinden arda kalan tutarlarını tasarruf yapmalarını sağlamaktır. Sistemin diğer bir amacı ise, bireylerin çalışamaz hale geldiklerinde ikinci bir gelir imkânı sunma şansı vermesidir. Sistemin esas amacına bakıldığında ise uzun dönemde ekonomik olarak ülkeye kaynak yaratımını sağlamak olarak değerlendirilebilmektedir (Can, 2010: 139). Bu şekilde sisteme katılan bireyler, emeklilik dönemlerinde ikinci bir gelir elde ederek refah düzeylerini ve yaşam standartlarını çalışma dönemlerinde olduğu gibi yüksek tutmayı amaçlamaktadır. Sistemin uzun dönemde devlet tarafından teşvik edilmesinin amacı ise, emeklilik fonlarını ihtiyaç duyulan ekonomik birimlerde kullanarak uzun vadede kaynak sağlamak ve sermaye piyasasının gelişmesinin yanında istihdam düzeyinin artmasına ve ekonominin gelişmesine katkı sağlaması olarak söylenebilir (Kaymak, 2016: 5).

1.6. BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ'NİN İŞLEYİŞİ VE TARAFLAR

Bireysel emeklilik sistemi, katılımcılarla emeklilik şirketleri arasında sözleşme akdi yapılarak toplanan katkı payının yatırım ve tasarruf fonu aracılığıyla yatırım yapılması işlemidir (Günay ve Güneş, 2015: 245). Ülkemizde kullanılan bireysel emeklilik sisteminin usul ve esasları kanunlarla açık bir şekilde belirtilmektedir. Bireysel emeklilik sisteminin merkezinde katılımcılar ve emeklilik şirketleri bulunmaktadır. Bu sistemin en temel ilkesi, sistemin merkezinde bulunan katılımcılar ve emeklilik şirketleri arasında yapılan emeklilik sözleşmesidir. Bireysel emeklilik sisteminin işleyişi, 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'nda belirtilmiştir. Emeklilik yatırım fonları, portföy yönetim ve emeklilik şirketleri arasında imzalanmış portföy yönetim sözleşmesiyle uzman portföy yöneticilerince yönetilmektedirler. Katılımcı, birikimlerinin nasıl değerlendirileceğine kendisi karar vermektedir.

Emeklilik şirketince tahsil edilen katkı payı, var ise kesintilerin yapılmasından sonra emeklilik yatırım fonlarında değerlendirilmektedir. Söz konusu bu yatırım fonları uzman portföy yöneticilerince yönetilmektedir. Sisteme dâhil olan katılımcılara her hangi bir getiri garantisi verilmemektedir (Altuncuoğlu, 2017: 27).

Fon portföyündeki varlıklar Takasbank gözetiminde ve şirketin varlıkları biçiminde ayrı ayrı saklanmaktadır. Katılımcılar paylarını, katılımcıların erişebileceği bir platformda Takasbank gözetiminde izleyebilmektedir. Bu fonların ayrı olarak Takasbank'ta saklanmasıyla fon varlıkları güvence altına alınmaktadır. Sistemin güvenliğinin sağlanması için emeklilik şirketlerinin denetimi detaylı olarak yapılmaktadır. Bunun için ayrı olarak denetim ve gözetim mekanizması kurulmuştur (Altuncuoğlu, 2017: 28).

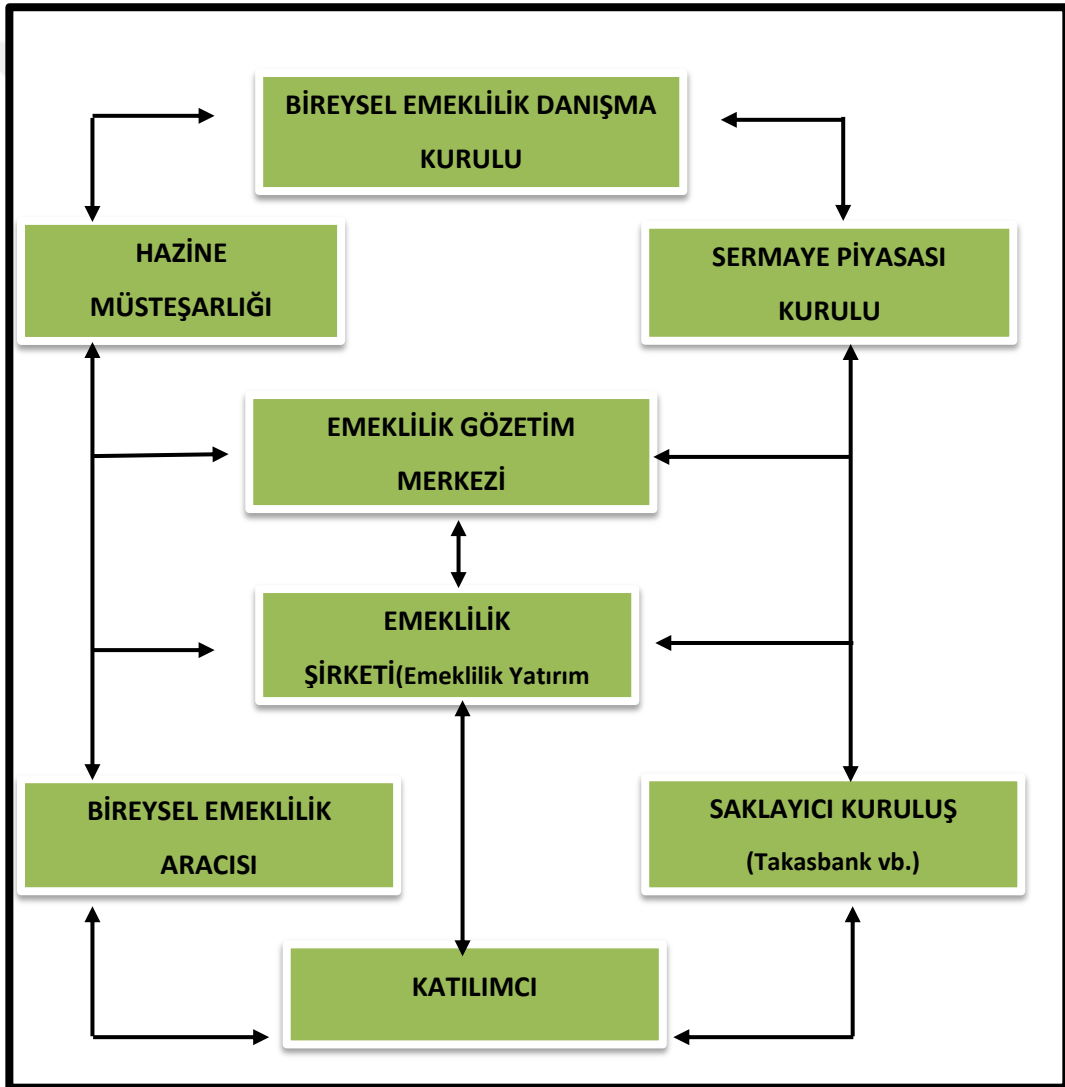
Emeklilik şirketlerinin sahip olduğu varlıklar, emeklilik yatırım fonu varlıklarından ayrı tutulmaktadır. Hazine Müsteşarlığı ve Sermaye Piyasa Kurulu (SPK), BES'in güvenliği için yapılan tüm düzenlemelerin uygun olup olmadıklarını kontrol eden en yetkili denetleme kurumlarıdır. Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM), sistemin etkin ve güvenilir biçimde çalışabilmesi için denetleme yapan diğer bir kurumdur.

Fonların denetimi yılda en az bir defa Sermaye Piyasası Kurulu tarafından denetlenmektedir. Bağımsız dış denetim ise, üçer aylık dönemler şeklinde gerçekleştirilmektedir. Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM), emeklilik sistemi denetim kurumlarının gözü olarak nitelendirilebiliriz. EGM, günlük olarak aldığı bildirimleri raporlar şeklinde Hazine Müsteşarlığına ve SPK'ya sunmaktadır. Hazine Müsteşarlığı, emeklilik şirketlerinden ve bunların genel olarak işleyiş biçiminden sorumludur.

SPK ise emeklilik yatırım fonlarından sorumludur. Saklayıcı kuruluşlar katılımcılar adına fon mal varlıklarını garanti altına alır. Emeklilik yatırım fonları, emeklilik şirketleri tarafından yetkilendirilen, portföy yönetim şirketleri tarafından yönetilmektedir. Bireysel emeklilik sistemindeki önemli kurumlardan bir diğeri ise, Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu'dur.

Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu, bireysel emeklilik sisteminin genel yapısı, işleyişi ve ileriye dönük stratejiler üreten başvuru makamındaki kurumdur. BES'in en üst makamıyla alakalı, ilgili kanunda direk bir atıfta bulunulmamıştır. Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlık bütün emeklilik sistemi üzerinde özellikle, emeklilik şirketleri üstünde direk olarak etkisi bulunmaktadır. Bireysel emeklilik sisteminin işleyişinin düzgün olması adına kanunlarla desteklenmektedir. Kanunlarda belirtilen ve bu sistem içerisine dahil edilen kurum ve kuruluşlar Şekil 1' de gösterilmektedir.

Şekil 1: Bireysel Emeklilik Sistemi'nin İşleyişi(Kızılgöçer, 2014: 38)

Bireysel emeklilik sisteminin tarafları ise; *Katılımcı, Portföy Yöneticisi, Emeklilik Şirketi, Takasbank, Sermaye Piyasası Kurulu, Hazine Müsteşarlığı, Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu, Emeklilik Gözetim Merkezi, Bireysel Emeklilik Aracıları* olmak üzere dokuz taraf bulunmaktadır. Söz konusu taraflar alt başlıklar halinde aşağıda ayrıntılı bir biçimde açıklanmaktadır.

1.6.1. Katılımcı

Emeklilik sözleşmesinin merkezinde bulunan tarafları katılımcı ve emeklilik şirketlerinden oluşur. Katılımcı, imzaladıkları sözleşme akdi gereğince, kendi bireysel emeklilik sistemi hesabına katkı yapan kişi olarak ifade edilebilmektedir. 18 yaşını doldurmuş ve fiili ehliyeti bulunan her birey, emeklilik şirketleriyle imzaladıkları sözleşmeyle gönüllü olarak sisteme dâhil olabilmektedir (Kaymak, 2016: 20). Bireysel emeklilik sistemine katılacak bireyler, şirketle arasında emeklilik sözleşmesi imzalaması gerekmektedir. Katılımcı, sözleşmeyi imzaladıktan sonra sisteme katılmış olmaktadır. Katılımcıların bir takım hal ve yükümlülükleri bulunmaktadır. Kısaca bahsedilecek olursa; katılımcılar, emeklilik sözleşmelerinde belirtilen hususlar dahilinde bireysel emeklilik hesaplarına katkı sağlamaktadır. Emeklilik sözleşmesi çerçevesinde belirtilen hususlar dahilinde, katkı payları için aynı şirket çatısı altında olmak şartıyla katkılarını birden fazla fona paylaştırabilmektedir. Katılımcılar 1 yıl süreyle başka bir emeklilik şirketine katkı payının tamamını aktarabilirler.

1.6.2. Portföy Yöneticisi

Portföy yöneticisi, emeklilik şirketlerince kurulmuş emeklilik yatırım fonlarının yatırımlarını yönlendiren ve yöneten uzman kişilerdir. Bu kişiler portföy yönetim şirketlerinde çalışmaktadırlar. Portföy yönetim şirketlerinin faaliyette bulunabilmesi için SPK'dan Portföy Yöneticiliği Yetki Belgesi almak mecburiyetindedir. Emeklilik şirketleriyle portföy yöneticileri arasında yapılan portföy yönetim sözleşmesiyle birlikte verilen portföy yönetimi hizmetine ait usuller belirlenmiştir (Dalğar, 2006: 67). Portföy Yönetimi, 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'na, Emeklilik Sözleşmesi ve Emeklilik Fonu içtüzüğüne göre olması gerekmektedir (Sezer; 2008: 39)

1.6.3. Emeklilik Şirketi

Bireysel emeklilik şirketleri, Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'na göre emeklilik branşında ruhsat almış şirketlerdir. Emeklilik şirketleri adından da anlaşılacağı gibi bireysel emeklilik sistemlerinde faaliyet göstermektedir. Bireysel emeklilik şirketleri ruhsat izinlerini; Hazine Müsteşarlığına başvuruda bulunarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan almaktadır. İzni alınan Emeklilik şirketlerinin ticari unvanlarında da "emeklilik" ibaresinin bulunması zorunludur. Emeklilik şirketlerinin kurulmasıyla alakalı bütün usul ve esaslar 4632 sayılı Kanunda ve Emeklilik Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmeliğinde verilmektedir.

1.6.4. Takasbank

Takasbank saklayıcı kuruluştur. Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenmiş ve emeklilik yatırım fonlarının saklanması için kurulmuştur. Sermaye Piyasası Kurulu saklama kuruluşu olarak "Takas ve Saklama Bankası A.Ş." yani Takasbank'ı görevlendirmektedir. Takasbank fonksiyonlarının Bireysel Emeklilik fonksiyonları üstlenmiş bulunmaktadır. Bu fonksiyonlar şu şekilde sıralanabilmektedir (Uyar, 2012: 39):

- Fon varlıklarının saklanması,
- Fon adına yapılan varlık alım ve satım işlemlerinin takasının yapılabilmesi için gerekli ortamın sağlanması ve kontrolü,
- Fon paylarının katılımcı bazında tutulması ve katılımcılara fon hesaplarında yatırıma yönlendirilecek katkı payı tutarı ile bunlara karşılık gelen pay sayılarını fon bazında izleme imkânı sağlama,
- Fon portföyünün Kurulca belirlenen esaslar çerçevesinde yönetilmesinin kontrolü,
- Portföy değerinin ve birim pay değerinin bu yönetmelikte belirlenen değerlendirme esasları çerçevesinde hesaplandığının kontrolü,
- Fondan yapılacak ödeme ve virman işlemlerinin kontrolü,
- Fon portföyündeki menkul kıymetler üzerindeki hakların portföy yönetim şirketinin talimatı çerçevesinde kullanılmasına aracılık,

- Emeklilik yatırım fonundaki varlıkların, emeklilik şirketlerinin varlıklarından ayrı olarak saklayıcı kuruluşta saklanması sayesinde katılımcıların birikimleri, emeklilik şirketlerinin iflas etmesi, kapanması, devredilmesi, birleşmesi gibi durumların olması halinde güvence altına alınmıştır (Uyar, 2012: 40).

1.6.5. Sermaye Piyasası Kurulu

BES'te, SPK tarafından yapılan düzenlemeler; emeklilik yatırım fonları, portföy yönetim şirketleri ve saklayıcı kuruluşlarla ilişkilendirilmektedir (Bireysel Emeklilik Sistemi Gelişim Raporu, 2004: 27). Bireysel emeklilik fonları, BES'in temelini oluşturmaktadır.

Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmeliğinde, SPK ile ilgili düzenlemeler mevcuttur (Korkmaz vd., 2007: 166). Kurulun dört temel amacının bulunduğu söylenebilir. İlki, sermaye piyasalarının ve kurumlarının işleyiş kurallarının belirlenmesini sağlamaktır. İkincisi, piyasadan fon kullanan şirketlerin belirli koşullara uygun olarak en iyi biçimde faydalanılmasının sağlanmasıdır. Üçüncüsü, sermaye piyasasına yatırım yapan tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarını korumaktır. Dördüncüsü ise, piyasaların adil ve etkin çalışmasını sağlamaktır.

Kurul; Kanun, yönetmelik ve tebliğlerle düzenlemeler yapabilmektedir. Piyasaların gözetim ve denetimlerini de yine bahsi geçen amaçların gerçekleşmesini sağlamaktadır (Berk, 2005: 328). Fonların denetimleri, finansman kayıtları, tüm tarafların bilgilendirilmesi, fonların türleri ve fonların birleşme ve devirleriyle alakalı usul ve esaslar Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenmektedir (Dalğar, 2006: 69).

Sermaye Piyasası Kurulu, emeklilik sözleşmelerinde bulunacak usulleri, giderleri, giriş aidatlarını ve oranlarını belirleme konusunda yetkili olmaktadır. Emeklilik şirketleri SPK'nın görüşlerini almadan söz konusu giderleri ve oranları belirleyemez. Sermaye Piyasası Kurulunun denetimleri ve düzenlemeleri, Emeklilik sisteminde önem arz etmektedir (Kaymak, 2016: 22).

1.6.6. Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu

Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu (BEDK), BES politikalarının belirlenmesi ve gerçekleşmesi için öneriler sunarak gereken tedbirlerin alınması hedefiyle kurulmuştur (BESGR, 2004: 22). Bu Kurul, Hazine Müsteşarlığı başkanlığında Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından görevlendirilen en az genel müdür düzeyindeki temsilcilerden oluşmaktadır. Kurul, üç ayda bir toplanmaktadır (Kaymak, 2016: 22). Kısaca, BEDK, bireysel emeklilik sistemiyle alakalı bütün politikaları belirleyerek, belirlenen politikaların uygulamaya konulması için gerekli olan adımları izler. Mevzuat düzenlerinde de tavsiye ve öneri hakkı bulunmaktadır.

1.6.7. Emeklilik Gözetim Merkezi

Emeklilik Gözetim Merkezi Anonim Şirketi (EGM), Bireysel emeklilik sisteminin etkin bir biçimde kullanılıp kullanılmamasının denetimini yapan kuruluştur. EGM, emeklilik şirketlerini denetimini ve gözetimini yapmaktadır. Yapılan bu gözetim ve denetimlere ait tutulan raporlar kamunun ve katılımcıların bilgilendirilmesi için halka arz edilir. Emeklilik Gözetim Merkezi, Hazine Müsteşarlığı tarafından 2003 yılında kurulmuştur. Sistem içerisindeki bilgilerin güvenilir şekilde aktarımını sağlamakla görevlendirilmiştir. Emeklilik Gözetim Merkezi'nin 4.275.225 Türk Lirası sermayesi bulunmaktadır. Emeklilik Gözetim Merkezinin görevi; emeklilik şirketlerinden gelen gözetim ve denetim raporlarını elektronik ortama taşıyarak, kamu kuruluşlarının ve katılımcılarının bu raporları görmelerini sağlamaktır. EGM, Emeklilik sistemiyle alakalı tüm verilerin saklanması ve gizliliklerinin korunmasını da sağlamaktadır.(www.egm.org.tr, Erişim Tarihi: 02.03.2017).

EGM, Tüm raporların istatistiksel veri analizlerini yaparak değerlendirmeye almaktadır. Bu değerlendirme neticesinde EGM, gerekli gördüğü takdirde önerilerde bulunabilmektedir. Emeklilik Gözetim Merkezi, kurulmasından bu yana Sermaye Piyasası Kurulu'na ve Hazine Müsteşarlığına yaptığı katkılar ile sektörün gelişmesini sağlamaktadır (Gökgöz, 2007: 261).

1.6.8. Bireysel Emeklilik Araçları

Bireysel emeklilik şirketleri adına, şirketle katılımcılar arasında imzalanan sözleşmelere aracılık eden kişiler bireysel emeklilik araçları olarak ifade edilmektedir. Bahsi geçen araçların lisans sahibi olması ve Müsteşarlığın belirlediği esaslar dâhilinde Emeklilik Gözetim Merkezlerinin kaydını tuttuğu Bireysel Emeklilik Araçları Siciline kayıt olmaları gerekmektedir. Bireysel Emeklilik Araçları Sınavı ve sicille alakalı işlerin tamamı Emeklilik Gözetim Merkezleri tarafından yürütülmektedir. Bireysel emeklilik araçları, emeklilik şirketlerinin PR çalışmalarını yapması ve işleyiş bakımından önem arz eden bir unsurdur (Şener ve Akın, 2010: 299).

1.7. BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ'NİN DENETİM MEKANİZMASI

Bireysel emeklilik sistemine dair ülkemizde oldukça kapsamlı bir denetim mekanizması bulunmaktadır. Söz konusu denetim mekanizmasıyla alakalı olarak Müsteşarlık tarafından yapılan denetimlerin yanında SPK tarafından yapılan denetimlerde bulunmaktadır. Ek olarak sisteme yönelik;

- Emeklilik Gözetim Merkezi,
- Bağımsız Dış Denetim,
- İç Kontrol Sistemi ve İç Denetimi,
- Günlük Gözetim ve Denetim,

olmak üzere çeşitli kurumlar tarafından denetimler gerçekleştirilmektedir (EGM, 2015: 19).

1.7.1. Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından Yapılan Denetim

4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanun'unun 20. Md gereğince emeklilik şirketlerinin portföy yöneticilerine ve saklayıcılara yönelik hesap ve işlemler Sermaye Piyasası Kurulu tarafından denetlenmektedir. Bu nedenle emeklilik şirketlerince oluşturulmuş raporların içeriklerinin kontrolü ve denetimi Hazine Müsteşarlığı ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yürütülmektedir (Kaymak, 2016: 38).

Sermaye Piyasası Kurulu, emeklilik yatırım fonlarının kuruluşları ve uygulamaları aşamasında düzenleyici ve denetleyici rol oynamaktadır. Emeklilik sözleşmelerinin aktarım taleplerini ya da emeklilik durumunda katılımcıların sistemde kaldıkları süre içinde fon yönetimleri ve fon işletim giderleri ile ilgilenmektedir. Emeklilik yatırım fonu varlıkları, SPK tarafından onaylanan saklama kuruluşlarında saklanmaktadır.

1.7.2. Günlük Gözetim Ve Denetim

26754 sayılı Emeklilik Gözetim Merkezi Çalışma Esasları Yönetmeliği'nde Emeklilik Gözetim Merkezi'ne dair Emeklilik şirketleri ve bireysel emeklilik araçları tarafından yapılan emeklilik faaliyetlerinin veri tabanı usulüne göre gerçekleştirilmesi, günlük gözetim ve denetimle alakalı yönetmeliğin 7. maddesinde şu biçimde tanımlanmaktadır;

- Emeklilik Gözetim Merkezi, emeklilik şirketlerinin gözetimle alakalı raporlarını toplayarak, kayıtların yapılmasını ve bu kayıtların elektronik ortamda saklanmasını sağlar.
- EGM, emeklilik şirketlerinin gözetimleriyle alakalı raporları ve verileri, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca belirtilmiş esas ve usullere göre veri transfer yöntemiyle elektronik ortamda toplanmasını sağlamaktadır.
- Bireysel emeklilik hesaplarına yönelik gerçekleştirilen iş ve işlemlerin gözetimini şirketler tarafından gün sonu itibariyle oluşturulan elektronik veriler aracılığı ile mevzuatta belirtilen hususlar, emeklilik sözleşmelerine ve planlarına uygunluğu bakımından değerlendirilmektedir.
- Emeklilik Gözetim Merkezi, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca istenen bilgilerle sınırlı kalmak kaydıyla, gerektiğinde emeklilik şirketinin veri tabanı kayıtlarına erişip kaynakta doğrulama işlemi yapma konusunda yetkilidir (26724 sayılı yönetmelik md. 7).

EGM, Bireysel emeklilik sisteminin güvenli ve etkin bir biçimde yürütülmesini sağlayarak, katılımcıların haklarını ve çıkarlarını korumak için emeklilik şirketlerinin uygulamalarını Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca verilen

denetim görevini yapmaktadır. Denetimin yanı sıra katılımcıların bilgilerinin saklanması ve bilgilendirme yapmak gibi görevleri de bulunmaktadır.

1.7.3. İç Kontrol Sistemi Ve İç Denetim

4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanun'un geçici 1. maddesinde bireysel emeklilik sistemine yönelik gerçekleştirilecek olan aktüeryal denetime ilişkin; üyelerine veya çalışanlarına emekliliğe yönelik taahhütte bulunan dernek, vakıf, sandık, tüzel kişiliği haiz meslek kuruluşu veya sair ticaret şirketinin emekliliğe yönelik faaliyetlerinin aktüeryal denetimini Müsteşarlık yapar ifadesi kullanılmaktadır (4632 sayılı kanun geçici md. 1). Emeklilik şirketlerinin faaliyetleri her yılsonunda bir aktüer tarafından aktüeryal denetime tabi tutulur. Aktüeryal denetimler emeklilik şirketinin faaliyet alanlarını kapsayacak biçimde departmanlar bazında yapılan teknik analizlerden oluşmaktadır.

Yapılan denetimin sonunda hazırlanan rapor emeklilik şirketinin genel müdürü yahut yardımcısı tarafından akdedilir. Akdedilen sözleşme, her senenin mart ayı sonuna kadar Hazine ve Maliye Bakanlığı'na gönderilir. Emeklilik şirketlerinde iç denetim, şirket içerisindeki denetçiler tarafından yapılmaktadır. Yapılan bu iç denetimde; şirket verimliliğinin artması, mali ve idari konularda bilgi akışlarının sağlanması, bilgi bütünlüğü ve zamanında elde edilebilir olması ve son olarak da emeklilik şirketinin yaptığı uygulamaların mevzuata uygun olup olmadığı gibi denetimler yapılarak uygun olması amaçlanır. Emeklilik şirketleri iç denetime ilişkin raporlarını en az 10 yıl saklamak zorundadır (Topalhan, 2010: 186).

1.7.4. Bağımsız Dış Denetim

4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanun'un 21. maddesine göre emeklilik şirketlerinin yılsonu itibariyle oluşan mali tablolarının bağımsız denetim kuruluşları aracılığı ile denetlenmesi zorunlu bir uygulamadır. Bundan dolayı emeklilik fonlarına ait hesap ve işlemler, yılsonu değerlendirmesi haricinde yılda en az bir defa bağımsız dış denetime tabidir (4632 sayılı kanun, md. 21).

Emeklilik şirketlerinin mali denetimler yılda en az bir kere olmak suretiyle bağımsız denetleme kuruluşları tarafından yapılır. Emeklilik yatırım fonlarının da hesap işlemleri üçer aylık ve senelik olmak üzere yine dış denetim tarafından yapılmaktadır. Yapılan denetimler, denetleme sözleşmesiyle akdedilmektedir. Akdedilen sözleşmenin bir nüshası emeklilik şirketi tarafından Hazine ve Maliye Bakanlığı'na gönderilmesi gerekmektedir.

1.8. TÜRKİYE'DE BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ'NDEKİ SONUYGULAMALAR

Bireysel emeklilik sistemine 18 yaşını doldurmuş bireyler meslek ya da gelir farkı gözetmeksizin isteğe bağlı olarak bireyler, 01.01.2017 tarihinden önce sisteme katılabilmekteydi. 01.01.2017 tarihinde yasalaşan ve 45 yaş altındaki bireylerin de sisteme otomatik olarak katılımı sağlanmaktadır.

Türk Vatandaşlığı Kanununun 28. Maddesinde belirtilen 45 yaşını doldurmamış olanlar 31.05.2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentlerine göre çalışmaya başlayanlar, işverenin bu Kanun hükümlerine göre düzenlediği bir emeklilik sözleşmesiyle emeklilik planına dâhil edilmektedirler. Bakanlar Kurulu, bu maddeye dayanarak emeklilik planını içine alan iş yerleriyle çalışanlarını ve bu kapsamdaki uygulamaların esaslarını belirlemeye yetkilidir (Altuncuoğlu, 2017: 47).

Çalışanların katkı payları, 5510 sayılı Kanunun 80. Maddesine dayanarak belirlenmektedir. Söz konusu maddenin belirlenen prime esas kazancının yüzde üçüne karşılık gelen tutar, çalışanın katkı payı tutarı olarak belirlenmektedir. Bu oranın 2 katına kadar artması veya yüzde 1'e kadar azaltılması gibi alt limit üst limit değerlerini belirleme gibi durumlar Bakanlar Kurulu tarafından yürütülmektedir. Belirlenmiş katkı payı tutarları en geç çalışanın ücretinin ödeme gününü takip eden iş günü içerisinde gerçekleşmesi gerekmektedir. İşveren katkı paylarını vaktinde anlaşmalı olduğu sigorta şirketine aktarmadığı durumlarda çalışanın parasal kayıplarının doğması gibi bir ihtimal varsa bu parasal kayıptan sorumlu olmaktadır. Çalışanlar, otomatik katılım paylarında belirlenen tutardan daha yüksek bir tutar kesintinin olmasını istemesi halinde bu isteğini işverene bildirerek, yüksek tutarda kesinti yapılmasını talep edebilmektedir (Altuncuoğlu, 2017: 48).

Çalışanların emeklilik planlarına dahil olduktan ve bu durum kendilerine bildirildiği tarihten itibaren iki ay içerisinde sözleşmeden cayma hakları bulunmaktadır. Cayma durumunda, ödenen katkı payları ve yatırım gelirleri çalışanlara 10 iş günü içerisinde iade edilmektedir. Emeklilik şirketleri ödenen katkı paylarının değer kaybetmemesini sağlayacak biçimde fon yönetiminden sorumlu tutulmaktadır. Cayma hakkını kullanmayan çalışanlarsa müsteşarlık tarafından belirlenen haller dâhilinde katkı payı ödemelerine ara verebilmektedir (Altuncuoğlu, 2017: 48). Emeklilik sözleşmesi bulunan çalışanın iş yeri değişikliği yapması durumunda, yeni işyerinde emeklilik planı varsa çalışanın birikimi ve sistemde kazandığı emeklilik esas süresi yeni işyerine aktarılabilir. Yeni işyerinde emeklilik planı yoksa isterse bir öndeki işyerinde düzenlenen sözleşme çerçevesinde katkı payı ödemesine devam edebilmektedir.

Çalışanın katkı payını ödemeyi istememesi durumunda ise, emeklilik sözleşmesi sonlandırılarak iş yeri değişikliğini izleyen ayın sonuna kadar emeklilik şirketine bildirmek zorunluluğu bulunmaktadır (Altuncuoğlu, 2017: 49). Çalışanın bireysel emeklilik hesaplarına kanunda belirtilen usul ve esasa göre devlet tarafından katkı sağlanmaktadır. Çalışanın devlet katkısı kapsamında cayması durumunda sisteme girişte bir kereliğine devlet katkılarını hak etmek ve ödemek şartıyla bin Türk lirası tutarında ilave bir katkı sağlanmaktadır. Bin liranın yarısına kadar arttırmak ya da azaltmak gibi yetkiler yine Bakanlar Kurulunun vereceği karara bağlıdır. Emeklilik hakkının kullanılması durumunda, çalışanın hesabındaki birikimin en az 10 yıllık, yıllık gelir sigorta sözleşmesi çerçevesinde birikimin yüzde 5'i karşılığı ek devlet katkısı ödemesi yapılmaktadır.

Çalışanların katkı paylarının takipleri ve tahsilleri emeklilik şirketinin sorumluluğundadır. Bakanlar kurulu, sosyal güvenlik kurumuyla ve ilgili diğer kamu kurumlarıyla çalışanların katkı paylarının takibini ve tahsillini denetleyebilir ya da denetlemesi için yetkili bir kuruluş atayabilmektedir. Yetkilendirilen bu kuruluşla emeklilik şirketi verileri paylaşabilmektedir. Bu veriler kişinin açık rızasının alınması gerekmeksizin Bakanlar Kurulunun yetkilendirdiği kuruluş tarafından paylaşılabilir. Bu durum kişisel verilerin korunması kanuna aykırı olmak gibi herhangi bir durum teşkil etmemektedir (Altuncuoğlu, 2017: 49). Emeklilik şirketleri fon işletim gideri kesintisi haricinde başka bir kesinti yapamaz.

Çalışanın işvereni aracılığıyla bir emeklilik planına dâhil olması, işveren tarafından şirket ve plan belirlenmesinde göz önünde bulundurulacak kriterler, katkı paylarının yatırıma yönlendirileceği fonlar, işverenin şirket ile yapacağı sözleşme, cayma hakkı, çalışanın işyerinin değişmesi hâlinde işverenin çalışana bir emeklilik planına dâhil etmesi, işyeri değişikliğinde birikimin aktarılması, çalışma ilişkisi sona eren çalışanın talebi üzerine ilgili emeklilik planına ödeme yapması, ara verme, sistemden ayrılma, Devlet katkısının ödenmesi ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esaslar Müsteşarlık tarafından belirlenir (Altuncuoğlu, 2017: 50).

1.8.1. Otomatik Olarak Bireysel Emeklilik Sistemine Dâhil Edilen Katılımcılar

Bakanlar Kurulunun aldığı karara göre, Otomatik olarak BES'e dâhil edilen işyerlerinde aşağıdaki şu şartları taşıması halinde çalışanlar sisteme dahil olmak zorundadır.

- Türk Vatandaşı olması ve 45 yaşını doldurmamış olması,
- 5510 sayılı kanuna göre sigortalı sayılmayan ancak mevzuattaki usul ve esaslar gereği sigortalı söz konusu kanunun 4. md/(a) ve (c) bentleri uyarınca sigortalı sayılsalar bile bu kişiler sisteme dâhil edilmemektedir.
- Kanunda ve söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı'nda belirtilen tarihler itibariyle kırk beş yaşını doldurmamış çalışanlar ve yeni çalışmaya başlayan çalışanlar, işverenleri tarafından otomatik olarak bireysel emeklilik sistemine dâhil edilmektedir.
- Kırk beş yaşını doldurmuş çalışanlar ise isteğe bağlı olarak otomatik bireysel emeklilik sistemi dışında özel olarak diğer bireysel emeklilik planlarına dâhil olabilmektedir (Altuncuoğlu, 2017: 52).

1.8.2. Otomatik Bireysel Emeklilik Sisteminin Çalışana Faydaları

Otomatik bireysel emeklilik sisteminin faydaları şu şekildedir:

- Devlet katkı payının %25 olması,

- 2 aylık cayma süresi boyunca sistemden caymayan çalışanlara 1000 TL ilave devlet katkısı verilmesi,
- Emeklilik hakkı kazanılması halinde çalışanın emeklilik sistemi kapsamında hesabında bulunan birikiminin yüzde %5'i kadar ek devlet katkısı verilmesi, Otomatik bireysel emeklilik sistemini cazip hale getirmektedir.

1.8.3. Çalışanların Katkı Paylarının Hesaplanması ve Oranları

Katkı payları prim esas kazancına göre belirlenmektedir. Katkı payları ise, çalışanların maaşlarının %3'ü kadardır. Devlet katkısının üst limiti bulunmaktadır. Bu limit sisteme katılan bir çalışana ödenen yıllık devlet katkısı ise, yıllık brüt asgari ücretin yalnızca %25'i ile sınırlı kalmaktadır (Altuncuoğlu, 2017: 53).

İki aylık cayma süresinin sonunda sistemde kalan katılımcılara ek olarak 1.000 TL daha devlet katkısı sağlanmaktadır. Katılımcıların, bireysel emeklilik sistemini iptal etmeleri halinde getiri kesintisi uygulanmaktadır. 10 yılını doldurmadan sistemden ayrılan katılımcılardan getiri üzerinden %15 kesinti yapılmaktadır. 10 yılını doldurmuş ama 56 yaşını doldurmadan sistemden ayrılanlardan ise getiri üzerinden %10 oranında stopaj kesintisi yapılmaktadır. Sistemden emekli olunması durumunda ise %5 stopaj kesintisi yapılır (Altuncuoğlu, 2017: 53).

1.8.4. Otomatik Bireysel Emeklilik Sisteminden Ayrılma

Çalışan sisteme dâhil olduğunu bildiği tarihten itibaren iki ay süre içerisinde sistemden ayrılabilir. Bu süre zarfında cayma hakkını kullanan çalışanlar, yatırdıkları katkı paylarından herhangi bir kesinti olmaksızın tamamını alabilmektedir (Altuncuoğlu, 2017: 53). Çalışanların emeklilik planlamasına dâhil olduklarını bildirimini aldığı tarihten itibaren iki ay içerisinde sözleşmeden cayma hakları bulunur. Çalışanlar, sigorta şirketlerine ait “ayrılma talep formu” nu imzalayarak cayma hakkını kullanabilirler. Cayma hakkını kullandıktan sonra giriş aidatı kesintisi ve yönetim gider kesintisi olmaktadır. Bu kesintiler bulunulan takvim yılındaki asgari ücretin %8,5'ini geçemez.

Emeklilik şirketi, yatırılmış katkı paylarını yatırıldıktan en geç iki iş gün içerisinde yatırıma yönlendirmesi mecburidir. Yönlendirilmediği durumlarda ise, katılımcının son altı aylık getirisinin iki katı gecikme cezası olarak katılımcının hesabına yatırılır. Katılımcılar emeklilik şirketinde bir yıl kalmak şartıyla, birikimlerini diğer bir emeklilik şirketine aktarılması isteminde bulunabilir. Bireysel emeklilik sisteminin iptal edilmesi durumunda yapılan devlet katkısı kesintisi de bulunmaktadır. Katılımcıların sistemden 3 yıl içerisinde ayrılması halinde devlet katkısı tutarının tamamı kesilmektedir. Katılımcıların 3 – 6 yıl içerisinde sistemden ayrılması durumunda katılımcıların hesabındaki devlet katkısı tutarının yalnızca %15'i alınabilmektedir. Katılımcıların 6 – 10 yıl içerisinde bireysel emeklilik sisteminden çıkması durumunda alınacak devlet katkısı %35'tir. 56 yaşına gelmemiş fakat sistemde 10 yılını doldurmuşsa katılımcılar, devlet katkısı tutarının %60'ını alabilmektedir. Katılımcıların devlet katkısının tamamını almak için, bireysel emeklilik sisteminden emekli olması gerekmektedir.

Katılımcılar, sistem içerisinde en az on yıl kalma ve 56 yaşını doldurmaları şartıyla emekli olabilirler. Katılımcılar dilerler ise ödemeyi peşin olarak alabilirler. Ödemesini peşin almak istemeyen katılımcılar ise, yıllık gelir sigorta sözleşmesiyle maaş gibi aylık yahut belirli dönemler halinde de alabilir. Emeklilik şirketleri, ödemenin yapılması talebini en geç yedi gün içerisinde gerçekleştirmek zorundadır. Aksi durumda, katılımcının son ay getirisinin iki katından az olmamak suretiyle aylık temerrüt faizi uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM

BİREYSEL EMEKLİLİK YATIRIM FONLARI VE FON PERFORMANSLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. BİREYSEL EMEKLİLİK YATIRIM FONLARININ TANIMI

Bireysel Emeklilik Yatırım Fonu (BEYF), şartları önceden belirlenmiş sözleşmeyle çalışanın yani katılımcının bireysel hesabına belli aralıklar ile yatırmış olduğu katkı payı emeklilik zamanına kadar fon yönetim sistemiyle değerlendirmesi esasına dayanan emeklilik sigortası çeşididir (Yıldırım, 2010: 51). Bireysel emeklilik yatırım fonu sistemi sayesinde katılımcılar çalışma hayatları süresince kazandıkları gelirin bir kısmını tasarrufa ayırarak, emekli oldukları dönemde hayatlarını belirli standartlar üzerinden devam ettirebilmektedir.

Bireysel emeklilik yatırım fonları, emeklilik şirketiyle katılımcı arasında imzalanan emeklilik sözleşmesi kapsamında alınan ve katılımcıların kendi adına oluşturulan hesaplarda ki katkı paylarının riskin dağılması ve sahiplik hususuna göre işletilmesi hedefiyle oluşturulmuş malvarlıklarıdır (Altay,2013: 62).

Emeklilik yatırım fonları sadece emeklilik şirketlerince Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) için kurulabilmektedir. Emeklilik Yatırım Fonu (EYF), sermaye piyasası kurumu niteliği taşımaktadır. Ayrıca süresiz olarak kurulmuş olmakla beraber tüzel bir kişiliği yoktur. Kurucu, yatırım fonlarını katılımcıların haklarını koruyacak biçimde yönetmekte ve denetimlerini yapmaktadır. Kurucu fon mal varlıklarının korunmasından ve saklanmasından sorumlu sayılmaktadır. Fon mal varlığıyla emeklilik şirketinin mal varlıkları birbirlerinden ayrıdır. Bu sebeple kurucunun iflas, rehnedilme, teminat gösterme gibi tehlikeli durumları fon portföyünde ki varlıkları etkilemez.

EYF, menkul kıymetlere yatırım yapılabilirken direkt olarak varlık ta edinilebilmektedir. EYF tarafından yapılan yatırımlar “kişisel yatırım bilançosuna bağlıdır. Bilançoda ki yatırımların nitelikleri planın finansal durumuna bağlıdır (Yıldırım, 2010: 53). EYF, Emeklilik Yatırım Fonuna İlişkin Düzenlemeler Kanunu dışında kalan amaçlar için kullanılamaz ve kurulamaz (Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu (BETYSK), md.15).

BES'e katılan çalışanlar hesabına oluşturulan emeklilik fon payından; katılımcının emeklilik sistemine katıldığı ay sayısı ile bulunulan senenin takvim yılı asgari ücretinin çarpımına denk gelen miktarının haricinde; BES'ten emekli olan katılımcıların yıllık gelir sigortaları ve katılımcının nafaka borcu dışında kalan asgari ücrete denk gelen kısım haczedilemez(4632 Sayılı Kanun md 15).

Emeklilik planı, planlama çerçevesinde katılımcıya sunulmuş fonların, giriş aidatı, yönetim gideri ve fon toplam giderleri kesintilerine dair bilgiyi ve bu hesaplarla alakalı teknik bilgileri içermektedir (BESHY md. 8). İki çeşit emeklilik planı türü bulunmaktadır. Bunlar;

Maaş Esaslı Planlar (Tanımlanmış Fayda Planı): Henüz çalışma döneminde olan katılımcıların emeklilik zamanlarında sağlayacak faydaları düşünülerek, varlık getirilerine bağlı olmadan önceden belirlenmiş emeklilik maaşı esasına dayanmaktadır. Kişinin çalıştığı yıl, emeklilik hakkı kazanacağı yaş gibi hususlar dikkate alınarak yapacağı toplam katkı hesaplanır. Hesaplanan katkı ödendikten sonra kişi emekli olur ve alacağı emeklilik maaşını önceden bilir.

Katkı Payı Esaslı Planlar (Tanımlanmış Katkı Planı): katılımcı adına açılan, katılımcının işverenin ne kadar miktarda katkı da bulunacağını belirten planlardır (Erol ve Yıldırım, 2013: 159). Bireysel emeklilik yatırım fonları uzun vadeli yatırım aracıdır. Varlık değerinin yüksek olması sebebiyle uzun vadeli alternatif kaynaklar olarak kullanılması yatırım aracı olarak kullanımını daha da önemli hale getirmektedir.

Bireysel emeklilik fonları genellikle uzun vadeli yatırım yapacak yatırımcılar için büyük bir alternatif sağlamaktadır. BES'e dahil edilen EYF'ler, uzun vadeli olması sebebiyle kısa vadede nakde gerek duyulmamaktadır. BEYF'lerin vadeleri diğer fonların vadelerine göre daha uzundur. EYF'lerin uzun vadede olmasının sermaye piyasası üzerindeki en temel etkisi volatilitenin düşürülmesidir. Volatilitenin düşürülmesi, istikrarlı bir büyümeye zemin hazırlar. Volatilitenin yüksek olmasıysa sermaye piyasasında hisse senetlerinin fiyatlarının sorgulanmasını sağlar. Bu sorgulama da riski sevmeyen yatırımcıların hisse senetlerine yatırım yapmasına engel olmaktadır.

Bireysel emeklilik yatırım portföyü aşağıdaki yatırım araçlarından oluşmaktadır (28586 Sayılı Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik md. 5);

- Vadeli ve vadesiz mevduat,
- Katılma hesabı,
- Borçlanma araçları, ters repo işlemleri ve ortaklık payları,
- Kıymetli madenlere ve gayrimenkule dayalı varlıklar,
- Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile varantlar,
- Borsa para piyasası işlemleri,
- Yatırım fonu katılma payları,
- Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nda gerçekleştirilen işlemlerin nakit teminatları,
- Kira sertifikaları,
- Kurulca belirlenen diğer yatırım araçları.

EYF'nin kuruluşu, türleri, yönetimleri, saklanması, değerlendirilmesi, birleştirilmesi, devir edilmesi ve kamunun aydınlatılmasıyla alakalı hususlar 28586 Sayılı Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik (EYFKFİEHY) çerçevesinde düzenlenmiştir.

2.2. EMEKLİLİK YATIRIM FONLARININ KURULUŞU

EYF, SPK'dan izin alınarak emeklilik şirketlerince kurulmaktadır. EYF kurmak isteyen emeklilik şirketleri, SPK tarafından belirlenmiş yükümlülükleri yerine getirerek SPK'ya başvuruda bulunurlar. Başvurusunun onaylanabilmesi için emeklilik şirketlerinin kuruluş koşullarını yitirmemiş olması, saklayıcı kuruluşunun ve portföy yöneticisinin belirlenmesi, fon iç tüzüğünde belirtilen SPK düzenlemelerine uygun hazırlanarak mevzuatta belirtilen koşulların yerine getirilmesi gerekmektedir (EYFKFİEHY, md. 7). Fon içtüzüğünde, katılımcıyla emeklilik şirketi, saklayıcı ve portföy yöneticisi arasında fon portföyünün inançlı mülkiyet esaslarına göre saklanmasını ve vekalet akdi hükümlerine göre yönetimini konu alan ve genel işlem şartlarını içeren iltihaki niteliğinde bir sözleşme esaslar bulunmaktadır (EYFKFİEHY md. 9).

SPK'nın onayladığı söz konusu içtüzük, notere onaylattırılır. Sonrasında izin belgeleriyle birlikte 6 iş günü içinde emeklilik şirketinin merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil için başvurulur. Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ve Kamuyu Aydınlatma Platformu'na verilen ilandan sonra kuruluş işlemleri bitmiş sayılmaktadır (Sezer, 2008: 65).

Emeklilik şirketinin, bünyesindeki yatırım fonlarının faaliyet gösterebilmesi için mutlaka SPK kaydı tamamlanmalıdır. Emeklilik şirketinin, emeklilik yatırım fonu kuruluş izninin verildiği tarihten itibaren 6 ay içinde, Sermaye Piyasası Kurulu'nca belirlenmiş belgeler ile beraber, katılım belgelerinin kayda alınması istemiyle SPK'ya yeniden başvuruda bulunulması gerekmektedir. 6 aylık süre zarfında başvuruda bulunmazsa, fon iç tüzüğü bireysel emeklilik şirketince ticaret sicilinden silinir. Silinen belgelerin yine 6 iş günü içinde SPK'ya gönderilmesi gerekmektedir.

EYF'nin, Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınabilmesi için aşağıda belirtilen koşulların yapılması gerekmektedir. Kayıt koşulları şu şekildedir (BETYSK md. 16);

- EYF içtüzüğünün, bireysel emeklilik şirketinin merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline kayıt edilmesi gerekmektedir.
- Ticaret siciline kayıt edildiğine ilişkin ilanın, Ticaret Sicil Gazetesi ve Kamuyu Aydınlatma Platformu'na verilmesi gerekmektedir.
- EYF hizmet biriminin oluşturulması ve yeterli teknik donanımların sağlanması gerekmektedir.
- EYF hizmeti için örgüt yapısının, iç denetim sisteminin ve alanında uzmanlık ve yeterliliği bulunan personellerin belirlenmesi ve gereken belgelerin hazırlanması gerekmektedir.

Bireysel emeklilik şirketlerinin farklı yönetim stratejileri bulunan en az 3 farklı fonu olması gerekmektedir. Mecburi olan bu 3 farklı yatırım fonunun başlangıç tutarları, şirketin ödenmiş sermayesinin en az 1/20' sine tekabül etmesi gerekmektedir. Fakat kurulması zorunlu olan 3 ayrı fondan sonra kurulacak fonların başlangıç tutarları emeklilik şirketlerince belirlenebilmektedir (EYFKFİEHY Md. 11).

Emeklilik yatırım fonlarının örgüt yapısı, fon kurulumunda önemli yer tutmaktadır. Bu sebeple bireysel emeklilik işlerinin yapımı ve fon takibinin yapılması ve raporlanması için minimum 3 kişiden oluşan bir kurulun oluşturulması gerekmektedir. Bireysel emeklilik şirketlerince kurulan fon kurallarına göre şirket içinden atama yapmak gibi bir mecburiyeti bulunmamaktadır. Emeklilik şirketi, şirket dışından da atama yapabilmektedir.

Fon kurulu üyeleri ayrı ayrı belirlenebileceği gibi birden çok fonlar için de sadece bir Fon Kurulu oluşturulabilmektedir (Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik (EYFKFİEHY)md. 12). Fon Kurulu üyelerinin mevzuatta belirtilen bazı esaslara uygun olarak belirlenmesi gerekmektedir. Söz konusu fon kurulu üyelerinin aşağıda bulunan nitelikleri taşımaları gerekmektedir.

- Lisans eğitimi veren kurumlardan mezun olmaları gerekmektedir.
- Sermaye piyasası, bankacılık yahut sigortacılık gibi branşlarda minimum beş yıllık bir tecrübeleri bulunması gerekmektedir.
- Faaliyet yetki belgeleri iptal edilmiş kuruluşların iptalinden sorumlu olan kişilerden olmamaları gerekmektedir.
- Sermaye Piyasası Kurulu gereğince yasaklı olmamaları gerekmektedir.
- Sermaye piyasası, sigortacılık, bankacılık ve kara para aklanmasının önlenmesine dair mevzuatların herhangi birine aykırılık teşkil eden durumlarda bulunulmaması gerekmektedir.

Mevzuatta belirtilen esaslara ilişkin nitelikleri taşıyanlar fon kurulu üyesi olarak atanabilirler.

2.3. EMEKLİLİK YATIRIM FON TÜRLERİ

“Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik” kapsamında Sermaye Piyasası Kurulu’na uygun görülen 6 çeşit fon türü bulunmaktadır. Emeklilik fon türleri; Gelir ve Büyüme amaçlı fonlar, Para Piyasası fonları, İhtisaslaşmış fonlar, Kıymetli Maden Fonları olmak üzere yukarıda da belirtildiği gibi altı çeşittir.

2.3.1. Gelir Amaçlı Fonlar

Yatırım yapılan varlıktan, elde edilecek kar payı ve faiz gelirlerine ağırlık vererek belirlenen fonlardır. Gelir amaçlı fonların çeşitleri aşağıda verilmektedir.

Hisse Senedi Fonu:Fon portföyünün minimum %80'ini düzenli temettü ödemesi yapan ve fiyat oynaklığı nispeten daha az olan ortaklık paylarına yatıran ve temettü geliri elde etmeyi amaçlayan fondur (Kaymak, 2016: 64).

Kamu Borçlanma Araçları Fonu: Fon portföyünün en az %80'ini, ters repoya ve devlet iç borçlanma senetlerine yatıran ve faiz geliri elde etmeyi amaçlayan fondur.

Özel Sektör Borçlanma Araçları Fonu: Fon portföyünün en az %80'ini özel sektör borçlanma araçlarına yatıran ve faiz geliri elde etmeyi amaçlayan fondur.

Karma Borçlanma Araçları Fonu: Fon portföyünün en az %80'ini kamu ve/veya özel sektör borçlanma araçlarına yatıran ve faiz gelir elde etmeyi hedefleyen fondur.

Karma Fon: Her birinin değeri fon portföyünün %20'sinden az olmayacak şekilde, fon portföyünün en az %80'ini ortaklık paylarına ve borçlanma araçlarına veya kira sertifikalarına yatıran ve temettü, faiz ve kira sertifikası geliri elde etmeyi amaçlayan fondur.

Uluslararası Hisse Senedi Fonu: Fon portföyünün % 80'ini, düzenli temettü ödemesi yapan ve fiyat oynaklığı nispeten daha az olan yabancı hisse senetlerine yatıran ve temettü geliri elde etmeyi hedefleyen fondur.

Uluslararası Borçlanma Araçları Fonu: Fon portföyünün en az %80'ini yabancı borçlanma araçlarına yatıran ve faiz geliri elde etmeyi hedefleyen fondur.

Uluslararası Karma Fon: Her birinin değeri fon portföyünün %20'sinden az olmayacak şekilde, fon portföyünün en az %80'ini yabancı hisse senetlerine ve yabancı borçlanma araçlarına yatıran ve temettü ve faiz geliri elde etmeyi hedefleyen fondur.

Esnek Fon: 28586 Sayılı Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5. md. EYF portföylerinin aşağıda sıralanmış yatırım araçlarından ve işlemlerinden oluştuğu hükmü bulunmaktadır. Fon portföyünün tamamını değişen piyasa koşullarına göre (Kaymak, 2016: 65);

- Vadeli mevduat ve katılma hesabı,
- Borçlanma araçları, repo ve ters repo işlemleri ile ortaklık payları,
- Kıymetli madenler, kıymetli madenlere ve gayrimenkule dayalı varlıklar,
- Türev araç işlemleri ile varantlar,
- Takasbank para piyasası işlemleri,
- Yatırım fonu katılma payları,
- Borsalarda gerçekleştirilen türev araç işlemlerinin nakit teminatları ve primleri,
- Kira sertifikaları,
- Kurulca belirlenen diğer yatırım araçlarının tamamına yahut bir kısmına yatıran ve temettü ve faiz geliri elde etmeyi amaçlayan fondur.

2.3.2. Büyüme Amaçlı Fonlar

Yatırım yapılacak varlıkların ve bunlardan elde edilen sermaye kazancına ağırlık verilerek belirlenen fonlardır. Büyüme amaçlı fonların türleri aşağıda verilmektedir (Kaymak, 2016: 66).

Hisse Senedi Fonu: Fon portföyünün en az %80'ini borsada işlem gören ortaklıkların paylarına yatıran ve sermaye kazancı elde etmeyi amaçlayan fondur.

Karma Fon: Her birinin değeri fon portföyünün %20'sinden az olmayacak şekilde, fon portföyünün en az %80'ini ortaklık paylarına, borçlanma araçlarına ve kira sertifikalarına yatıran ve sermaye kazancı elde etmeyi hedefleyen fondur.

Esnek Fon: Fon portföyünün tamamını, değişen piyasa koşullarına göre ve çalışmada daha önce açıklanan 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 32. md. belirtilen emeklilik yatırım fonu portföyünü oluşturan yatırım araçlarının

tamamına yahut bir kısmına yatıran ve sermaye kazancı elde etmeyi hedefleyen fondur. Bu tür fonların varlık dağılımı önceden belirlenmemektedir.

2.3.3. Para Piyasası Fonları

Sürekli olarak portföyünün vadesinde maksimum 180 gün kalmış likiditesi fazla para ve sermaye piyasası araçları bulunan ve portföyünün ağırlıklı ortalama vadesi maksimum 45 gün olan fonlardır. Bu fonların seçilme nedenleri arasında en belirgin olan özelliği likit olmasıdır. Başka bir neden ise risk almaktan hoşlanmayan ve temkinli davranmayı tercih edenlerin seçtiği fon türüdür. Para piyasası fon çeşitleri aşağıda verilmiştir (Altay, 2013: 65).

Likit Fon-Kamu: Fon portföyünün tamamını ters repo dahil devlet iç borçlanma senetlerine yatıran fondur.

Likit Fon-Özel Sektör: Fon portföyünün tümünün özel sektör borçlanma araçlarına yatırılan fondur.

Likit Fon-Esnek: Fon portföyünün tamamını kamu ve/veya özel sektör borçlanma araçları ve borsa para piyasası işlemlerine yatıran fondur.

2.3.4. İhtisaslaşmış Fonlar

Coğrafi bölge, ülke, sektör ve endeksler bazında yatırım yapan fonlardır(Erol ve Yıldırım, 2003: 292).

Yabancı Ülke Fonu: Fon portföyünün en az %80'ini, yalnızca bir yabancı ülke tarafından veya bu yabancı ülkede yerleşik şirketler tarafından ihraç edilen para ve sermaye piyasası araçlarına yatıran fondur.

Sektör Fonu: Fon portföyünün en az %80'ini, belirli sektör ya da sektörlerde bulunan şirketlerin hisse senetlerine yatıran fondur.

Endeks Fon: Hisse Senedi Endeks Fonu, Tahvil Endeks Fonu, Sektör Endeks Fonu veya benzer fonlar olmak üzere temel alınan ve SPK tarafından uygun görülen bir endeks kapsamındaki varlıklara, fon portföyünün en az %80'ini yatıran ve temel alınan endeks ile fonun birim pay değeri arasındaki korelasyon katsayısının en az 0.9 olmasını ve endeksteeki artış kadar bir getiri elde etmeyi hedefleyen fondur.

2.3.5. Kıymetli Madenler Fonu

Fon portföyünün minimum %80'ini kıymetli madenlere yahut altına dayanan varlıklardan oluşması amacıyla kurulan fondur.

Kıymetli Madenler Fonu: Fon portföyünün en az %80'ini, ulusal ve uluslararası borsalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler ile bunlara dayalı varlıklara yatıran fondur.

Altın Fonu: Fon portföyünün en az %80'ini ulusal ve uluslararası borsalarda işlem gören altın ve altına dayalı varlıklara yatıran fondur.

2.3.6. Diğer Fonlar

Yukarıda bahsi geçen fonların haricinde kalan fon grupları diğer fon olarak işleme alınmaktadır.

Dengeli Fon: Fon portföyünün tamamını, hisse senedi ve/veya borçlanma araçlarının karmasından oluşturan ve hem sermaye kazancı hem de temettü ve faiz geliri elde etmeyi hedefleyen fondur (emeklilikvehayat.com, 2018).

Esnek Fon: Fon portföyünün tamamını değişen piyasa koşullarına göre Yönetmelik'in 5. maddesinde belirtilen varlık türlerinin tamamına veya bir kısmına yatıran ve hem sermaye kazancı hem de temettü ve faiz geliri elde etmeyi hedefleyen fondur (EYFKFİEHY, md. 5). Bu tür fonların varlık dağılımı önceden belirlenmez.

2.4. BİREYSEL EMEKLİLİK YATIRIM FONLARININ YÖNETİMİ

EYF yönetimi, gelirleri, tahsilatı, portföy yönetimi, emeklilik fonu varlıklarının saklanması ve maaşların dağıtılmasını kapsayan geniş yelpazeli bir süreçtir. Söz konusu sürecin hususları; "Bireysel Emeklilik Yatırım Fonu Portföyünün Yönetimi ve İlkeleri, Varlıkların Saklanması ve Değerlemesi, Fon Gelirlerinin Tahsilatı, Fonların Birleştirilmesi ve Devredilmesi" dir. Bahsi geçen hususlar detaylı bir biçimde alt başlıklar halinde aşağıda yer almaktadır.

2.4.1. Bireysel Emeklilik Yatırım Fonu Portföyünün Yönetimi ve İlkeleri

Fon portföyleri, portföy yönetim şirketi bünyesindeki portföy yöneticilerince yönetilmektedir. Portföy yönetimi hizmetiyle alakalı hususlar taraflar arasında yapılan portföy sözleşmesi kapsamında belirlenmektedir. Emeklilik yatırım fonu portföylerinin yönetilmesi hususunda portföy yöneticileri birtakım ilkelere uymak zorundadır. Bu ilkeler (EYFKFİEHY, md. 20);

- Portföy yöneticisi, fon portföyünün yönetilmesi kısmında, riskleri dağıtmak, likidite ve getiri unsurlarını göz önünde bulundurarak, fonun portföy yönetim stratejilerine ve yatırım sınırlamalarına uygun hareket etmek, fon içtüzüğü, izah name, portföy yönetimi sözleşmesiyle alakalı olarak mevzuatta belirtilen hususlara uymak zorundadır.
- Portföy yöneticisi, fon portföyüyle alakalı yatırım kararlarında objektif davranarak sözleşmede belirtilen yatırım ilkelerini yerine getirmek mecburiyetindedir.
- Portföy yöneticileri, borsada işlem yatırım varlıklarının alım ve satımlarını borsa kanalıyla yapması ve fon portföyüne alım satım işlemlerinde, işlemi yapan aracı kuruluşun, fonu temsil eden fon koduyla borsadaki işlemleri yapması gerekmektedir.

Fon portföy yöneticilerinin mevzuat kapsamında düzenlenen bir takım sınırlamaları bulunmaktadır. Bu sınırlamalar (EYFKFİEHY, md. 21);

- EYF'ler varlıklarının %10'ndan fazlasını hiçbir ihraççı para ve sermaye piyasası aracına yatıramaz.
- Fon portföyüne, borsada işlem görmekte olan para ve sermaye piyasası araçlarını almak zorundadır.
- EYF'ler tek başına hiçbir ortaklıkla sermayenin yahut bütün oy haklarının %5'ine yahut daha fazlasına sahip olamaz. Fon portföyüne, emeklilik şirketinin ve portföy yöneticisinin para ve sermaye piyasası araçları satın alınmaz.
- Fon varlıklarının en fazla %20'si, bir topluluğun para ve sermaye piyasası aracına yatırabilir ve borsa para piyasasında değerlendirilebilir.

2.4.2. Bireysel Emeklilik Yatırım Fonları Portföyündeki Varlıkların Saklanması

EYF portföyünde bulunan varlıklar saklayıcı kuruluş nezaretinde saklanmaktadır. Bahsi geçen saklayıcı kuruluş, Takasbank'tır. Takasbank, para ve sermaye piyasası araçlarına, kıymetli madenlerle alakalı varlık fonlarına saklama hizmeti vermektedir. Bunların haricindeki varlıkların saklanmasına dair, SPK'nın yahut Takasbank'ın yetki vermesi halinde, Takasbank'a dışarıdan saklanan varlıklar ve saklanan varlıkların değerleri hususunda, gereken bilgilerin aktarılması ve fon içtüzüğüne başka bir saklayıcı kuruluşa yer verileceği koşuluyla saklayıcı kuruluştan saklama hizmeti alınabilir (EYFKFİEHY md. 28).

Bireysel emeklilik ve saklayıcı kuruluş aralarında, fon varlıklarının saklanması ve katılımcılarla alakalı kayıtların tutulması adına sözleşme yapmak mecburiyetindedir. Yapılan sözleşme neticesinde saklayıcı kuruluşun birtakım görevleri bulunmaktadır. Bu görevler sırasıyla (EYFKFİEHY md. 28);

- Fon varlıklarını saklamak,
- Fon varlıklarının alım ve satım gibi işlemlerinin yapılabilmesi için gereken ortamı ve denetimi sağlamak,
- Fon paylarının katılımcılar bazında tutulması,
- Katılımcıların fon hesabında bulunan yatırımları yönetecek katkı payı tutarıyla buna karşılık gelen pay sayılarının fon bazında izleme imkanı sağlamak,
- Fon portföylerinin Sermaye Piyasası Kurulu'nca belirlenmiş esaslar kapsamında yönetiminin kontrolünü gerçekleştirmek,
- Portföy değerinin ve birim pay değerinin mevzuatta belirlenmiş değerlendirme esası kapsamında hesaplanıp hesaplanmadığının kontrolünü sağlamak,
- Fon hesabından yatırıma yönlendirilecek katkı paylarının aktarılmasında pay sayısının doğru hesaplanmasını ve kontrol edilmesini sağlamak
- Fon hesabından yapılan ödemelerin ve virman işlemlerinin kontrolünü sağlamak.

2.4.3. Bireysel Emeklilik Yatırım Fonu Portföyündeki Varlıkların Değerlemesi

Bireysel emeklilik fon varlıklarının değerlemesi, EYFKFİEHY'nin 25. maddesinde belirtilen hususlara göre tespit edilmektedir. Portföy için alınmış varlıkların alım fiyatlarıyla beraber kayda geçirilir. Yabancı para cinsindeki varlıkların TCMB tarafından belirlenmiş döviz satış kurlarıyla çarpılarak alım fiyatları belirlenir. Alış tarihinden başlanarak portföyde bulunan varlıklardan;

- Borsada işlem gören varlıklar değerlendirme gününde borsada oluşan en son seans ağırlıklı ortalama fiyat veya oranlarla değerlendirilir.
- Değerleme gününde borsada alım satım konusu olmayan hisse senetlerinin son işlem tarihinde belirtilen borsa fiyatıyla, borçlanma aracı, repo ve ters repolarla borsa para piyasası işlemleri, son işlem gününde belirtilen bileşik faiz oranı dikkate alınarak değerlendirilir.
- Portföydeki yabancı para cinsindeki varlıklar ve sermaye piyasası araçları, değerlendirme gününde oluşan son fiyatlardan, ilgili olan yabancı para cinsi TCMB tarafından belirlenmiş döviz satış kurlarıyla çarpılarak değerlendirilir.
- Yatırım fonu katılma belgeleri, değerlendirme günü itibariyle en son açıklanan fiyatları esas alınarak değerlendirilir.
- Portföyde bulunan vadeli mevduat, bileşik faiz oranı kullanılarak tahakkuk eden faizin anaparaya eklenmesi vasıtasıyla değerlendirilir.

Endeks fonları portföyünde bulunan varlıkların, baz alınmış endeks çerçevesinde bulunan varlıkların, endeksin hesaplanmasında kullanılan hususlar, diğer varlıklarsa EYFKFİEHY 25/1 fıkrasının (b) bendinde belirtilen hükümler kapsamında değerlendirilmektedir. Bunlar haricinde kalan paralar ve sermaye piyasası araçları izah namede belirtilen hususlar kapsamında değerlendirilmektedir.

2.4.4. Bireysel Emeklilik Yatırım Fonlarının Birleştirilmesi ve Devri

Aynı emeklilik şirketinin yatırım fonları, diğer bir emeklilik yatırım fonu ile ve emeklilik şirketinin istemiyle re'sen Sermaye Piyasası Kurulu'na birleştirilebilir. Bireysel yahut gruba bağlı olarak açılan bireysel emeklilik sözleşmeleri, işveren grup emeklilik sözleşmesine göre açılan hesaplarla birleştirilemez. Fonların birleştirilmesinde, Sermaye Piyasası Kurulu'nun fonların birleşime dair düzenlemelerine uyulması gerekmektedir. Birleştirilen hesaplar geri ayrıştırılmamaktadır.

EYF, süresiz olarak kurulmaktadır (Erol ve Yıldırım; 2003: 314). Sermaye Piyasası Kurulu, bir yıl öncesinden fesih ihbarında bulunması ve şirketin fon kurma koşullarını yitirmesi halinde mevzuat çerçevesinde Hazine Bakanlığı'nın onayından sonra başka bir emeklilik şirketi, söz konusu emeklilik şirketini devralabilir (BETYSK md.14-19; EYFKFİEHY, md. 39-40).

2.4.5. Kamunun Aydınlatılması

2.4.5.1. Periyodik Raporlar

Fon Kurulu tarafından hazırlanacak faaliyet raporları; en az, ilgili dönemin fon ve fonun faaliyet gösterdiği piyasa ve ekonomiye ilişkin genel bilgiler, fonun performans bilgileri ve var ise dönem içerisinde yatırım politikalarının, izahname, kamu aydınlatma belgeleri ve katılımcının kararına yardımcı olsun diye meydana gelen değişiklikleri içerecek biçimde olmalıdır. Tüm raporlar emeklilik şirketi merkezi tarafından her an incelenmeye hazır tutulmalıdır.

Ayrıca söz konusu raporların tamamında ödünç menkul kıymetler işlemleriyle türev araç işlemleri bilgilerinin bulunması mecburidir. Raporların, günlük, üç aylık ve yıllık olmak üzere üç şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Raporların tamamı SPK tarafından belirlenen kurallara göre hazırlanarak, emeklilik şirketlerince minimum on yıl muhafaza edilmesi gerekmektedir (EYFKFİEHY md.32).

Günlük Rapor: Fon portföylerinin ve net varlık değerlerinin tablolarından oluşan günlük rapor, birim pay değerlerinin günlük olarak hesaplanmasını göstermektedir. Her günün sonunda saklayıcı kuruluşa ve SPK'ya iletilmektedir.

Üç Aylık Rapor: Üç aylık dönemle alakalı gelişmeleri özetleyen rapordur. Fon kurulu tarafından hazırlanan faaliyet raporlarının, önceki dönemleri kıyaslanarak yapılan bağımsız denetimden, geçmiş fon bilançolarını ve gelir tablolarını, fon portföy değerini ve net varlık değerinin tablolar halinde hazırlandığı rapordur. Üç aylık raporlar, ilgili dönemden itibaren, 6 hafta içerisinde SPK'ya iletilmesi gerekmektedir.

Yıllık Rapor: Yıl içerisindeki gelişmeleri özetleyen rapordur. Fon tarafından hazırlanan faaliyet raporlarının, önceki dönemleriyle kıyaslanarak yapılan bağımsız denetimden, geçmiş fon bilançolarını ve gelir tablolarını, fon portföy değerini ve net varlık değerinin tablolar halinde hazırlandığı rapordur. Biten takvim yılı raporlarının bir sonraki yıldan itibaren on hafta içerisinde SPK'ya iletilmesi gerekir.

2.4.5.2. Bilgi Verme Yükümlülüğü

Emeklilik şirketi ve portföy yöneticileri, katılımcıya iştirak unvanlarını, adreslerini, iştirak oranlarıyla kendi iştiraklarıyla alakalı bilgileri bulunulan takvim yılının ocak ayında SPK'ya bildirmek zorundadır (EYFKFİEHY md. 33).

Fon kurulu üyelerinin yahut iç denetçilerinin görevlerinden ayrılmaları halinde bu durum en geç 6 iş günü içerisinde yazılı bildirim şeklinde SPK'ya bildirilmesi gerekmektedir. Gönderilen yazıda yeni atanan kişilerin EYFKFİEHY mevzuatında belirtilen belgeleriyle birlikte ek olarak gönderilmesi zorunludur (EYFKFİEHY md. 34).

2.4.5.3. Fonun Tanıtımına Yönelik Belgeler

Katılımcıların plan çerçevesinde belirtilen fonlara katılmadan önce, kişinin kendisine izahnamedeki bilgilerin kısaca verildiği ve katılımcının yatırım fonu kararı vermesinde yardımcı olacak tanıtım formu vermek mecburidir.

İzahnamenin emeklilik şirketinin merkezi, bölge müdürlükleri, şubesi, temsilciliği ve internet sitesinde güncellenerek katılımcının bilgilenmesi için söz konusu mecralarda tanıtım formunun bulunması mecburidir. Tanıtım formlarının SPK tarafından onaylanması gerekmektedir. İzah namenin ve tanıtım formunun katılımcının anlayabileceği biçimde açık ve okunaklı olması gerekmektedir.

2.4.5.4. Katılımcı Profiline Belirlenmesi

Bireysel emeklilik sisteminde katılımcı kendine uygun olan yatırım araçlarını seçme hususunda, katılımcıya yol gösterecek lisanslı kişilerin tüm yatırım fonlarının risklerini, avantajlarını ve dezavantajlarını detaylı olarak kılavuzlar ile açıklamak zorundadır. Emeklilik şirketi, katılımcıya fon faaliyetleriyle alakalı bilgileri belirli dönemlerde rapor ve izahname gibi belgelerle periyodik olarak bildirmek zorundadır. Risk getiri formunda, katılımcının fona karar vermesi halinde; katılımcının kimlik bilgileri, yapacağı yatırımın vadesi, onayladığı risk oranına göre getiri beklentisi, yatırım fonlarının yönetilmesiyle alakalı özel tercihleri, yatırım deneyi, katılımcıya ek olarak gösterilen fonlar ve yatırım kararının almasında yardımcı olacak risklerin ve getirilerin bilgileri gibi hususların yer alması mecburidir. Katılımcının tanıtım formunu ve risk getiri profili formunu aldığına dair yazılı beyanının alınması mecburidir (Kaymak, 2016: 71).

2.4.5.5. Katılımcıya Sunulacak Belgeler

Emeklilik şirketi, SPK tarafından onaylanan fon iç tüzüğünü, izahnamesini ve tanıtım formlarını, üçer aylık ve yıllık raporlarını; katılımcıların istemi üzerine raporları vermek zorundadır (EYFKFİEHY md. 35).

2.5. BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNDE CEZA HÜKÜMLERİ

BES'te gerçek yahut tüzel kişilerin yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda, mevzuatta bulunan hükümlere aykırı hareket edilmesi gibi suçlardan dolayı cezai hükümler düzenlenmiştir. Bahsi geçen suçlar idari ve adli olmak üzere iki farklı şekilde kategorize edilmiştir.

2.5.1. İdari Suçlar ve Cezaları

BETYSK’nda belirtilen hükümlere göre idari suçlar kapsamına giren suçlarda 2.000 – 15.000 TL’ye kadar para cezası uygulanmaktadır. İdari para cezası gereken davranışların yeniden yapılması durumunda, para cezası 2 katı ve devam eden tekrarlarda katlar arttırılarak devam edilir (BETYSK, md. 22)

2.5.2. Adli Suçlar ve Cezaları

BES’te alınması zorunlu olan izinler alınmadan emeklilik faaliyetlerine geçildiği takdirde, emeklilik şirketinin kendi varlıklarını kötüye kullanmak ve varlıklarını zimmete geçirmek, emeklilik şirketi hakkında gerçek olmayan ve şirkete zarar verecek yayınlar yapmak, denetim ve kontrolleri engellemek, bireysel emeklilikle alakalı kuruluşlar ve kişilerle alakalı sırları ifşa etmek gibi halleri içeren fillerde, ağır ceza parası ve 12 yılın üzerinde hapis cezaları söz konusu olmaktadır (BETYSK, md. 23).

2.6. TÜRKİYE’DE BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ

Bireysel emeklilik sistemi ülkemizde 15 yıllık bir geçmişe sahiptir. BES, 2016 yılından bu yana ivmesini arttırarak devam eden bir sistem haline gelmiştir (Bireysel Emeklilik Sistemi Gelişim Raporu (BESGR), 2016: 7). Türkiye’de 2003 yılından sonra BES’in fiilen faaliyete geçmesiyle ilk Emeklilik Yatırım Fonları halka sunulmuştur. 2004 yılının sonunda Türkiye’de 81 tane EYF bulunmakta idi (BESGR, 2004; 37). 2004 yılında EYF net varlık değeri 296.133.224 TL ve 11 adet Bireysel Emeklilik Şirketi bulunmakta idi. Yıllar geçtikçe ivme kazanan bireysel emeklilik şirketinin son güncel hali aşağıdaki tabloda verilmiştir

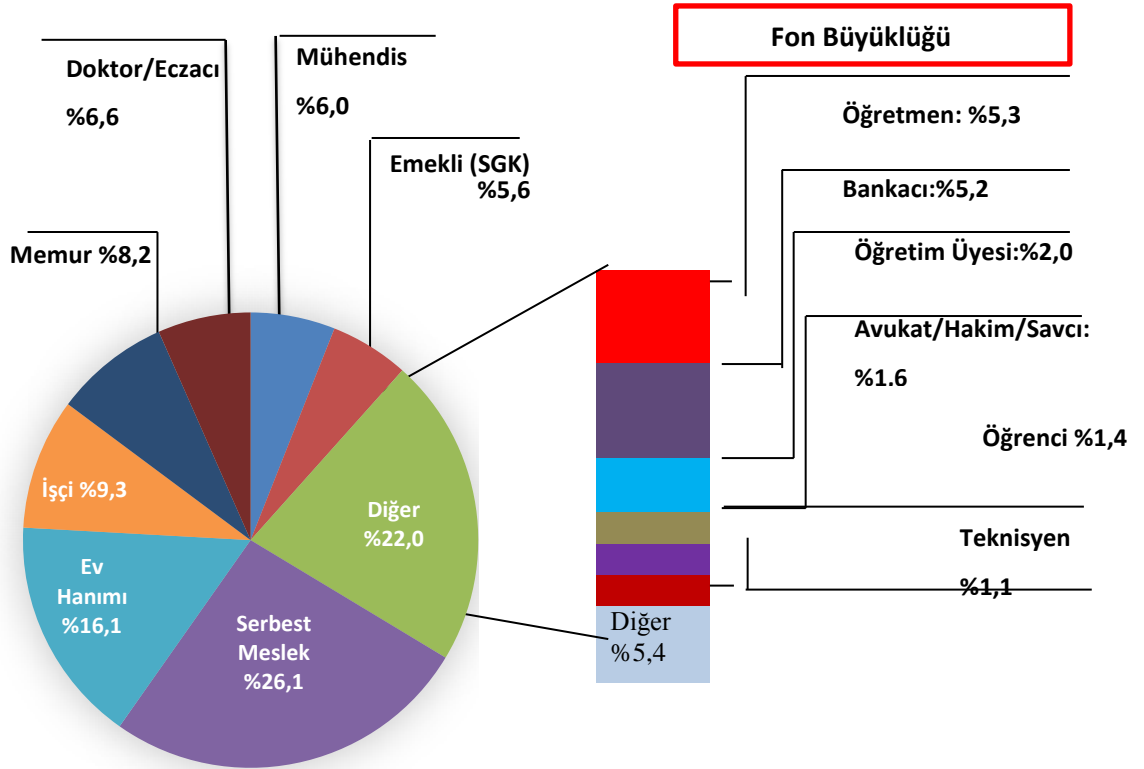
Tablo 1: Bireyse Emeklilik Sistemi Güncel Verileri

Katılımcıların Fon Tutarı (Milyon TL)	84.724,0
Şirketlerin Katılımcılarının Toplamı (Kişi)	6.805,406
Katkı Payı Tutarı (Milyon TL)	61,142,9
Yatırıma Yönlendirilen Tutar (Milyon TL)	60,123,0
Devlet Katkısı Fon Tutarı (Milyon TL)	12,434,8

Kaynak: <https://www.egm.org.tr>, Erişim Tarihi: 24.06.2019

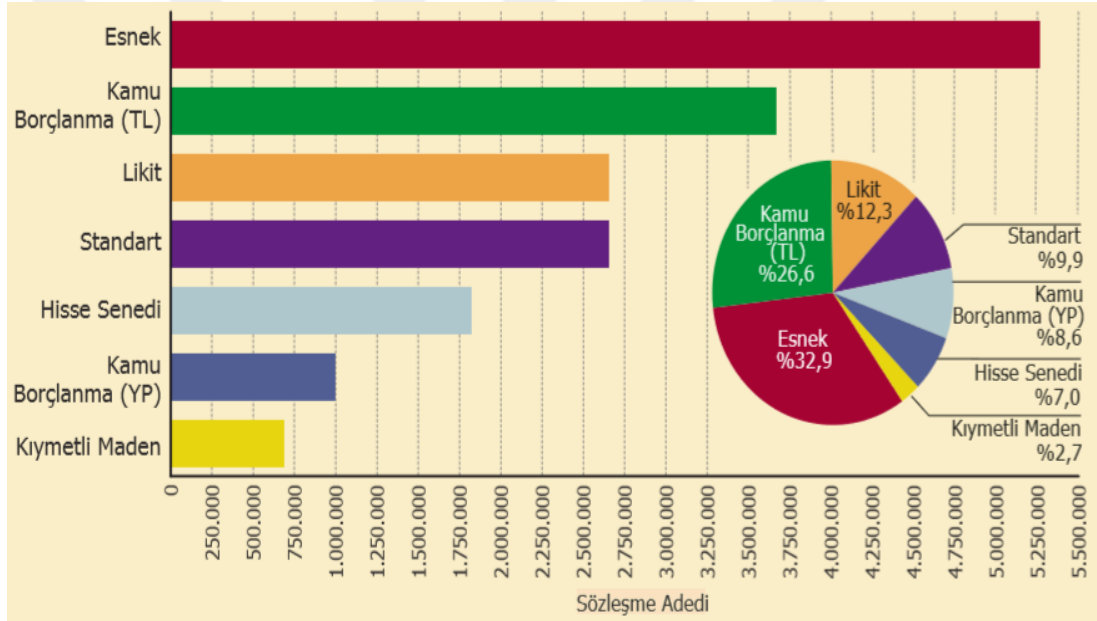
Ülkemizde uygulanan BES, ulusal tasarruf oranlarının artması için üzerine detaylıca durulan bir mekanizmadır. Tasarrufun yanında uzun vadede sermaye piyasası için fon sağlaması da BES mekanizmasını vazgeçilmez yapmaktadır. BES mekanizması olarak bahsettiğimiz bu sistem içerisinde pek çok unsur bulunmaktadır. Bunlardan biri Emeklilik Gözetim Merkezidir (EGM). EGM, BES'in etkin ve güvenli olması için, sistemin bütün paydaşlarının haklarını korumak amacıyla kamuoyuna bilgi aktarımı yaptığı verilerden yıllık raporlar oluşturmaktadır. Hazırlanan bu gelişim raporları elektronik ortamda yayımlanarak kamuoyuna bilgilendirme sağlamayı amaçlarken aynı zamanda araştırmacılar için bu çalışmada da kullanılacağı gibi yapılan analiz ve grafiklerle büyük yarar sağlamaktadır. Emeklilik yatırım fonlarının mevcut durumu daha net anlaşılabilmesi için çalışmanın bu kısmı, Bireysel emeklilik sistemi gelişim raporu kapsamında düzenlenmiştir. Bireysel emeklilik sistemi, bireylerin emeklilik zamanlarında hayat standartlarını iyileştirmede ek gelir sağladığı için toplumun her kesiminden talep görmektedir. Söz konusu sistemde, meslek bilgileri bilinen %37 oranındaki katılımcıların fon değerlendirmeleri mesleklere göre aşağıda bulunan şekil 2'de görüldüğü gibidir.

Şekil 2: Katılımcıların Mesleklerine Göre Fon Büyüklüğünün Oransal Dağılımı (Bireysel Emeklilik Sistemi Gelişim Raporu, 2016: 22).

Şekil 2’den de anlaşıldığı gibi, reşit olan her birey sisteme katılabilmektedir. Katılımcıların kendi bireysel emeklilik hesaplarına yatırdıkları her pay, katılımcının isteği ve beklentisine göre EYF türlerinden birine yatırım yapmak amacıyla değerlendirilmeye başlanmaktadır. Bireysel emeklilik şirketlerince oluşturulan emeklilik fonlarının çeşitleri bulunmaktadır. Katılımcılar bu fonların getirilerine ve risklerine göre bireysel tercihleri doğrultusunda yatırım yapmaktadır. 2016 yılının sonunda toplam emeklilik yatırım fonu büyüklüğünü oluşturan fonlar Şekil 3. de verilmiştir (BESGR, 2016: 23). 2016 yılında Katılımcıların Fon Grubu Tercihlerine bakıldığında en fazla tercih, yerli ve yabancı varlık fonu olan “*Esnek Fon*” u olduğu görülmektedir.

Şekil 3: Katılımcıların Fon Grubu Tercihleri (BESGR, 2016: 23).

Bireysel Emeklilik Sistemi Gelişim Raporu 2016 yılı verilerine göre, Emeklilik yatırım fonları bir önceki yıla göre %27 büyüme göstererek sene sonunda devlet katkısı fonu da dahil olmak üzere 60.698.182.092 TL net varlık değerine ulaşmıştır. 2016 yılsonuyla birlikte halka arz edilen fon adedi toplamı 254’tür. Tablo 2’de 2016 yılsonu itibari ile, yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonları büyüklükleri ve portföy dağılımları verilmiştir. Yatırım fonları toplam net varlık değeri 2015 yılına göre %12 artış göstermiştir. Diğer yandan emeklilik yatırım fonları toplam net varlık değeri 2015 yılına göre %27 artış göstermiştir (BESGR, 2016: 20).

Tablo 2: 2016 Yılı Yatırım Fonlarının Toplam Bilgileri

Fon Tipi		Eurobond, Altın	Yabancı Menkul Kıymetler	Katılma Hesapları	Pay	Repo - Ters Repo	Tahvil - Bono	Takasbank Para Piyasası	Vadeli Mevduat	Vadeli İşlemler Nakit Teminatları	Özel Sektör Borçlanma Araçları	Toplam
Yatırım Fonları	Toplam Değeri (Milyon TL)	332	3.234	30	2.501	1.885	4.601	6.272	3.561	132	21.937	44.484
	Oran (%)	0,75	7,27	0,07	5,62	4,24	10,34	14,10	8,01	0,30	49,31	100,00
Emeklilik Yatırım Fonları	Toplam Değeri (Milyon TL)	1.409	5.812	36	7.292	4.049	27.010	841	8.198	202	5.849	60.698
	Oran (%)	2,32	9,57	0,06	12,01	6,67	44,50	1,39	13,51	0,33	9,64	100,00
Fonlar Toplamı	Toplam Değeri (Milyon TL)	1.741	9.046	66	9.793	5.934	31.611	7.113	11.759	334	27.787	105.182
	Oran (%)	1,66	8,60	0,06	9,31	5,64	30,05	6,76	11,18	0,32	26,42	100,00

Kaynak: BESGR, 2016.

2.7. BİREYSEL EMEKLİLİK YATIRIM FONLARINDA PERFORMANS DEĞERLENDİRME

Yapılan fon yatırımlarının ne kadar başarılı olduklarını görmek bakımından portföy performanslarının ölçülmesi büyük önem arz etmektedir. EYF'lerin yatırım süreçleri ve bu süreçlerin ne denli başarılı olduklarına dair veriler, fon performansı, katılımcı bilgileri, emeklilik şirketi ve yetkili otorite bakımından stratejik önem taşımaktadır. Bu verilerin analizleri emeklilik şirketlerinin orta ve uzun vadede de ne kadar etkin olduklarının gözükmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla, fon yatırımında bulunacak yeni katılımcıların sayısı olarak artmasında da performans değerlendirme oldukça önemli yer tutmaktadır. Portföy yöneticisinin deneyimleri, birikimleri, beceri ve yetenekleri son olarak öngörülerini gibi farklı faktörler esas alınarak fon performansları ölçüldüğünde ortaya çıkan sonuçlar oldukça önemlidir (Altıntaş, 2008: 86). Fon performanslarının belirlenmesinde, yatırımcılar ve portföy yönetimini yapan şirketler de ayrı önem arz etmektedir. Zira mevcut katılımcılar, portföy performansına bakarak fonda kalıp kalmayacaklarına karar vermektedirler. Potansiyel katılımcılarsa, fon performanslarını değerlendirerek fon yatırımlarına katılıp katılmamaya karar vermektedirler.

Portföy yatırımı yapan kuruluşlar da, yönettikleri fonların performanslarını karşılaştırarak değerlendirmeye alarak ve fonların performanslarını birbirleriyle kıyaslayarak kurumsal başarıları hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Bu tarz değerlendirmelerle fon yatırımlarının yönetilmesi hususunda ki başarılı bir şekilde ilerlenip ilerlenmediği belirlenmektedir. Yatırım fonlarının başarılı şekilde yönetilmesinin anlaşılabilmesi ise fon performanslarının ölçümüyle anlaşılmaktadır (Korkmaz ve Uygurtürk, 2007:42).

Fon performanslarının değerlendirilmesi, fon yatırımlarının belirli dönemlerdeki performansı ile başka bir dönemdeki performansının kıyaslanması suretiyle gerçekleştirilmektedir (Korkmaz ve Uygurtürk, 2008: 110). Portföy yönetimi bakımından “risk” ve “getiri” önemli iki husustur. Yatırımcılar en az riskle en fazla getiri elde edecekleri yatırımlarda bulunmayı arzulamaktadır. Bu arzuyu gerçekleştirmek adına da yatırımcılar, yatırım politikaları doğru belirlemeli ve doğru analizler ile uygun olan portföye yatırım yapmak yapmaları gerekir. Risk ve getirinin etkin bir şekilde yönetilebilmesinde ki en önemli rol portföy yöneticilerindedir. Portföy yöneticileri, risk ve getiri arasındaki etkinliği sağlamak adına ölçüm formülleri kullanılarak kabul edilebilir neticeler elde etmeye çalışmaktadırlar (Aysoy, 2011: 54). Risk analizlerinin ve getirilerin hesaplanması için performans ölçüm yöntemleri geliştirilmiştir. Portföy yönetimlerinde etkinlik sağlamak için performans ölçüm yöntemlerini kullanmak mecburi hale gelmiştir.

Emeklilik yatırım fonlarının performanslarının değerlendirilmesinde iki yaklaşım uygulanmaktadır. Birincisi, riske göre düzeltilen getirilerin birbirine benzerlik sağlayan diğer fonların aynı yöntemle hesaplanan getirileriyle karşılaştırılmasıdır. Bunlar, bir yandan EYF performanslarının neticelerine göre kendi aralarında sıralamaya tabi tutulurken diğer yandan, her fonun gösterge portföyüne göre performansları tespit edilmektedir. İkincisi ise, EYF portföyünde bulunan varlıkların doğru zamanda alınıp, satıldığının kontrol edilmesidir. Piyasa zamanlaması olarak isimlendirilen bu yaklaşım, portföy yöneticisinin, piyasanın yönünü öngörme yeteneğini göstermektedir (Kılıç, 2002: 39).

Genelde performans değerlendirmede kullanılan yöntemler, riskler çeşitli açılardan ele alınarak, performans ölçüm teknikleriyle portföy yöneticilerinin zamanlama becerileri ölçekleri aşağıda başlıklar halinde açıklanmaktadır. Fon performanslarının ölçümü için portföyün getirisinin ve risklerinin hesaplaması konusu üzerinde durmak gerekmektedir.

2.8. PERFORMANS DEğERLENDİRMEDE GETİRİ VE RİSKİN HESAPLANMASI

Portföy yönetimi bakımından “getiri” ve “risk” olmak üzere iki önemli faktörün hesaplaması alt başlıklar halinde açıklanmaktadır.

2.8.1. Getirinin Hesaplanması

Getiri, yatırımlardan elde edilen kazanç olarak ifade edilebilmektedir (Aysoy, 2011: 36). Portföy yatırımlarından kazanılan kazançları ölçmek, yatırım seçeneklerinin kıyaslanabilmesi bakımından oldukça önemlidir. En basit şekilde getiri, menkul kıymetin yahut portföy getirilerinin değerlendirme dönemi sonundaki değeriyle dönemin başındaki değerlerinin farkını, dönem başındaki değerine oranla ölçülebilmektedir. “Getiri” hesaplamak için aşağıda bulunan formül kullanılmaktadır.

Formülde;

$$R_a = \frac{R_t - R_{t-1}}{R_{t-1}}$$

R_a : Portföyün getirisi,

R_t : Portföyün t günündeki kapanış fiyatı,

R_{t-1} :Portföyün t-1 günündeki kapanış fiyatıdır.

Portföy getirisi, önceki dönemin portföy değerindeki artış oranıyla hesaplanmaktadır (Arslan ve Arslan, 2010: 6). Benzer şekilde yönetilen diğer portföylerde de bu formül kullanıldığında, iki portföy kıyaslandığında değerlemesi yapılmış portföyün ne denli başarılı olduğu ortaya çıkmış olmaktadır. Yatırım fonlarının getirilerini hesaplamak için, değerlendirme döneminde ki nakit giriş ve çıkışların olmaması ve tek dönemle sınırlandırılan bir yatırım fonunun olması gerekmektedir.

Dönem içinde nakit hareketleri olan yatırım fonlarının hesaplanması, günlük basit getirinin hesaplanmasına göre daha karışıktır. Birden çok dönem ve bu dönem içindeki nakdi olarak giriş ve çıkışlar göz önüne alındığında getiri hesaplamak için “iç verim oranı” ve “zaman ağırlıklı getiri oranı” olmak üzere iki temel yöntem bulunmaktadır (Dalğar, 2006).

İç Verim Oranı: Nakit girişlerinin bugünkü değerini ve nakit çıkışlarının bugünkü değerine eşitleyen iskonto oranıdır.

$$V_{t-1} = \frac{c_1}{(1+r)^1} + \frac{c_2}{(1+r)^2} + \dots + \frac{c_n}{(1+r)^n} + \frac{V_t}{(1+r)^{n+1}}$$

Formülde;

r :İç verim oranını,

V_t :Portföyün dönem sonundaki değerini,

n :Yatırım süresini,

C :Nakit hareketlerini, ifade etmektedir.

Zaman Ağırlıklı Getiri Oranı: Tüm nakit akımlarının yeniden yatırıldığı varsayılarak, değerlendirme dönemi için ilk yatırım fonunun bileşik büyüme oranıdır. Her nakit hareketiyle getirinin hesaplanacağı dönemler alt dönemlere ayrılarak, basit getiri formülüyle alt dönem getirileri (r_{pn}) hesaplanmaktadır. Bulunan değerler de aşağıdaki formülde yerine konarak, değerlendirme dönemine ait portföy getirisi bulunmaktadır.

$$r_p = \{(1+r_{p1})(1+r_{p2})\dots(1+r_{pm})\}-1$$

Formülde;

R_p :Getiri oranı,

R_{pn} : Alt dönem getiri oranını, ifade etmektedir.

İç verim ve zaman ağırlıklı getiri oranlarının formülleri bazı durumlarda farklı sonuçlar verebilmektedir. İç verim oranında getiri, portföy yöneticisinin kontrolü dışındaki nakit akışlarından fazlasıyla etkilenmektedir. Bu sebeple bu tarz durumlarda zaman ağırlıklı getiri oranı formülünün kullanılması daha uygun olmaktadır (Karacabey ve Gökgöz, 2005: 37).

2.8.2. Riskin Hesaplanması

Finansal bakımdan risk kavramı, beklenen getirinin, gerçekleşen getiriden sapma olasılığı olarak tanımlanmaktadır. Fon yatırımcısının yaptığı yatırımlardan elde edeceği verimin altında kalması yahut üstüne çıkması gibi ihtimaller söz konusudur. Bu ihtimaller, yatırımcıların yaptığı yatırımın riskini oluşturmaktadır. Örneğin, menkul kıymetin sağlanan getirisi ile beklenen getirisi arasındaki farklılık ne kadar büyükse, bahsi geçen menkul kıymetin riski de bir o kadar fazladır (Ceylan ve Korkmaz, 1998: 30).

Bilindiği üzere, yatırım kararını, elde edilebilecek riskler ve getiriler belirlenmektedir. Yatırımcılar, yalnızca fonların getirisiyle değil aynı zamanda getirinin sağlanması için üstlenilen risklerle de ilgilenmektedir. Bu bağlamda risk, beklenen getirinin belirsizliği şeklinde de ifade edilebilmektedir. Risk ve getiri arasında doğrusal ilişkinin olması, portföy yönetiminin kuramsal temelini de oluşturmaktadır. Diğer bir deyişle, portföyün getirisi ne kadar artarsa riskte bir o kadar artmaktadır. Yatırımcılar risk varsayımları altında sonuçların gerçekleşme ihtimallerini tahmin edebilmektedir. Yatırım risklerini hesaplamak için, varyans ve varyansın karekökü olan standart sapma formülleri kullanılmaktadır. Varyans ve standart sapma, her bir olası getirinin beklenen getiriden sapma miktarını gösterir. Formüller neticesinde varılan değerler riskle doğru orantılı olmaktadır. Varyans ve standart sapmanın artması riskin de arttığını göstermektedir. Standart sapma, varyansın kareköküdür. Bu sebeple aşağıda yalnızca tarihsel verilere göre standart sapmanın formülü verilmektedir (Sharpe, 1994: 50).

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{t=1}^T (r_t - \bar{r}_a)^2}{T - 1}}$$

Formülde;

σ :standart sapmayı,

T :gözlem sayısını,

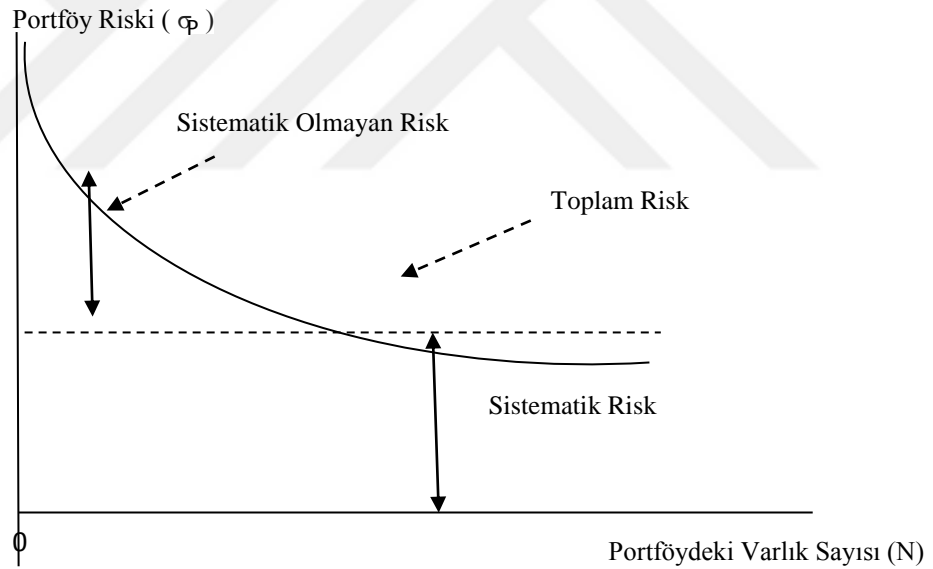
r_t :portföy getirisini,

\bar{r}_a : portföyün ortalama getirisini, ifade etmektedir.

Standart sapma ile ölçülen riskler, sistematik ve sistematik olmayan riskler olmak üzere iki ana grupta incelenmektedir. *Sistematik risk*, sistematik unsurlara bağlı olarak varlıkların değerlerinin değişme riskidir. Bütün yatırımcılar, ekonomik unsurlara bağlı olarak portföyündeki varlıkların yahut verdikleri borçların değerinin değiştiğinde bu risklerle karşılaşmaktadır. Bu bağlamda sistematik risk, tüm yatırımcıların üzerinde değişik seviyelerde kendini göstermektedir (Mandacı, 2003: 70). Sistematik risklere, döviz kuru ve faiz oranları örnek olarak verilebilmektedir.

Sistematik olmayan risk ise, portföyün yapısındaki getirilerin değişkenliğinden meydana gelmektedir. Söz konusu risk, iyi şekilde çeşitlendirilmiş bir portföyde ortadan kalkabilmektedir (Korkmaz ve Ceylan, 2006: 501). Sistematik riski yok etmek mümkün değildir. Bu sebeple yatırımcılar bu riske katlanmak mecburiyetindedir. Bu durum Şekil 4’de gösterilmektedir.

Şekil 4: Çeşitlendirmeye Riskin Azalması (Bolak, 2005: 218).

Sistematik riskle sistematik olmayan risk yukarıda gösterilen şekilden de anlaşılacağı üzere toplam riski oluşturmaktadır. Toplam riskin formülü ise;

$$\sigma^2(\bar{r}_p) = \beta p^2 \sigma^2(\bar{r}_m) + \sigma^2(e_p)$$

Formülde;

$\sigma^2(\bar{r}_p)$: Yatırım yapılan menkul değerin toplam riskini,

$\beta p^2 \sigma^2(\bar{r}_m)$: Sistemik riskini,

$\sigma^2(e_p)$: Menkul kıymetin kendisine özgü olan ve sistemik olmayan riskini, ifade etmektedir.

Sistemik olmayan risk, çeşitlendirmelerle azaltılabildiği için burada önem arz eden konu sistemik risk kısmıdır. Sistemik risk beta tarafından ölçülür. Beta; herhangi bir varlığın çeşitlendirilmiş portföye göre belirsizlik hâli ölçüsünü ifade etmektedir.

Betanın formülü ise;

$$r_i = r_f + (r_M - r_f) \left[\frac{COV_{i,M}}{\sigma_M^2} \right]$$

Formülde;

r_i : Varlığın getirisi,

r_M : Piyasa getirisi,

r_f : Risksiz Faiz Oranı,

$COV_{i,M}$: Varlık ve piyasa getirisi kovaryansı

σ_M^2 : Piyasa getirisi varyansını, ifade etmektedir.

Beta, 1 ise; portföy piyasayla aynı değişkenliğe sahiptir. Beta, 1'den büyükse, portföy getirisi piyasadakinden daha değişkendir. Beta 1'den küçükse, portföy getirisi piyasadakinden daha da az değişkendir. Betanın alacağı değerlere göre portföyler için söz konusu olacak durumlar şu şekildedir (Travers, 2004: 89);

- Beta>1 ise; portföy, piyasa endeksinden daha çok değişkenlik göstermiştir. Örnek olarak, portföyün beta katsayısı 1.8 ise ve piyasa endeksi yüzde 10 oranında bir artış gösteriyorsa portföyün %18 artış göstermesi beklenmektedir.

- Beta <1 ise; portföy, piyasa endeksinden daha az değişkenlik göstermiştir. Örnek olarak, portföyün beta katsayısı 0.8 ise ve piyasa endeksi yüzde 10 oranında bir artış gösteriyorsa portföyün %8 artış göstermesi beklenmektedir.
- Beta = 1 ise; portföy, piyasa endeksiyle aynı değişkenliği göstermektedir. Örnek olarak, beta katsayısı 1 ise ve piyasa endeksi yüzde 10 oranında bir artış gösteriyorsa portföyün %10 artış göstermesi beklenmektedir.

2.9. PERFORMANS DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ

Farklı yatırım araçlarını birleştirerek, hedeflenen getiri ve risk toleranslarına uygunluğu için değerlendirilen portföyün ve yöneticisinin performanslarının değerlendirilmesi, piyasanın etkenliği ve etkin sermaye tahsisi bakımından önem arz etmektedir. Portföylerin oluşturulmasının esas nedeni belli bir getiri seviyesinde risk arzını azaltmaktır (Arslan ve Arslan, 2010: 7). Performansların önemli olan risk faktörü farklı yönlerden ele alınarak, toplam Riski esas alan yöntemler ve sistematik riski esas alan yöntemler olmak üzere performans ölçüm teknikleri geliştirilmiştir.

2.9.1. Toplam Riski Esas Alan Yöntemler

Portföy performanslarının hesaplanmasında toplam riski esas alan yöntemler “Sharpe Oranı” ve “Modigliani (M^2) Yöntemi” olmak üzere iki önemli ölçütü bulunmaktadır (Ceylan ve Korkmaz, 2006: 501).

2.9.1.1. Sharpe Oranı

William F. Sharpe tarafından 1966 yılında geliştirilen bu yöntem ilk olarak “*değişkenliğin ödülü (rewardtovariability)*” olarak ortaya çıkmıştır. Yöntem, zamanla akademisyenler ve finansçılar tarafından *Sharpe Oranı* olarak ifade edilmiştir (Aysoy, 2011: 55). Sharpe oranı yöntemi, Etkin Piyasalar Teorisi ve Finansal Varlıkları Fiyatlandırma Modeli (FVFM)’ne dayanmaktadır. Sharpe oranı; bir fonun getirisiyle risksiz faiz oranı arasındaki, bütün olasılıkların etkin portföylerinin eğilimi vermektedir. Sharpe oranı, getiri oranını ve aynı zamanda çeşitlendirmeyi bir arada dikkate alarak hesaplama yapmaktadır. Bu performans ölçme yönteminde Sharpe, portföyün totaldeki riskini yani toplamını standart sapmayla tanımlamaktadır.

Sharpe oranı uygulandıktan sonra elde edilen sonuç fazla ise, portföyün performansı doğru orantılı olduğundan yüksek olacaktır. Sharpe Oranının hesaplanması için kullanılan formül şu şekildedir;

$$\text{Formülde; } S_i = \frac{R_i - R_f}{\sigma_i}$$

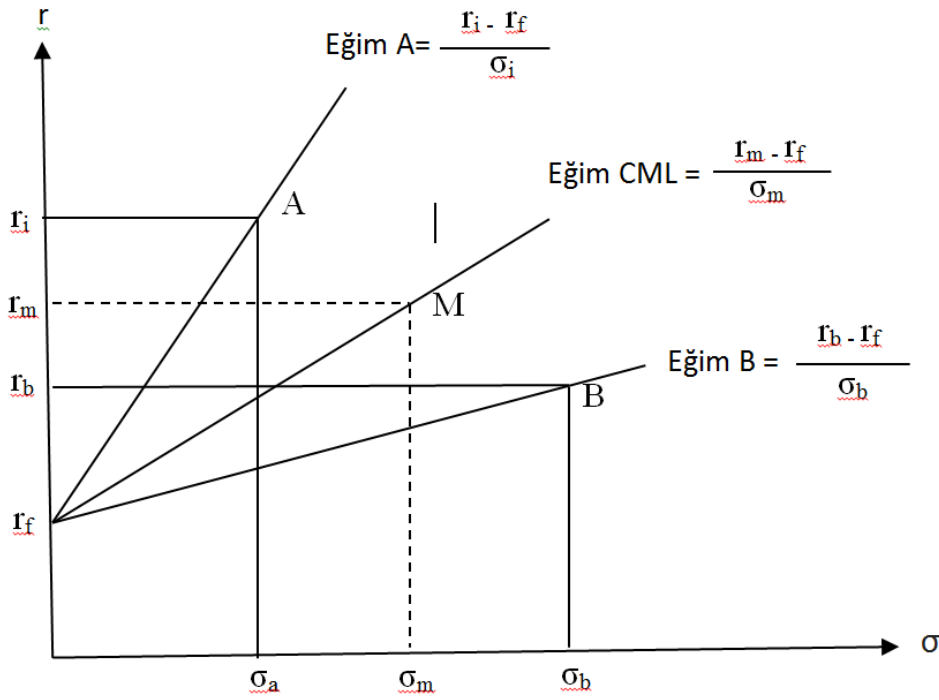
S_i : Sharpe endeksini,

R_i : Portföyün ortalama getirisini,

R_f : Risksiz getiri oranını (Hazine Bonosu getirisini),

σ_i : i portföyünün toplam riskini, ifade etmektedir.

Şekil 5: Sharpe Oranı (Kılıç, 2002: 55)

Portföy ve risksiz faiz oranı getirisi arasındaki farkı, portföyün toplam riskine böldüğümüzde elde edilen Sharpe Oranı, portföyün toplam riskiyle karşılaştırıldığında yatırımcının risksiz faiz oranı üstünden talep ettiği ek getiriye ifade eder. Portföy getirisinin artması yahut standart sapmanın azalması halinde Sharpe oranı yükselmektedir. Portföy getirisinin azalması yahut standart sapmanın artması halinde Sharpe oranı düşmektedir.

Sharpe oranının yüksek olması, etkin portföy eğiliminin dik olduğunu göstermektedir. Portföy performansı bakımından Sharpe oranının yüksek olması tercih edilmektedir (Aysoy, 2011: 57-58).

2.9.1.2. Modigliani Yöntemi

Modigliani Yöntemi, performans ölçümünde Sharpe Oranı'nda olduğu gibi toplam riski esas almaktadır. Sharpe oranında sayısal değerlerin yorumlanması karmaşık olması nedeniyle FrancoModigliani ve LeahModigliani, performansın kolay yorumlanmasını sağlayacak M^2 ölçümünü geliştirmişlerdir. M^2 'de Sharpe'den ayrı olarak kıyaslama ölçütü kullanılmaktadır. Modigliani diğer bir şekilde M^2 ölçütünün hesaplanması için kullanılan formül aşağıda verilmektedir (Ural, 2010: 68).

$$M^2 = R_f + \left[\frac{R_i - R_f}{\sigma_i} \times \sigma_m \right] = R_f + [\text{Sharpe Oranı}] \times \sigma_m$$

Formülde;

M^2 : Modigliani Performans ölçütünü,

R_f : Risksiz getiri oranını (Hazine Bonosu getirisini),

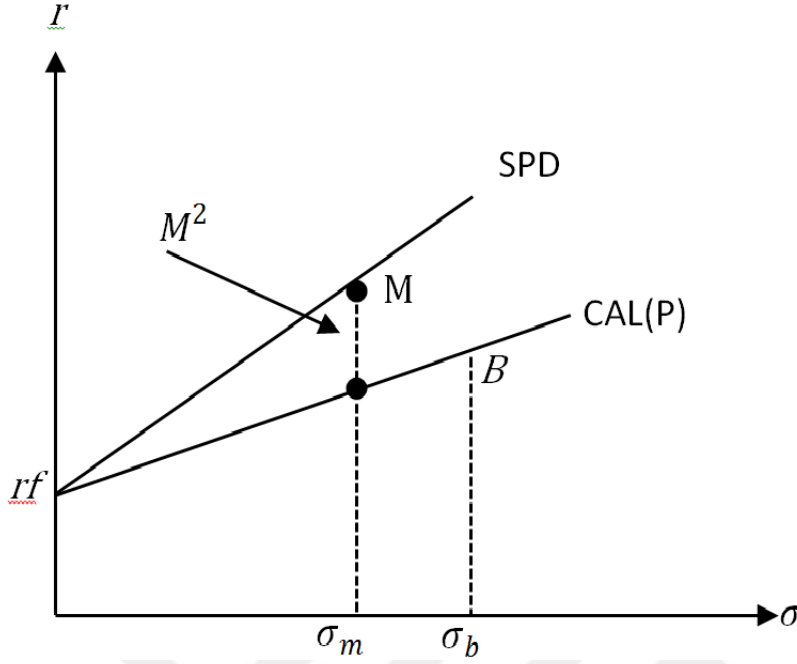
R_i : Portföyün ortalama getirisini,

σ_i : i portföyünün toplam riskini,

σ_m : karşılaştırma ölçütü getirilerinin standart sapmasını, ifade

etmektedir.

Şekil 6: M^2 Ölçütü (Bodie vd., 1999: 756)

M^2 ölçütünün esas fikri, bütün portföylerin piyasa kıyaslama ölçütündeki risk düzeylerine göre ayarlanması için, riskin piyasadaki fırsat maliyetini yahut risk ile getiri arasındaki dengeyi kullanmaktır. Şekil 6'da gösterilen M^2 Ölçütü, portföyün riskinin piyasa riskiyle eşleştirilerek ve bu eşleştirilen risk seviyesinde portföyün getirisini hesaplamaktır (Dalğar, 2006: 89).

2.9.2. Sistematik Riski Esas Alan Yöntemler

Sistematik riski esas alan yöntemler Treynor Oranı, T^2 Oranı, Jensen Ölçütü ve Değerleme Oranı'dır. Bu yöntemler aşağıda açıklanmıştır.

2.9.2.1. TreynorOranı

Treynor Oranı, 1965 yılında JackTreynor tarafından geliştirilmiştir. Treynor Oranı "Oynaklığa göre ödül oranı" diye de adlandırılmaktadır (Gerek, 2007: 59). Treynor Oranı, Sharpe'den farklı olarak, sistematik riski esas almaktadır. Yöntemde portföyde, sistematik olmayan riski ortadan kaldırarak portföyün iyi derecede çeşitlendirildiği varsayılmaktadır.

Jack Treynor, piyasa dalgalanmalarından dolayı oluşan riskleri tanımlamak için portföyün karakteristik doğrusunu ilk ortaya koyan araştırmacıdır. Portföyün getiri oranıyla, piyasa portföyüne ait getiri oranı arasındaki oranı gösteren karakteristik doğrunun eğimi, sistematik riski belirten beta katsayısıdır. Jack Treynor, Portföy performansının beta katsayısıyla ölçülmesini savunmuştur. Beta katsayısı ne kadar yüksekse portföy riski de bununla doğru orantılıdır. Treynor Oranı'nın hesaplanması için kullanılan formül aşağıda verilmiştir.

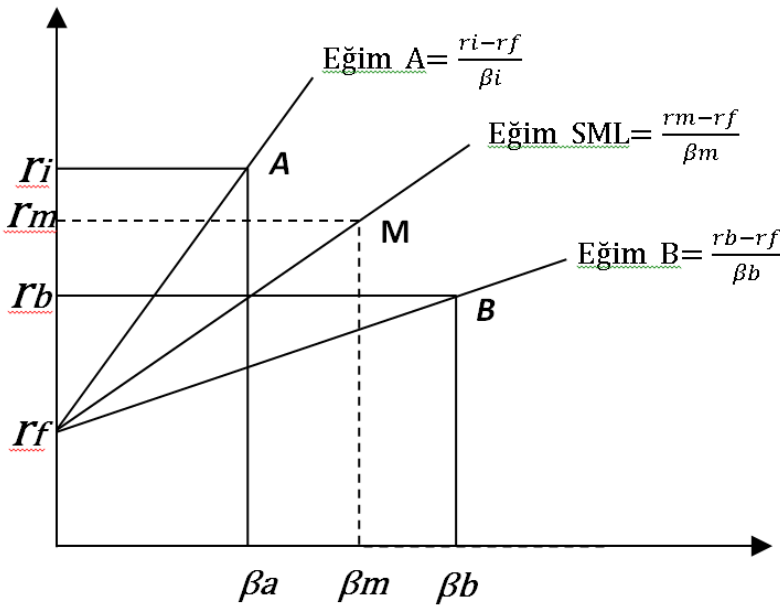
$$\text{Formülde; } T_i = \frac{R_i - R_f}{\beta_i}$$

- T_i : i Portföyünün Treynor performans endeksini,
 R_i : Getirilerin Aritmetik Ortalamasını,
 R_f : Risksiz getiri oranını (Hazine Bonosu getirisini),
 β_i : Getirilerin sistematik riskini, ifade etmektedir.

Beta katsayısı ise aşağıda ki formülle hesaplanmaktadır.

Şekil 7: Treynor Oranı (Kılıç, 2002: 59).

$$\beta_i = \frac{\text{Cov}(i,m) - \sigma_{i,m}}{\sigma_m^2 - \sigma_m^2}$$

Treynor Oranı, portföy getirilerinin aritmetik ortalaması ile risksiz faiz oranı arasındaki farkın beta katsayına bölünmesi ile elde edilmektedir. Treynor endeksinin yüksek olması, portföyün riske karşı daha fazla ek getirisi sağladığı manasına gelmektedir (Atan ve diğerleri, 2008: 52). Treynor Ölçütüne göre, endeksin yüksek olması portföy performansının daha da iyi olduğunu göstermektedir. Söz konusu ölçüte göre, ideal bir fon yöneticisiyle yükselen bir piyasada portföyün betasının arttırılması gerekmektedir. Düşen bir piyasa da ise tam tersi olarak portföy betasının azaltılması gerekmektedir.

2.9.2.2. T² Ölçütü

T² Ölçütü, Treynor Oranını yüzde şekline çevirmektedir. Modigliani yönetiminde olduğu gibi T² ölçütü, portföye risksiz getiri değerini ekleyerek risk düzeltilmesi yapmaktadır. T² Ölçütünün hesaplanması için kullanılan formül aşağıda verilmiştir.

T²

Formülde;
$$T^2 = \frac{R_i - R_f}{\beta_i} (R_m - R_f)$$

R_m : Karşılaştırma ölçütünün (Piyasa Endeksinin) ortalama getirisini

R_f : Risksiz getiri oranını (Hazine Bonosu getirisini)

β_i : Portföyün Beta katsayısını, ifade etmektedir.

Yatırım performansının yüksek olabilmesi için, Treynor Oranı'nda olduğu gibi T² ölçütünün de yüksek olması gerekmektedir.

2.9.2.3. Jensen(Alfa) Ölçütü

Portföy yöneticilerinin “*seçicilik*” becerisinin ölçülmesinde kullanılan bir modeldir. Bu ölçüt Menkul Kıymet Piyasa Doğrusu(MKPD) esas alınarak oluşturulmuştur. Jensen Ölçütü, alfa portföyün gerçekleşen getirisiyle finansal varlık piyasa doğrusuna göre, teoride olması gereken getiri arasındaki farkı belirlemektedir. Başka bir deyişle, Jensen ölçütü portföyün ortalama getirisinin, finansal varlık

piyasası doğrultusundaki sapma derecesini ifade etmektedir. Menkul kıymetler doğru bir biçimde fiyatlanmışsa risk priminin üstünde bir getiri sağlamaz ve alfa kesim noktası sıfır olur. Menkul kıymet getirisi prim riskinin üstünde olur ise, alfa değeri pozitif olacaktır. Dolayısıyla pozitif alfa değerine sahip olan portföyler, kendi sistematik düzeyindeki fonlardan daha fazla getiri elde edeceklerdir. Tam tersi durumda ise, menkul kıymet getirisi risk primi altında bir değer olursa bu durumda alfa negatif olacaktır. Negatif alfa düzeyinde bulunan fonlar, fonun kendi sistematik düzeylerine uygun olan getirilerden daha az getiri sağlayacaktır (Aysoy, 2011: 62). Jensen Ölçütünün hesaplanması için kullanılan formül aşağıda verilmiştir.

$$\alpha_i = R_i - [R_f + \beta_i(R_m - R_f)]$$

Formülde;

α_i :Portföyün Jensen Alfasını

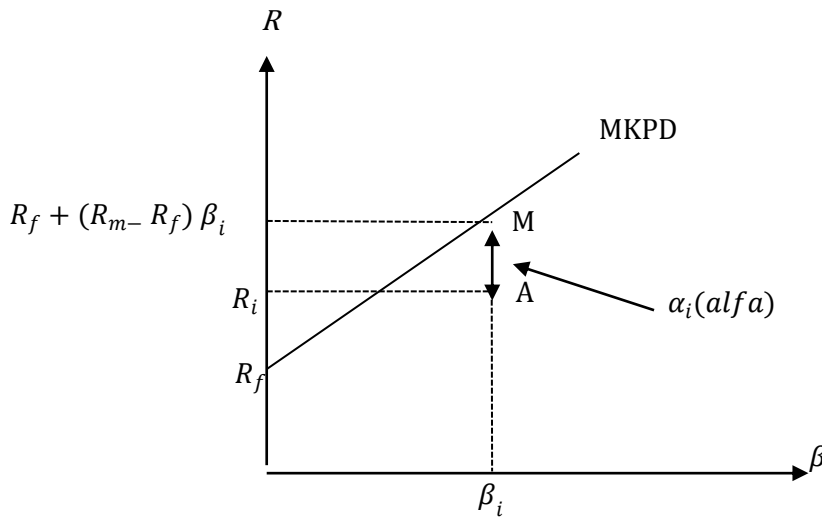
R_i :Portföyün getirilerinin aritmetik ortalamasını,

R_f :Risksiz getiri oranını (Hazine Bonosu getirisini)

R_m :Piyasa endeksinin ortalama getirisini,

β_i :Portföyün getirilerinin sistematik riskini (Beta katsayısını), ifade etmektedir.

Şekil 8: Jensen Oranı (Kılıç, 2002: 61)

Şekil 8’de verilen α_i değeri, portföy yöneticisinin menkul kıymetlerin seçiminde ve yaptığı yatırımların zamanlamasında ne kadar başarılı olduklarını göstermektedir. α_i değerinin pozitif olması portföyün başarılı bir şekilde yönetildiğini göstermektedir. α_i değerinin negatif olması portföyün kötü yönetildiğini göstermektedir. Dolayısıyla, Jensen ölçütü pozitifse MKPD’nin üzerinde, negatif ise MKPD’nin altındadır.

2.9.2.4. Değerleme Oranı

Jensen ve Treynor Oranı, portföyün sistematik olmayan risklerini dikkate almadan hesaplama yapmaktadır. Değerleme Oranı, yönetilen yatırım fonunun alfasını, yönetilen yatırım fonunun sistematik olmayan riskine bölerek düzeltme yapmaktadır (Aysoy, 2011: 63). Değerleme oranının hesaplanması için kullanılan formül aşağıda verilmiştir.

$$\text{Değerleme Oranı} = \frac{\alpha_i}{\sigma_s}$$

Formülde;

α_i : Portföyün Jensen alfasını,

σ_s : Portföyün sistematik olmayan riskini, ifade etmektedir.

Sistematik olmayan risk, toplam riskten sistematik riskin çıkarılmasıyla bulunmaktadır.

$$\sigma_s = \sigma_i - \beta_i$$

Hesaplama sonunda elde edilen değerlendirme oranı ne kadar yüksekse, portföyün performans oranı da yüksek olarak kabul edilir. Değerleme Oranı da aynı Jensen endeksinde olduğu gibi, fonun gösterge endeksine göre üstün ya da düşük olup olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞANLIURFA İLİNDEKİ YATIRIMCILARIN BİREYSEL EMEKLİLİK YATIRIM FONLARINA KARŞI TUTUMLARININ ANALİZİ

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Şanlıurfa İlindeki Yatırımcıların Bireysel Emeklilik Yatırım Fonlarına Karşı Tutumlarının Analizi adlı bu çalışmamın amacı, Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) hakkında bilgi sunmak ve bunun yanında Şanlıurfa ilindeki yatırımcıların Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) ile ilgili olarak ne derece etkin katılım sağladığını incelemektedir. Bu araştırmanın önemi ise Şanlıurfa ilinde yaşayan bireylerin bilinçli bir şekilde yatırıma yönlendirilmesine fayda sağlamaktır. Bireysel Emeklilik Sistemi bilincini topluma kazandırmaya yardımcı olabilmektedir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde, Sosyal Güvenlik Sisteminden bahsedilmiştir. İkinci bölümde ise bireysel emeklilik sisteminden, bireysel emeklilik sisteminin tarihçesinden ve işleyişinden, bu sistemin getirilerinden ve zaman içinde bu sistemde meydana gelen değişikliklerden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde ise, Şanlıurfa ilindeki yatırımcıların bireysel emeklilik yatırım fonlarına karşı tutumlarını analiz ederken ki-kare bağımsızlık analizi yöntemi (PearsonChi-kare) kullanılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Anket çalışmasında kullanılan seçim kümesi, Şanlıurfa ilinde yaşayan lisans ve lisansüstü eğitim seviyesine haiz olan farklı meslek gruplarından oluşan rassal 50 kişilik karma bir popülasyon grubudur. Katılımcıları tanımlayan bilgiler bu bölümdeki istatistiksel sunum için aşağıdaki şekilde gruplandırılmıştır;

Cinsiyet: Erkek-Kadın

Yaş: 18-25, 25-35, 35-45, 45-56, 56 ve üzeri

Çalışma Durumu: Öğrenci, Öğretmen, Memur, Bankacı, Memur, Doktor, Avukat, Muhasebeci, İşçi, Ev Hanımı, Diğer

Ortalama Aylık Gelir: 750-1000, 1000-1500, 1500-2000, 2000 ve üstü

Eğitim Durumu: İlköğretim, Lise, Lisans, Yüksek Lisans

3.2.1. Ki-Kare Bağımsızlık Analizi

İstatistiksel anlamlılık testlerinden en yaygın olarak kullanılan ki-kare (Pearson Chi-Square) bağımsızlık testi, daha çok kategorik gözlemler olmak üzere sürekli değişkenlerin analizinde kullanılan bir yöntemdir. Ki-Kare; iki değişken arasında fark olup olmadığını anlamaya yarayan non-paramatik bir testtir. Bu yöntem iki değişken arasında istatistiksel bağımlılık olup olmadığını belirler. Her iki değişkenin kategorileri detayında veri setine dayalı olarak belirlenen hücre frekansı 'gözlenen' ile o frekans için belirlenen 'beklenen' değer oluşturduğu test istatistiğinin anlamlılığının belirlenmesi ile aşağıda tanımlanan hipotezin geçerliliğinin ölçülmesi amaçlanır; Ki-kare analiz yöntemi sadece ilişkilerin saptanmasında değil, aynı zamanda değişkenler arasındaki farklılıkların belirlenmesinde de kullanılmaktadır. Ki-kare analiz yöntemi frekans dağılımları üzerinden işlem yapan bir analiz yöntemidir.

İki değişkenin birbirlerinden bağımsız olması aralarında bir ilişkinin bulunmadığı anlamına gelir. "Ki-kare" testi değişkenlerin bağımsızlığını ölçmede yaygın olarak kullanılır. Öte yandan "Ki-kare" analiz yöntemi iki değişken arasındaki ilişkinin şiddeti konusunda oldukça sınırlı bilgi verir. Gözlenen "Ki-kare" değerinin büyüklüğü sadece modelin veriye uyumunun bir göstergesi değildir. Bu değer örnek hacminden de etkilenmektedir. Bu nedenle "Ki-kare" analiz yöntemiyle ilgili olarak bilinmesi gereken en önemli özellik serbestlik derecesidir.

Serbestlik derecesi arttıkça "Ki-kare" testi normal dağılıma benzemeye başlar. Ayrıca "Ki-kare" değeri serbestlik derecesine bağlı olduğundan, analizde yer alan gözlem sayısı arttıkça "Ki-kare" değeri de artar. Sonuçta anlamlı farklılıkların varlığına ilişkin işaretler elde etme olasılığı da artar. Ki-kare analiz yönteminde H_0 (sıfır hipotezi) olarak değişkenler arasında ilişki yoktur varsayımı öne sürülür. Aslında "Ki-kare" analiz yöntemi iki değişken arasında sistematik bir ilişkinin var olup olmadığını belirlemeye yardımcı eder. Yani "Ki-kare" analiz yöntemi bir çapraz tabloda yer alan değişkenler arasındaki gözlenen ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılır. Bizim yaptığımız çalışmada bireysel emeklilik sistemine üye olma ile diğer değişkenler analiz edilmiştir.

H0; Değişken X ve Değişken Y birbirinden bağımsızdır.

H1; Değişkenler birbirinden bağımsız değildir.

Sütun ve satır sayılarına göre belirlenen serbestlik bir Ki-Kare dağılımına sahip olan test istatistiğinin seçilen anlamlılık düzeyine (α) göre belirgin olması durumunda sıfır hipotezi reddedilerek, iki değişken arasında anlamlı bir bağımlılığın olduğu belirlenir. Kategorik gözlemlere sahip olan veri seti, ankette yer alan ve seçenekler sunularak sınıflandırılmış cevapları içermektedir. Bağımlılık analizleri SPSS programıyla yapılmış olup sonuçlar aşağıda bulunan tablolarda sunulmaktadır.

3.3. ANKET SONUÇLARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

Bireysel emeklilik sistemine girmeyi etkileyen faktörlerin ki-kare bağımsızlık analizine göre yapılan değerlendirme sonucunda aşağıdaki tablolarda bulunan sonuçlara ulaşılmıştır.

3.3.1. Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olma-Cinsiyet Çapraz Analiz Sonuçları

Tablo 3: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olan Bireylerin Cinsiyet Dağılımı

	Cinsiyet		Toplam		
	Erkek	Kadın			
Evet	4	11	15		
Hayır	16	19	35		
Toplam	20	30	50		
Ki-Kare Testi					
	Değer	df	P değeri (Asymp. Sig. 2-sided)	P değeri (ExactSig. 2-sided)	P değeri (ExactSig. 1-sided)
Pearson'ın Ki-kareli Sınaması	1,587302	1	0,207712		
Süreklilik Değişkeni	0,892857	1	0,344704		
Olasılık Oranı	1,640868	1	0,200206		
Fisher'ın Kesin Ki-Kare testi				0,345094	0,172865
Doğrusal Bağlantı	1,555556	1	0,212317		
Geçerlilik Katsayısı	50				
A	Yalnızca bir tablo için hesaplanır				
B	0 cells (,0%) Gözlenen değer 5. Minumum beklenen değer 6,00.				

Bireysel emeklilik sistemine girmeyi etkileyen faktörlere ki-kare analizi uygulandığında bireysel emeklilik sistemine üye olma ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak herhangi bir ilişki elde edilememiştir. Yani cinsiyetin bireysel emeklilik sistemine üye olmada etkisi yoktur.

Öte yandan ki-kare çapraz tablolar analizi uygulamasına tabi tuttuğumuzda erkeklerin %20'nin bireysel emeklilik sistemine üye olduklarını görürken %80'nin bireysel emeklilik sistemine üye olmadıkları kadınların ise %37'sinin bireysel emeklilik sistemine üye olduklarına rastlarken %63'ünün sisteme üye olmadıkları görülmüştür. Bu örneklemden yola çıkıldığında da ki-kare çapraz tablolar analizinde de bireysel emeklilik sistemine üye olma ile cinsiyet arasında bir istatistiksel olarak herhangi bir ilişki bulunamamıştır.

3.3.2. Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olma- Eğitim Durumu Çapraz Analiz Sonuçları

Tablo 4: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olabilecek Bireylerin Eğitim Düzeyleri

	Eğitim		Toplam
	Üniversite	Lisansüstü	
Evet	10	5	15
Hayır	24	11	35
Toplam	34	16	50

Ki-Kare Testi	Değer	df	P değeri Asymp. Sig. (2-sided)	ExactSig (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
	0,017507	1	0,894736		
	0	1	1		
Pearson'ın Ki-kareli Sınaması	0,017436	1	0,894948		
Süreklilik Değişkeni				1	0,572041
Doğrusal Bağlantı	0,017157	1	0,895788		
Geçerlilik Katsayısı	50				
A	Yalnızca bir tablo için hesaplanır.				
B	1 cells (25,0%) Gözlenen değer 5. Minumum beklenen değer 4,80.				

Bireysel emeklilik sistemine girmeyi etkileyen faktörlere ki-kare analizi uygulandığında bireysel emeklilik sistemine üye olma ile eğitim durumu arasında herhangi bir istatistiksel ilişki ortaya çıkmamıştır. Diğer bir ifadeyle bireylerin eğitim durumu bireysel emeklilik sistemine girmeyi etkilememektedir. Yapılan bireysel emeklilik sistemine üye olma ile eğitim durumu arasında ki-kare çapraz analizi sonucunda da üniversite mezunlarından %30'u bireysel emeklilik sistemine üye iken %70'i bireysel emeklilik sistemine üye olmadığı görülmektedir. Ayrıca lisansüstü eğitimi olan kişilerden ise %32'si sisteme girmişken %68'i sisteme girmemiştir.

3.3.3. Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olma – Tercih Edilen Para Birimi Çapraz Analiz Sonuçları

Tablo 5: Bireysel Emekliliğe Üye Olabilecek Katılımcıların Tercih Ettikleri Para Birimi

	Yatırılan Para Birimi		
	TL	Yabancı Döviz Kuru	
Evet	7	8	15
Hayır	27	8	35
Toplam	34	16	50

Bireysel emeklilik sistemine girmeyi etkileyen faktörlere ki-kare analizi uygulandığında bireysel emeklilik sistemine üye olma ile yatırılan para birimi cinsi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca yapılan ki-kare çapraz tablolar analizi ışığında da sisteme üye olanlardan %20'lik kısmı TL'den yana birikimlerini değerlendirirken %80'lik kısmı TL'yle yatırım yapıp sisteme üye olmamışlardır. Yabancı paraya yatırım yapan %50'lik kişi topluluğu sisteme üye iken yine %50'lik kişi topluluğu ise sisteme üyeliği seçmemiştir. Bireysel emeklilik sistemine girmeyi etkileyen faktörleri Lojistik Regresyon Analizi uygulanmıştır. Analizde bağımlı değişken olarak bireysel emeklilik sistemine üye olup olmama durumu kabul edilmiştir. Uygun görülen değişkenler analize uygun hale getirilmiştir.(Cinsiyet, medeni durum, ortalama aylık gelir, herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olup olmama, düzenli tasarruf yapıp/yapmama durumu, uzman kişilerden destek alma, sistemin özelliklerini bilip/bilmeme, yatırılmak istenen para birimi cinsi, yatırılmak istenen para birimi tutarı).

Analiz sonuçlarına göre ortalama aylık gelir, sistemin özelliklerini bilip/bilmeme, yatırılmak istenilen para birimi cinsi ve yatırılmak istenen tutarın bireysel emeklilik sistemine üye olmakla ilgili anlamlı bir ilişkileri olabileceğini belirlenmiştir. Ancak modelin son aşamasında incelenen hiçbir değişkenin bireysel emeklilik sistemi ile ilgili anlamlı bir ilişkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.3.4. Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olma- Yatırıma Yönlendirilmeyi Tercih Ettikleri Tutar Çapraz Analiz Sonuçları

Tablo 6: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olabilecek Katılımcıların Bütçelerine Uygun Şekilde Tercih Ettikleri Tutarlar

	İKİYÜZ TL ALTI	İKİYÜZ TL ÜSTÜ	TOPLAM
Evet	13	2	15
Hayır	26	9	35
Toplam	39	11	50

Ki-Kare Testi	Değer	df	Asymp. Sig. (2-sided)	ExactSig. (2-sided)	ExactSig. (1-sided)
Pearson'ın Ki-kareli Sınaması	0,937951	1	0,332805		
Süreklilik Değişkeni	0,3552	1	0,551184		
Olasılık Oranı	1,00726	1	0,31556		
Fisher'in Kesin Testi				0,467583	0,283364
Doğrusal Bağlantı	0,919192	1	0,337687		
Geçerlilik Katsayısı	50				
A	Yalnızca bir tablo için hesaplanır.				
B	1 cells (25,0%) Gözlenen değer 5. Minumum beklenen değer 3,30.				

Bireysel emeklilik sistemine girmeyi etkileyen faktörlere ki-kare analizi yapıldığında bireysel emeklilik sistemine üye olma ile yatırılmak istenilen tutar arasında istatistiksel anlamda ilişki bulunmuştur. Bireysel emeklilik sistemine girmek isteyen kişilerin bütçelerine uygun şekilde yatırım tutarları olursa sisteme üye olmayı seçmektedirler. Bu bağlamda iki yüz TL ve altı yatırım tutarları kişileri olumlu yönde etkilerken iki yüz TL ve üstü tutarlar bireyleri olumsuz yönde etkilemektedirler. Yapılan analizde ki-kare çapraz tablolar analizi doğrultusunda da bireysel emeklilik sistemine girenlerin%33'ü iki yüz TL ve altı yatırım yaparken %67'si iki yüz TL ve üstü yatırım yapmaktadır. Sisteme üye olmayanlardan %18'i herhangi bir şekilde iki yüz TL ve altı yatırım yaparken %72'si iki yüz TL ve üstü yatırımını değerlendirmektedir.

3.3.5.Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olma – Medeni Durumu Çapraz Analiz Sonuçları

Tablo 7: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olabilecek Katılımcıların Medeni Halleri

	Medeni Durum		Toplam
	Evli	Bekar	
Evli	10	5	15
Hayır	18	17	35
Toplam	28	22	50

Ki-Kare Testi	Değer	df	P Asymp. Sig. (2-sided)	ExactSig. (2-sided)	ExactSig. (1-sided)
Pearson'ın Ki-kareli Sınaması	0,989487	1	0,319868		
Süreklilik Değişkeni	0,467687	1	0,494053		
Olasılık Oranı	1,005828	1	0,315904		
Fisher'ın Kesin Testi				0,367329	0,248391
Doğrusal Bağlantı	0,969697	1	0,324756		
Geçerlilik Katsayısı	50				
A	Yalnızca bir tablo için hesaplanır.				
B	0 cells (,0%) Gözlenen değer 5. Minimum beklenen değer 6,60.				

Bireysel emeklilik sistemini etkileyen faktörlere ki-kare analizi yaptığımızda bireysel emeklilik sistemine üye olma ile medeni durum arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Yani bireylerin medeni durumu bireysel emeklilik sistemine girmelerindeki kararlarını etkilememektedir. Diğer taraftan bireysel emeklilik sistemine üye olma ile medeni durum arasındaki ki-kare çapraz tablolar analizi sonucunda ise evlilerin %36'sının sisteme üye olduğunu görürken %64'ünün sisteme üye olmadığını bekârlardan ise %23'ünün sisteme üye olmalarını tespit ederken %77'sinin bireysel emeklilik sistemine üye olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

3.3.6. Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olma - Aylık Gelir Çapraz Analiz Sonuçları

Tablo 8: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olabilecek Katılımcıların Aylık Gelirleri

	Aylık Gelir		Toplam
	1500üstü	1500altı	
Evet	13	2	15
Hayır	20	15	35
Toplam	33	17	50

Ki-Kare Testi	Değer	df	P Asymp. Sig. (2-sided)	ExactSig. (2-sided)	ExactSig. (1-sided)
Pearson'ın Ki-kareli Sınaması	4,078601	1	0,04343		
Pearson'ın Ki-kareli Sınaması	2,869026	1	0,090299		
Olasılık Oranı	4,519746	1	0,033506		
Fisher'ın Kesin Testi				0,055531	0,041277
Doğrusal Bağlantı	3,997029	1	0,045581		
Geçerlilik Katsayısı	50				
A	Yalnızca bir tablo için hesaplanır				
B	0 cells (,0%) Gözlenen değer 5. Minimum beklenen değer 5,10.				

Bireysel emeklilik sistemine üye olmayı etkileyen faktörlere ki-kare analizi yaptığımızda bireysel emeklilik sistemine üye olma ile aylık gelir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Buradan yola çıktığımızda anlaşılıyor ki bireylerin ortalama aylık gelirleri bireysel emeklilik sistemine üye olmayı etkilediği görülmektedir. Aylık gelirleri 1500 TL ve üstü bireyler sisteme üye olurken 1500 TL ve altı ortalama aylık gelire sahip olan bireyler bireysel emeklilik sistemine kayıt yaptırmamışlardır. Ayrıca ki-kare çapraz tablolar analizi sonucunda da ortalama aylık gelirleri 1500 ve üstü olanlardan %30'u sisteme üye iken %70'i sistemde üyelikleri yoktur.

3.3.7. Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olma-Sosyal Güvenlik Sistemine Bağlı Olma Çapraz Analiz Sonuçları

Tablo 9: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olabilecek Katılımcıların Sosyal Güvenlik Sistemine Bağlı Olma Sebepleri

	Sosyal Güvenlik Sistemine Bağlı Olmanın Nedenleri			Toplam
	Sabit Gelir	Güvence	Sağlık	
Evet	11	2	2	15
Hayır	14	9	12	35
Toplam	25	11	14	50

Ki-Kare Testi	Değer	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson'ın Ki-kareli Sınaması	4,711194	2	0,094837
Olasılık Oranı	4,875618	2	0,087352
Doğrusal Bağlantı	4,144888	1	0,04176
Geçerlilik Katsayısı	50		
A	2 cells (33,3%) Gözlenen değer 5. Minimum beklenen değer 3,30		

Bireysel emeklilik sistemine üye olmayı etkileyen faktörlere ki-kare analizi yapıldığında bireysel emeklilik sistemine üye olma ile bir sosyal güvenlik sistemine bağlı olmanın nedenleri arasında ilişki aranmıştır ve bulgular ışığında bir istatistiksel ilişkiye rastlanmamıştır. Ayrıca bu bulgulara ki-kare çapraz tablolar analizi uygulaması da yapılmıştır. Bunun sonucunda da sabit gelire sahip olma nedenini seçenlerden %22'si sisteme üye iken güvenceye ve sağlığa önem verenlerin %4'ü sisteme üye olmuşlardır. Yine sosyal güvenlik sistemine bağlı olma nedenleri arasında sabit geliri seçenlerden %28'i sisteme kayıtlı değilken güvence ve sağlık nedenlerini seçenler sırasıyla %22 ve %28'lik bireylerinde sisteme kayıtlı olmadığı tespit edilmiştir.

3.3.8. Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olma-Tasarruf Yapma Durumu Çapraz Analiz Sonuçları

Tablo 10: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olabilecek Katılımcıların Tasarruf Yapma Durumları

Tasarruf Yapma Durumu		
Evvet	Hayır	Toplam
7	8	15
15	20	35
22	28	50

Ki-Kare Testi	Değer	df	P Asymp. Sig. (2-sided)	ExactSig. (2-sided)	ExactSig. (1-sided)
Pearson'ın Ki-kareli Sınaması	0,061843	1	0,803606		
Süreklilik Değişkeni	0	1	1		
Olasılık Oranı	0,061713	1	0,803808		
Fisher'in Kesin Testi				1	0,522651
Doğrusal Bağlantı	0,060606	1	0,805541		
Geçerlilik Katsayısı	50				
A	Yalnızca bir tablo için hesaplanır				
B	0 cells (,0%) hGözlenen değer 5. Minumum beklenen değer 6,60.				

Bireysel emeklilik sistemine üye olmayı etkileyen faktörlere ki-kare analizi uygulandığında bireysel emeklilik sistemine üye olma ile her ay düzenli olarak tasarruf yapma arasında istatistiksel anlamda bir ilişki bulunamamıştır. Yani düzenli tasarruf yapma durumu sisteme üye olmayı etkilememektedir. Ki-kare çapraz tablolar analizi sonuçlarına göre ise düzenli tasarruf yapanların %33'ü bireysel emeklilik sistemine üye iken %67'si sisteme üye değildir. Ayrıca tasarruf yapanlardan %28'i sisteme üye değilken tasarruf yapmayanlardan %62'si sisteme kayıtlı değildir. Ayrıca ki-kare çapraz tablolar analizi yaptığımızda sisteme üye olanlardan %30'u uzman kişilerden destek alırken %70'i uzman kişilerden destek almadan sisteme üye olmuştur. Yine %30'luk bir kesim uzman kişilerden destek alarak sisteme üye olurken %70'lik bir kesimse hem uzman kişilerden destek almayı reddetmekte hem de sisteme üye olmamaktadır.

3.3.9. Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olma-Sosyal Güvenlik Kurumuna Bağlı Olma Durumu Çapraz Analiz Sonuçları

Tablo 11: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olabilecek Katılımcıların Sosyal Güvenlik Kurumuna Bağlı Olma Durumları

	Sosyal Güvenlik Kurumuna Bağlı Olma Durumu		TOTAL
	SSK	DİĞER	
Evet	11	4	15
Hayır	23	12	35
TOPLAM	34	16	50

Bireysel emeklilik sistemini etkileyen faktörlere ki-kare analizi yapıldığında, bir kuruma bağlı olup olmama durumu bireysel emeklilik sistemine üye olma durumunu etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan yapılan analizde ki-kare çapraz tablolar analizi sonucunda ise SSK'ya bağlı bulunanlardan %33'ü bireysel emeklilik sistemine üye iken %67'si bireysel emeklilik sistemine üye değildir. Ayrıca diğer kurumlara bağlı bulunanlardan %25'i sisteme üye iken %75'i bireysel emeklilik sistemine üye değildir.

3.3.10. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Soru 1: Cinsiyet

Tablo 12: Katılımcıların Demografik Özellikleri – Cinsiyet

CİNSİYET	Sayı	Yüzde (%)
Erkek	20	40
Kadın	30	60
TOPLAM	50	100

Tablo 12’ye göre, ankete katılan kişilerin cinsiyetleri incelendiğinde; katılımcıların %60’nın kadın; %40’ının da erkek olduğu görülmektedir. Bu sebeple anket çalışmasına katılan kişilerin çoğunluk olarak kadın olması dikkat çekmektedir.

Soru 2: Yaş Aralığı

Tablo 13: Katılımcıların Demografik Özellikleri – Yaş Aralıkları

YAŞ ARALIĞI	yüzde	sayı
18-25	14%	7
25-35	48%	24
35-45	22%	11
45-56	14%	7
56-üzeri	2%	1
Toplam	100%	50

Tablo 13’e ankete katılan katılımcıların yaş aralıkları incelendiğinde katılımcıların; %14’ünün 18-25, %48’inin 25-35, %22’sinin 35-45, %14’ünün 45-56 ve son olarak %2’sinin ise 56 ve üzeri yaş gruplarında yer aldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan bireylerin 25-35 yaş arası çoğunlukta olması dikkat çekmektedir.

Soru 3: Eğitim Durumu

Tablo 14: Katılımcıların Demografik Özellikleri – Eğitim Durumları

EĞİTİM DURUMU	Sayı	Yüzde (%)
İlköğretim	2	4
Lise	7	14
Üniversite	31	62
Yüksek Lisans	7	14
Doktora	3	6
TOPLAM	50	100

Tablo 14'e göre, ankete katılan katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde katılımcıların; %4'ünün ilköğretim mezunu, %14'ünün lise mezunu, %62'sinin Üniversite mezunu, %14'ünün Yüksek Lisans ve son olarak %6'sının da Doktora mezunu olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin yarısından fazlasının üniversite mezunu olması dikkat çekmektedir.

Soru 4: Medeni Durum

Tablo 15: Katılımcıların Demografik Özellikleri – Medeni Durumu

MEDENİ DURUM	Sayı	Yüzde (%)
Evli	28	56
Bekâr	22	44
TOPLAM	50	100

Tablo 15'e göre, ankete katılan katılımcıların medeni durumları incelendiğinde katılımcıların %56'nının evli, %44'ünün ise bekâr olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin yarısından fazlasının evli olduğu dikkat çekmektedir.

Soru 5: Meslek Durumları

Tablo 16: Katılımcıların Demografik Özellikleri – Mesleki Durumları

MESLEK	Sayı	Yüzde (%)
Öğrenci	4	8
Öğretmen	3	6
Memur	8	16
Doktor	5	10
Avukat	4	8
Muhasebeci	14	28
Ev Hanımı	4	8
Diğer	8	16
TOPLAM	50	100

Tablo 16'ya göre, ankete katılan katılımcıların meslekleri incelendiğinde katılımcıların; %8'i öğrenci, %6'sı öğretmen, %16'sı memur, %10'u doktor, %8'i avukat, %28'i muhasebeci, %8'i ev hanımı ve son olarak diğer gruplamasında ki meslek grubundan ise %16 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların meslekler gruplarından ağırlıklı olarak %28'le muhasebeci olması dikkat çekmektedir.

Soru 6: Ortalama Aylık Gelir

Tablo 17: Katılımcıların Demografik Özellikleri – Ortalama Aylık Gelirleri

ORTALAMA AYLIK GELİR	Sayı	Yüzde (%)
750-1000	12	24
1000-1500	5	10
1500-2000	11	22
2000 VE ÜSTÜ	22	44
TOPLAM	50	100

Tablo 17'ye göre, ankete katılan katılımcıların ortalama aylık gelirleri incelendiğinde katılımcıların, %24'ünün 750-1000 TL, %10'unun 1000-1500 TL, %22'sinin 1500-2000 TL ve son olarak %44'ünün 2000 TL ve üstü olduğu tespit edilmiştir. 2000 TL ve Üstü alan katılımcıların çoğunlukta olması dikkat çekmektedir.

3.11. Sosyal Güvenlik Sistemi ile İlgili Sorular

Soru 7: Şu Anda Hangi Sosyal Güvenlik Sistemine Bağlısınız?

Tablo 18: Katılımcıların Bağlı Oldukları Sosyal Güvenlik Kurumları Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
SSK	34	68
Bağ - Kur	5	10
Emekli Sandığı	7	14
Herhangi Bir Sandığa Bağlı Değilim	4	8
TOPLAM	50	100

Tablo 18'e göre, ankete katılan katılımcıların hangi sosyal güvenlik sistemine bağlı olduklarının incelemesinde katılımcıların; %68'nin SSK'lı, %10'unun Bağ – Kur'lu, %14'ünün Emekli Sandığına üye olduğu ve son olarak da %8'inin de herhangi bir sandığa bağlı olmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların salt çoğunluğunun SSK'ya bağlı olduğu dikkat çekmektedir.

Soru 8: Bağlı Bulduğunuz Sosyal Güvenlik Sisteminin İhtiyaçlarınızı Karşladığını Düşünüyor Musunuz?

Tablo 19: Katılımcıların Bağlı Buldukları Sosyal Güvenlik Kurumlarına Karşı Yeterlilik Düşüncelerinin Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle Düşünüyorum	5	10
Düşünüyorum	14	28
Şu Anda Kesin Bir Fikrim Yok	21	42
Düşünmüyorum	8	16
Kesinlikle Düşünmüyorum	2	4
TOPLAM	50	100

Tablo 19'a göre, ankete katılan katılımcılara bağlı oldukları sosyal güvenlik sisteminin ihtiyaçlarını karşılayıp karşılanmadığı sorulduğunda ise katılımcıların; %10'unun kesinlikle katılmak istediği, %28'inin düşündüğü, %42'sinin kararsız olduğu, %16'sının düşünmediği ve son olarak %4'ünün de kesinlikle düşünmediği tespit edilmiştir.

Soruya verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların yarısına yakının kararsız olduğu bağlı buldukları sosyal güvenlik sisteminin gereksinimlerini karşılayıp karşılamadığını bilmediği dikkat çekmektedir.

Soru 9: Bir Sosyal Güvenlik Sistemine Bağlı Olmanın En Önemli Nedeni Nedir?

Tablo 20: Katılımcıların Sosyal Güvenlik Kurumuna Gereksinim Duyma Nedenleri Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Emeklilik Yaşamında Sabit Bir Gelir Sağlaması	25	50
Eş ve Çocuklarım İçin Güvence Sağlaması	11	22
Sağlık İhtiyaçlarının Karşlanması	14	28
TOPLAM	50	100

Tablo 20'ye göre, ankete katılan katılımcılara sosyal güvenlik sistemine bağlı olmalarının en önemli nedeni 3 seçenek halinde sunulmuş ve kendilerine yakın gördüğünü bir seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Katılımcıların yarısı sorulan soruya, emeklilik hayatında sabit bir gelirin olmasını istediği için, %22'sinin eşine ve çocuklarına güvence sağlaması nedeni ile ve son olarak %28'inin ise sağlık gereksinimlerini karşılaması için bağlı oldukları ifade etmişlerdir. Soruya ilişkin cevaplara bakıldığında katılımcıların yarısının sosyal güvenlik sistemine bağlı olmalarının en önemli nedeninin emeklilik yaşantılarında sabit bir gelirin olması istekli olduğu dikkat çekmektedir.

Soru 10: Sosyal Güvenlik Sisteminden Elde Edilecek Gelirin Çocuklara Fayda Sağlayacağına İnanıyor Musunuz?

Tablo 21: Katılımcıların Bağlı Buldukları Sosyal Güvenlik Kurumlarının Fayda Sağlayıp Sağlamayacağına Göre Beklenti Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle İnanıyorum	7	14
İnanıyorum	14	28
Kesin Bir Fikrim Yok	19	36
İnanmıyorum	9	18
Kesinlikle İnanmıyorum	1	2
TOPLAM	50	100

Tablo 21'e göre, ankete katılan katılımcılara sosyal güvenlik sisteminden elde edecekleri gelirin çocuklarına fayda sağlayıp sağlamayacağı sorusu sorulduğunda katılımcıların, %14'ünün kesinlikle inandığı, %28'inin inandığı, %38'inin net bir fikri olmadığı, %18'inin inanmadığı ve son olarak da %2'sinin kesinlikle inanmadığı tespit edilmiştir. Soruya ilişkin cevaplara bakıldığında katılımcıların %38'inin sosyal güvenlik sisteminden elde edecekleri gelirin çocuklarına faydalı olacağı hususunda kararsız oldukları dikkat çekmektedir.

Soru 11: Sosyal Güvenlik Kurumlarına Yatırdığınız Tutarları Geri Alabileceğinizi Öğrendiğinizde Ne Yaptınız?

Tablo 22: Katılımcıların Sosyal Güvenlik Kurumlarından Yatırdıkları Alma İmkânı Verildiğinde Yaptıkları İşlemlerin Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
45-50	17	24
51-55	20	40
56-60	11	22
61-65	2	4
TOPLAM	50	100

Tablo 22'ye göre, ankete katılan katılımcılara sosyal güvenlik kurumlarına yatırdığınız tutarları geri alabileceğini öğrendiğinizde ne yaptınız sorusu sorulduğunda katılımcıların, %26'sının hemen parasını alacağı, %12'sinin kararsız olduğu ve son olarak da %62'sinin kesinlikle almayacağı tespit edilmiştir. Soruya ilişkin cevaplara bakıldığında katılımcıların salt çoğunluğunun sosyal güvenlik sistemine yatırılan tutarları geri alma imkânı verildiğinde kesinlikle almayacağı sosyal güvenlik sisteminin güvence olduğu cevabı dikkat çekmektedir.

Soru 12: Eğer Bir Önceki Soruya Cevabınız Hemen Alırım İse Alternatif Olarak Paranızı Nereye Yatırırdınız?

Tablo 23: Katılımcılara Sorulan Bir Önceki Soruda Hemen Alırım Seçeneğini İşaretleyen Bireylerin Alternatif Seçenek Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Hemen Paramı Alırım	13	26
Kararsızım	6	12
Kesinlikle Almam. Sosyal Güvenlik Benim İçin Güvencedir	31	62
TOPLAM	50	100

Tablo 23'e göre, ankete katılan katılımcılara bir önceki soruyla bağlantılı olarak verdikleri cevap hemen alırım ise alternatif olarak parayı nereye yatıracakları sorulmuştur. Sosyal güvenlik sistemine yatırılan tutarları geri alma imkânı verildiğinde %26'sının hemen almak isteyen katılımcıların, %53,84'ü bireysel emeklilik sistemine geçmek istemiş, %46,15'i kendi sosyal güvenliğini kendi yatırım araçlarıyla sağlamak istemiştir. Katılımcıların sosyal güvenlik kurumlarına yatırdıkları parayı geri alma imkânı olsa hemen alacak olan katılımcıların da %53,84'ü aldıkları tutarları bireysel emeklilik sistemine geçerek değerlendirecekleri dikkat çekmektedir.

Soru 13: Sizce Ülkemizde Sosyal Güvenlik Sisteminden Emekli Olma Yaşı Kaç Olmalıdır?

Tablo 24: Katılımcılara Tercih Ettikleri Emeklilik Yaşı Sorulduğunda Verilen Cevapların Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Bireysel Emeklilik Sistemine Geçerim	7	53,84
Kendi Sosyal Güvenliğimi Kendi Yatırım Araçlarımla Sağlarım	6	46,15
TOPLAM	13	100

Tablo 24’de göre, ankete katılan bireylere ülkemizde sosyal güvenlik sisteminden emekli olma yaşının kaç olması gerektiği sorulduğunda katılımcıların, %34’ü 45-50, %40’ı 51-55, %22’si 56-60 ve son olarak %4’ü de 61-65 yaş aralığında olmalı cevaplarının verildiği tespit edilmiştir. Soruya ilişkin cevaplara bakıldığında katılımcıların %34’ünün sosyal güvenlik sisteminden emekli olma yaşının 45-50 yaş arasında olması gerektiği cevabı dikkat çekmektedir.

Soru 14: Bugünkü Şartları Düşünürken Emeklilik Döneminde Ne Kadar Maaş Alırsanız Yaşantınızı Rahat Bir Şekilde Sürdürürsünüz?

Tablo 25: Katılımcılara Tercih Ettikleri Emeklilik Maaşı Sorulduğunda Verilmiş Olan Cevapların İstatiksel Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
500-1000	0	0
1000-1500	7	14
1500-2000	18	36
2000 VE ÜZERİ	25	50
TOPLAM	50	100

Tablo 25’e göre, ankete katılan bireylere emeklilik dönemlerinde ne kadar maaş alsalar rahat edebilecekleri sorulduğunda katılımcıların, hepsi 500-1000 TL arasında bir tutarın yeterli olmadığını ifade ederken, %14’ü 1000-1500 TL, %36’sı 1500-2000 TL, %50’si ise 2000 TL üzerinin yeterli olacağı görüşünü belirtmişlerdir. Sorulan soruya ilişkin cevaplara bakıldığında katılımcıların yarısının emeklilik dönemlerinde 2000 TL ve üzeri bir tutarın yeterli olacağını belirtmeleri dikkat çekmektedir.

Soru 15: Sizce Bağlı Bulunduğunuz Sosyal Güvenlik Kurumunuzdan Beklediğiniz Emekli Maaşını Almanız Mümkün M?

Tablo 26: Katılımcılara Bağlı Buldukları Sosyal Güvenlik Kurumundan Bekledikleri Emeklilik Maaşlarını Alabilme Beklentilerinin İstatiksel Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle Hayır	5	10
Hayır	12	24
Emin Değilim	27	45
Evet	5	10
Kesinlikle Evet	1	2
TOPLAM	50	100

Tablo 26'ya göre, ankete katılan bireylere bağlı oldukları sosyal güvenlik kurumundan bekledikleri emeklilik maaşlarını almalarının mümkün olup olmadığı beşli likert ölçeğiyle sorulduğunda katılımcıların, %10'u kesinlikle hayır, %24' hayır, %54' kararsız, %10' evet ve son olarak %2'si kesinlikle evet dediği tespit edilmiştir. Katılımcıların yarısının sosyal güvenlik kurumlarından beklenen emekli maaşlarının alıp almayacağı hususunda kararsız olmaları dikkat çekmektedir.

Soru 16: Her Ay Düzenli Tasarrufta Bulunur Musunuz?

Tablo 27: Katılımcıların Düzenli Olarak Tasarrufta Bulunabilme Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Evet	22	22
Hayır	28	28
TOPLAM	50	50

Tablo 27'ye göre, ankete katılan bireylere her ay düzenli olarak tasarrufta bulunup bulunmadığı sorulduğunda katılımcıların %44' evet ve %56'sı hayır dediği tespit edilmiştir. Katılımcıların %56'sının her ay düzenli olarak tasarrufta bulunmayacağı dikkat çekmektedir.

Soru 17: Birikimlerinizi Nasıl Değerlendirirsiniz?

Tablo 28: Katılımcıların Birikimlerini Değerlendirme Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Altın Alırım	25	50
Döviz Yatırım	13	26
Gayrimenkul Alırım	10	20
Hisse Senedine Yatırım	0	0
Hazine Bonosu/Devlet Tahvili Alırım	2	4
TOPLAM	50	100

Tablo 28'e göre, ankete katılan bireylere birikimlerini nasıl değerlendirdikleri sorulduğunda katılımcıların, %50'sinin Altın, %26'sının Döviz, %20'sinin Gayrimenkul ve %4'ünde Hazine Bonosu alacağı tespit edilmiştir. Katılımcıların birikimlerinin yarısını altın olarak değerlendireceği dikkat çekerken hiç birinin hisse senedi yatırımında bulunmayacağı da dikkat çekmektedir.

Soru 18: Yatırımlarınız Değerlendirirken Uzman Kişilerden Destek Alır Mısınız?

Tablo 29: Katılımcıların Uzman Kişileri Tercih Edilebilirliği Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Evet	13	26
Hayır	37	74
TOPLAM	50	100

Tablo 29'a göre, ankete katılan bireylere yatırımlarını değerlendirmeleri hususunda uzman kişilerden destek alıp almayacağı sorulduğunda katılımcıların, %26'sının evet, kalan %74'ünün de hayır dediği tespit edilmiştir. Katılımcıların yarısından fazlasının yatırımlarını değerlendirmede uzman kişilerden destek istememeleri dikkat çekmektedir.

Soru 19: Yatırımlarınızda Aldığınız Risk Tanımı Nedir?

Tablo 30: Katılımcıların Risk Tanımı Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Risk Almam	17	34
Az Risk Alabilirim	17	34
Risk Alırım	11	22
Çok Fazla Risk Alırım	5	10
TOPLAM	50	100

Tablo 30'a göre, ankete katılan yatırımcılara aldıkları risk tanımının ne olduğu sorulduğunda katılımcıların, %34'ünün risk almam, %34'ünün az risk alabilirim, %22'si risk alırım ve son olarak da %10'unun çok fazla risk alırım dediği görülmektedir. Katılımcıların yatırımları için risk tanımı yapılması istendiğinde %34'ünün risk alırım ve az risk alırım dediği dikkat çekmektedir.

Soru 20: Bireysel Emeklilik Sistemini Duydunuz Mu?

Tablo 31: Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sistemini Daha Önce Duyup Duymadıklarının Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Evet	47	94
Hayır	3	6
TOPLAM	50	100

Tablo 31'e göre, ankete katılan bireylere, bireysel emeklilik sistemini daha önce hiç duyup duymadıkları sorulduğunda katılımcıların,%94'ünün evet geri kalan %6'sının da hayır dediği tespit edilmiştir. Katılımcıların nerdeyse tamamının bireysel emeklilik sistemini daha önce duymalarından ziyade %6'lık kesimin daha önce hiç duymaması dikkat çekmektedir.

Soru 21: Eğer Cevabınız Evet İse Bireysel Emeklilik Sistemini Nereden Duydunuz?

Tablo 32: Katılımcılara Bireysel Emeklilik Sistemini Nerden Duyduklarının İstatistiksel Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Televizyon	12	24
Arkadaşımdan	8	16
Acenteden	1	2
Bireysel Emeklilik Aracısından	8	16
Bankadan	21	42
TOPLAM	50	100

Tablo 32'ye göre, ankete katılan katılımcılara bir önceki soruyla bağlantılı olarak verdikleri cevap evet ise bireysel emeklilik sistemini nereden duydukları sorulmuştur. Bireysel emeklilik sistemini ankete katılan katılımcıların, %24'ü televizyondan, %16'sı arkadaşından, %2'si acenteden, %16'sı bireysel emeklilik aracısından ve geriye kalan %42'si de bankadan duydukları tespit edilmiştir. Ankete katılan katılımcıların çoğunun bireysel emeklilik sistemini bankadan duymaları dikkat çekmektedir.

Soru 22: Bireysel Emeklilik Sisteminden Anladığınız Nedir?

Tablo 33: Katılımcılara Bireysel Emeklilik Sisteminden Ne Anladıklarının Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Ek Bir Emeklilik Aracı	13	26
Tasarruf Aracıdır	18	36
Aile İçin Güvence	1	2
Gelecek İçin Güvencedir	18	36
TOPLAM	50	100

Tablo 33'e göre, ankete katılan bireylere emeklilik sisteminden anladığınız nedir sorusu sorulmuş ve verilen dört seçenektan birini işaretlemeleri istenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda, %26'sı bireysel emeklilik sistemini ek bir emeklilik aracı olarak görmüş, %36'sı bireysel emeklilik sistemini tasarruf aracı olarak görmüş, %2'si bireysel emeklilik sistemini aile için güvence olarak görmüş ve son olarak da katılımcıların %36'sı bireysel emeklilik sistemini gelecek için güvence olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %36'sının bireysel emeklilik sistemini bir tasarruf aracı olarak görmeleri dikkat çekmektedir.

Soru 23: Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Misiniz?

Tablo 34: Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sistemine Üye Olma Analizleri

	Sayı	Yüzde (%)
Evet	15	30
Hayır	35	70
TOPLAM	50	100

Tablo 34'e göre, ankete katılan bireylere bireysel emeklilik sistemine üye olup olmadıkları sorulduğunda, katılımcıların; %30'u evet derken %70'inin hayır dediği tespit edilmiştir. Katılımcıların salt çoğunluğunun emeklilik sistemine üye olmaması dikkat çekmektedir.

Soru 24: Bireysel Emeklilik Sisteminin Özelliklerini Biliyor Musunuz?

Tablo 35: Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sisteminin Özellikleri Hakkında ki Bilgilerinin Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Bilmiyorum	21	42
Biraz Bilgi Sahibiyim	19	38
Yeterince Biliyorum	10	20
TOPLAM	50	100

Tablo 35'e göre, ankete katılan bireylere bireysel emeklilik sisteminin özelliklerini bilip bilmediği sorulduğunda katılımcıların; %42'si bilmiyorum, %38'i biraz bilgi sahibi ve son olarak %20'sinin ise yeterince biliyorum dediği tespit edilmiştir. Katılımcıların %42'sinin bireysel emeklilik sisteminin özellikleri hakkında bilgi sahibi olmaması ve %38'inin de yeterince bilgi sahibi olmaması dikkat çekmektedir.

Soru 25: Sizce Bireysel Emeklilik Sisteminin En Önemli Avantajı Nedir?

Tablo 36: Katılımcılara Bireysel Emeklilik Sisteminin En Önemli Avantajı Sorulduğunda Verilmiş Olan Cevapların Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Vergi Avantajı	2	4
Yatırım Tutarının Değiştirilebilmesi	5	10
Çalışmayanlarından Sistemden Yararlanabilmesi	8	16
Sistemden İsteddiği Anda Çıkabilmesi	13	26
Düzenli Bir Şekilde Tasarruf Yapma İmkânı	22	44
TOPLAM	50	100

Tablo 36'ya göre, ankete katılan bireylere bireysel emeklilik sisteminin en önemli avantajının ne olduğu sorulduğunda katılımcılara beş seçenekli cevaplar sunulmuştur. Verilen cevaplarda katılımcıların %4'ü vergi avantajı, %10'u yatırım tutarının değiştirilebilmesi, %16'sının çalışmayanların sistemden yararlanabilmesi, %26'sı sistemden istediği anda çıkabilmesi, %44'ü ise düzenli tasarruf yapma imkânı sunmasının en önemli avantajı olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların %44'ünün düzenli bir şekilde tasarruf yapma imkânı sunduğunu düşünmesi dikkat çekmektedir.

Soru 26: Bireysel Emeklilik Sisteminden Emekli Olma Şartı Nedir?

Tablo 37: Katılımcılara Bireysel Emeklilik Sisteminden Emekli Olma Şartı Hakkındaki Edindikleri Bilgilerinin Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
10 Yıl Düzenli Yatırım Yapma	20	40
56 Yaşını Doldurmak	6	12
İKİSİ DE	24	48
TOPLAM	50	100

Tablo 37'e göre, ankete katılan bireylere bireysel emeklilik sisteminden emekli olma şartının ne olduğu sorulduğunda katılımcıların; %40'ının 10 yıl düzenli olarak yatırım yapma, %12'sinin 56 yaşını doldurması gerektiği ve %48'inin de her ikisi cevapları verildiği tespit edilmiştir. Katılımcıların %48'inin bireysel emeklilik sisteminden emekli olma şartının hem 10 yılda düzenli olarak yatırım yapmaları gerektiği hem de 56 yaşını doldurmaları gerektiğinin bilincinde olmaları dikkat çekmektedir.

Soru 27: Bireysel Emeklilik Sistemine Dâhil Olmak İster Misiniz?

Tablo 38: Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sistemine Dâhil Olmak İstediklerine Dair İstatistiksel Analiz

	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle İstemem	6	12
Kararsızım	23	46
Kesinlikle İsterim	8	16
Bireysel Emeklilik Sistemine Dâhil Oldum	2	4
1 Yıldan Az Süredir Dâhilim	1	2
1-2 yıldır Sisteme Dâhilim	3	6
2 Yıldan Fazla Süredir Sistemdeyim	5	10
Bireysel Emeklilik Sistemine Dâhil Oldum Ancak Daha Sonra Çıktım	2	4
TOPLAM	50	100

Tablo 38'e göre, ankete katılan bireylere bireysel emeklilik sistemine dâhil olmak isteyip istemedikleri sorulduğunda katılımcıların; %12'si kesinlikle istemem, %46'sı kararsızım, %16'sı kesinlikle isterim, %4'ü bireysel emeklilik sistemine dahil oldum, %2'i bir yıldan az süredir dahilim, %6'sı 1-2 yıldır sisteme dahilim, %10'u 2 yıldan fazla süredir sistemdeyim ve son olarak %4'ü de bireysel emeklilik sistemine dahil oldum ancak sonradan çıktım dediği tespit edilmiştir. Katılımcıların bireysel emeklilik sistemine dâhil olmak isteyip istemedikleri sorulduğunda yarısına yakınının kararsız olması dikkat çekmektedir.

Eğer 27.Soruya Cevabınız Kesinlikle İstemem Ya Da Kararsızım İse:

Soru 28: Bireysel Emeklilik Sistemine Dâhil Olmak İstememenizin Ya Da Kararsız Olmanızın Nedeni Nedir?

Tablo 39: Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sistemine Olumsuz Bakmalarının İstatiksel Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Gelirimin Yetersiz Olmasından Dolayı	11	51
Geçmiş Dönemdeki Hayat Sigortası Deneyimimden Dolayı	1	5
Sisteme Güvenmediğimden Dolayı	6	29
Faiz Getirisine Karşı Olduğumdan Dolayı	2	10
Getiri Garantisinin Olmamasından Dolayı	2	0
SGK Sistemine Bağlı Olduğum İçin İkinci Emekliliği Gereksiz Görmemden Dolayı	1	5
TOPLAM	23	100

Tablo 39'a göre, ankete katılan katılımcılara bu soruda bir önceki soruyla bağlantılı olarak bireysel emeklilik sistemine dâhil olmak istememeleri ya da kararsız olduklarını belirtenlere sebebi sorulmuştur. Bireysel emeklilik sistemine neden katılmayacakları ve de kararsız oldukları sorulduğunda katılımcıların; %51'si gelirinin yetersiz olduğunu, %5'i geçmiş dönemde ki hayat sigortası deneyiminin olumsuz olması, %29'u bireysel emeklilik sistemine güvenmediğinden, %10'u faiz getirisine karşı olduğundan ve son olarak %5'i de SGK sistemine bağlı oldukları için ikinci bir emeklilik sistemini gereksiz gördüklerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların gelirlerinin yetersiz olmasından dolayı bireysel emeklilik sistemine katılmak istememeleri ve ya kararsız olmaları dikkat çekmektedir.

Tablo 40: Katılımcıların Bireysel Emeklilikten Çıkma Sebeplerinin İstatiksel Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Nakit Sıkıntısı Çektiğim İçin	2	50
Sistem İle İlgili Yanlış Bilgi Verilmesinden Dolayı Sistemden Ayrıldım	2	50
Sisteme Kısa Süreli Birikim Sağlamak İçin Girdiğimden Dolayı Ayrıldım		
İşten Ayrıldığım İçin Sistemden Ayrıldım		
Harcamalarımın Artmasından Dolayı Sistemden Ayrıldım		
Emeklilik Yatırım Fonlarının Getirilerini Beğenmediğim İçin Sistemden Ayrıldım		
TOPLAM	4	100

Tablo 40'a göre, ankete katılan katılımcılara bu soruda 27. soruyla bağlantılı olarak bireysel emeklilik sisteminden neden çıktıklarının sebebi sorulmuştur. Bireysel emeklilik sisteminden neden çıktıkları sorulduğunda katılımcıların, yarısı nakit sıkıntısı çektiğini diğer yarısı da sisteme dair yanlış bilgiler verildiğinden dolayı dâhil oldukları bireysel emeklilik sisteminden çıktıklarını belirtmişlerdir.

Soru 29: Bireysel Emeklilik Sistemine Katılma Amacınız/Katılma İsteme Amacınız Nedir?

Tablo 41: Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sistemine Katılma Amaçlarının Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Gelecek İçin Uzun Süreli Birikim Yapmak	17	34
Kısa Süreli Birikim Yapıp Çıkmak	5	10
Para Biriktirip Ev/Araba İçin Peşinat Yapıp Sistemden Çıkmak	6	12
Sistemden Emekli Olmak ve İkinci Bir Emeklilik Geliri Elde Etmek	17	34
Sadece Çalışırken Vergi Avantajı Sağlamak	5	10
TOPLAM	50	100

Tablo 41'e göre, ankete katılan bireylere, bireysel emeklilik sistemine katılma amacının ne olduğu sorulduğunda katılımcıların; %34'ü gelecek için uzun süreli birikim yapmak, %10'u kısa süreli birikim yapıp çıkmak, %12'si para biriktirip ev/araba için peşinat yapmak, %34'ü ikinci bir emeklilik geliri elde etmek ve son olarak da %1'i çalışırken vergi avantajı sağlamak olduğu için sisteme katılmayı amaçladıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların %34'ünün gelecek için uzun süreli birikim yapmak istemesi ve yine aynı oranda ki katılımcıların sistemden emekli olarak ikinci bir emeklilik gelirlerinin olmasını arzulaması dikkat çekmektedir.

Soru 30: Bireysel Emeklilik Sistemine Yatırımlarınızı Ne Kadarlık Vadede Devam Ettirmek İstersiniz?

Tablo 42: Katılımcıların Sistemde Kalmak İstedikleri Vade Sürelerinin Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Kısa Vadede (0-3 Yıl) Devam Ettirmek İstiyorum	10	20
Orta Vadede (3-5 Yıl) Devam Ettirmek İstiyorum	8	16
Uzun Vadede (5-10 Yıl) Devam Ettirmek İstiyorum	16	32
Emekli Oluncaya Kadar (10 Yıl ve Üstü) Devam Ettirmek İstiyorum	16	32
TOPLAM	50	100

Tablo 42'ye göre, ankete katılan bireylere bireysel emeklilik sisteminde yatırımlarınızı ne kadarlık süre de devam ettirmek istediği sorulduğunda katılımcıların; %2'si kısa vadede, %16'sı orta vadede, %32'si uzun vadede ve geriye kalan %32'si ise sistemde yatırımlarını emekli oluncaya kadar devam ettirmek istediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların çoğunun bireysel emeklilik sisteminde yatırımlarını uzun vadede ve emekli oluncaya kadar devam ettirmek istemeleri dikkat çekmektedir.

Soru 31: Çok Ciddi Bir Nakit Sıkıntısı İçerisinde Olduğunuzu Varsayalım Aşağıdakilerden Hangisi Sizin İçin En Doğrusudur?

Tablo 43: Katılımcıların Nakit Sıkıntısı İçerisinde Tercih Ettikleri Olanakların Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Bankadan Kredi Çekmek	8	16
Bir Arkadaşımdan Borç Almak	15	30
Arabamı/Evimi Satmak	9	18
Bireysel Emeklilik Sisteminden Çıkararak Birikimlerimi Hemen Almak	18	36
TOPLAM	50	100

Tablo 43'e göre, ankete katılan bireylere ciddi bir nakit sıkıntısı çektikleri varsayılarak sunulan dört seçenekten hangisini yapacakları sorulduğunda katılımcıların; %16'sı bankadan kredi çekmeyi, %30'u arkadaşından borç almayı, %18'i evini/arabasını satmayı ve %36'sı da dâhil oldukları bireysel emeklilik sisteminden çıkarak birikimlerini hemen almayı tercih etmişlerdir. Katılımcıların %36'sının nakit sıkıntısında anında dâhil oldukları bireysel emeklilik sisteminden çıkmayı göze almaları dikkat çekmektedir.

Soru 32: Katkı Paylarını Yatıracağınız Enstrümanları Belirlerken Neye Dikkat Edersiniz?

Tablo 44: Katılımcıların Katkı Paylarını Tercih Etmelerindeki Kriterlerin Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
Geçmiş Yatırım Tecrübelerime	11	22
Bireysel Emeklilik Aracısının Yönlendirmesine	7	14
Yatırım Enstrümanlarının Önceki Getirilerine	7	14
Yatırımda Alacağım Riske	13	26
Yatırım Bilgisi Olan Bir Arkadaşımın Yönlendirmesine	12	24
TOPLAM	50	100

Tablo 44'e göre, ankete katılan bireylere katkı paylarını yatıracağı enstrümanları belirlerken neye dikkat edecekleri sorulduğunda katılımcıların, %22'si geçmiş yatırım tecrübesine göre belirleyeceği, %14'ü bireysel emeklilik aracısının yönlendirmesine göre belirleyeceğini, %14'ü yatırım enstrümanlarının önceki getirilerine göre belirleyeceği, %26'sı yatırımdan alacağı riske göre belirleyeceği ve son olarak da %24'ü yatırım bilgisi olan bir arkadaşının yönlendirmesine göre belirleyeceklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan %26'sının katkı paylarını yatıracakları enstrümanı yatırımdan alacağı riske göre belirleyenler dikkat çekmektedir.

Soru 34: Yatırımlarınızı Hangi Para Birimi Cinsinden Yatırırsınız?

Tablo 45: Katılımcıların Edeceği Para Birimi Analizi Yatırımları İçin Tercih

	Sayı	Yüzde (%)
TL	34	68
Dolar	15	30
Euro	1	2
TOPLAM	50	100

Tablo 45'e göre, ankete katılan bireylere yatırımlarını hangi para birimi cinsinden yapmayı tercih edeceği sorulduğunda katılımcıların, %68'i TL, %30'u dolar ve %2'si de Euro cinsinden yatırım yapmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %68'inin yatırımlarını TL cinsinden yapmaları dikkat çekmektedir.

Soru 35: Bireysel Emeklilik Sistemine Aylık Ne Kadar Yatırırsınız?

Tablo 46: Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sisteminde Tercih Edecekleri Aylık Tutarların İstatiksel Analizi

	Sayı	Yüzde (%)
100 TL'DEN AZ	9	18
100-200 TL	30	60
200-500 TL	7	14
500-1000 TL	2	4
1000 TL'DEN FAZLA	2	4
TOPLAM	50	100

Tablo 46'ya göre, ankete katılan bireylere bireysel emeklilik sistemine aylık ne kadar yatırabilirler sorusu sorulduğunda katılımcıların; %18'i 100 TL'den az, %60'ı 100-200 TL arası, %14'ü 200 – 500 TL arası, %4'ü 500-1000 TL arası ve son olarak kalan %4'ü ise 1000 TL'den fazla yatırabileceklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %60'ının aylık 100-200 TL arasında bireysel emeklilik sistemine yatıracakları tutar dikkat çekmektedir.

SONUÇ

Devletler tarafından yürütülmüş ve yürütülmekte olan emeklilik sistemlerinde yaşanan sorunlar sebebiyle bir takım tedbirler ortaya çıkmıştır. Alınan tedbirlere karşın yaşanan sorunların çözülmemesi sebebiyle devletler emeklilik sistemlerinde revizyona giderek Bireysel Emeklilik Sistemini kabul etmeye başlamışlardır. Ülkemizde uygulanan ve henüz oldukça genç olan Bireysel Emeklilik Sistemi, yeni olmasına karşın oldukça etkili başarılar elde etmektedir. Emeklilik Gözetim Merkezi'nin yıllık verilerine bakıldığında katılımcıların her gün biraz daha arttığı ve katılım payının sürekli bir artış gösterdiği görülmektedir. Bireysel Emeklilik Sistemi, Türk ekonomisinin temel dinamikleri arasına girmeye aday bir sistemdir. Sistemden elde edilen ve elde edilmesi beklenen tutarlar oldukça fazladır. Bireysel emeklilik sisteminin katılımcıları, gelir düzeylerini ve emeklilik dönemlerine ait tahminlerini göz önünde bulundurarak, katkı paylarını kendileri belirleyerek bireysel emeklilik sözleşmelerini imzaladıktan sonra sisteme tamamen gönüllü olarak dâhil olmaktadır.

2013 yılından sonra bireysel emeklilik hesabı olan kişilerin, yatırımda buldukları her katkı payı için devlet %25 oranında katkı sağlamıştır. 2017 yılından bu yana ise 45 yaşının altında ki çalışanlar mecburi olarak otomatik katılıma geçmişlerdir. Bu düzenleme Bireysel Emeklilik Sistemine olan talebin artmasını sağlayarak sigortacılık sektörünü dinamikleştirmiştir. Özel emeklilik fonları, kurumsal yatırımlar içinde ön sırada bulunmaktadır. Emeklilik fonları uzun vadeli olduğundan dolayı ekonomiye katkı sağlaması, sermaye piyasalarında işlem görmesiyle beraber piyasanın gelişmesi, büyümesi ve derinleşmesine yardım sağlamaktadır.

Devlet, bireysel emeklilik sistemi katılımcılarına kamu borçlanma senetleri satarak, uzun vadede borçlanma imkânı sağlamaktadır. Böylelikle faiz oranları düşük seviyeye çekebilme fırsatı yakalamaktadır. Bu sayede düşük faizden borçlanma imkânı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca yine bu fonlarla birlikte, istihdam artışı, enflasyonun azalması ve piyasadaki belirsizliğin azalması gibi olumlu ekonomik sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Bireysel emeklilik sistemi, bireyin kendi geleceği adına daha çok söz sahibi olmasına imkân sağlamaktadır. Aylık olarak yapılan tasarruflar, bireyin sistemde kalması yani devamlılığı halinde, ekonomik olarak piyasalarda büyüme ve derinleşme sağlayacaktır. Büyüyen piyasa ile beraber enflasyon oranı düşecek ve ulusal olarak kalkınma sağlanacaktır. Emeklilik Gözetim Merkezi'nin istatistiklerine bakıldığında en fazla katılımcıların yerleşik olduğu illerde ilk üç sırayı İstanbul, Ankara, İzmir almaktadır. Şanlıurfa ili ilk 10 a bile maalesef girememiştir. Bununda yaptığımız araştırmanın sonucunda görüldüğü gibi temel nedeni Bireysel Emeklilik Sistemi hakkında ilimizde yaşayan yatırımcıların pek bilgi sahibi olmadığıdır. Bölgesel olarak da diğer bölgelere göre katılımcı sayısı az olan bir bölgede yaşamaktayız. Tüm bu koşullardan y+ola çıkarak söyleyebileceğimiz yaşam standartları, yatırım yapma olgusu, sosyal statüyü üst düzeye çıkarma arzusu gelişmiş illerimizde daha fazladır.

Bireysel emekliliğe giriş kararı almanın önünde duran en büyük sorunlardan birisi aylık gelir seviyesidir. Ancak devletin bireysel emeklilik sistemine yönelik sağladığı teşviklerin giderek artması ve yıllar itibariyle Türkiye'de kişi başı gelir seviyesinin düzenli şekilde yükselmesi sistemin ülke içerisindeki geleceğinin parlak olduğunu göstermektedir.

Yapılan araştırmadan çıkarılan en net sonuç şu şekildedir; çalışma yaşamı boyunca belirli standardı yakalamış olan bireylerin emeklilik dönemlerinde özellikle genç ve orta yaşlı kişilerin bireysel emeklilik sistemine karşı pozitif bakıldığı görülmektedir. Bireysel emeklilik sistemine kayıt olan kişilerin ödemeyi kabul ettikleri katkı payının; kişinin medeni durumu, eğitim düzeyi ve maaş durumuyla bağlantılı olduğu belirlenmiştir. Emeklilik dönemlerinde sadece emekli oldukları kurumdan alacaklarının kendilerini tatmin etmeyeceğini düşünen katılımcıların, bireysel emeklilik sistemini mantıklı bir yatırım aracı olarak kabul ettikleri saptanmıştır.

KAYNAKÇA

Alper, Y. (2002). Sosyal güvenlikte yeni bir adım: *Bireysel Emeklilik*. *Çimento İşveren, Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 16(2),11-32.

Alptekin, N., ve Şıklar, E. (2009). Türk hisse senedi emeklilik yatırım fonlarının çok kriterli performans değerlendirmesi: TOPSİS Metodu, *Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25,185-196.

Altay, M. (2013). *Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi: Aydın İli Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Altıntaş, K.M. (2008). Türk özel emeklilik fonlarının risk odaklı yönetim performansı: 2004-2006 dönemine ilişkin bir analiz. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1),85–110.

Atan, M., Atan, S., ve Özdemir Z.A. (2008). Türkiye’deki bazı yatırım fonlarının performanslarının değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2),47-67.

Altuncuoğlu, M. (2017). *Faizsiz bireysel emeklilik sisteminin işleyişi: 2008 Sonrası Türkiye Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Arslan, M., ve Arslan, S. (2010), Yatırım fonu performans ölçütleri, regresyon analizleri ve Manova yöntemine göre a, b ve borsa yatırım fonlarının karşılaştırılmalı analizi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 3-20.

Aysoy, D. (2011). *Kurumsal yatırımcı olarak Türkiye’de emeklilik yatırım fonları ve fon performanslarının analizi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Berk, N. (2005). *Finansal yönetim*, İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Bireysel Emeklilik Sistemi Gelişim Raporu. (2004). <http://www.egm.org.tr/bes2004gr1.asp>, Erişim Tarihi: 13.02.2018.

Bodie, Z., Kane, A., ve Marcus A.J. (1999). *Investments*. 4. Edition, Irwin/McGrawHill Series, ISBN 0-256-24626-2.

Bolak, M. (2005). *İşletme finansı*, İstanbul: Birsen Yayınevi.

Can, Y. (2010). Bireysel emekliliğin Türkiye’deki durumu ve gelişimi. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 2(2),139-146.

Ceylan, A., ve Korkmaz, T. (1998). *Borsada uygulamalı portföy yönetimi*, 3. Baskı, Bursa: Ekin Kitabevi.

Ceylan, A., ve Korkmaz, T. (2006). *Sermaye piyasası ve menkul değer analizi*, 3. Basım, Bursa: Ekin Kitabevi.

Cural, M. (2016). Türk sosyal güvenlik sisteminin mali yapısı ve sisteme yapılan bütçe transferlerinin ekonomik yansımaları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 21(2),693-706.

Dalğar, H. (2006). *Türk finansal piyasalarında kurumsal yatırımcılar olarak emeklilik yatırım fonları ve performanslarının değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Manisa: T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi.

Demir, M., ve Canbay, T. (2013). Türkiye’de sosyal güvenlik açıkları ve sosyal güvenlik ahlakı, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (2),303-315.

Devlet Planlama Teşkilatı. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. (2001).

Emeklilik ve Hayat, “Emeklilik fon türleri nelerdir?”
<http://emeklilikvehayat.com/emeklilik-fonlari/fon-turleri> [Erişim Tarihi: 01.03.2018].

Eken, M.H., ve Gaygısız, H. (2010). Bireysel emeklilik şirketlerinde risk yönetimi ve Türkiye Örneği, *Maliye Finans Yazıları*, 24(88),55-78.

Erol, A., ve Yıldırım, E. (2003). *Tüm yönleriyle bireysel emeklilik*. Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.

Gerek, E. (2007). *Türkiye’de b tipi yatırım fonlarının performansının değerlendirilmesi: 2004-2006 Döneminde Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE.

Gökgöz, F. (2007). Bireysel emeklilik fonlarının performans değerlendirilmesi, *Hacettepe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1),259291.

Günay, G., ve Güneş, H. (2015). Bireysel emeklilik sistemi ve Türkiye değerlendirilmesi, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(3), 245-2667.

<http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/kurumumuz/tarihce> erişim tarihi.28.02.2018

Karacabey, A.A., ve Gökgöz, F. (2005). *Emeklilik fonlarının portföy analizi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Kaymak, G. (2016). *Türkiye’de bireysel emeklilik fonları ve portföy performanslarının analizi*, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kılıç, S. (2002). *Türkiye’deki yatırım fonlarının performanslarının değerlendirilmesi*. Ankara: İMKB Yayınları.

Kızılgöçit, Z. (2014). *Bireysel emeklilik sistemi ve bireysel emeklilik sistemindeki sigorta şirketlerinde fon yönetimi*, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.

Korkmaz, T., Aydın, N., ve Sayılğan, G. (2013). Portföy Yönetimi. Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Yayınları, Eskişehir, Web: [Http://Azanadolu.Edu.Az/İmages/Dersler/PDF/EKITAP/Acik_Oyretim_Fakultesi/Bankacilik_Ce_Sigortacilik_Onlisans_Programi4_Yariyil_Dersleri/Portfoy%20yonetim.i.Pdf](http://Azanadolu.Edu.Az/İmages/Dersler/PDF/EKITAP/Acik_Oyretim_Fakultesi/Bankacilik_Ce_Sigortacilik_Onlisans_Programi4_Yariyil_Dersleri/Portfoy%20yonetim.i.Pdf) [Erişim Tarihi: 10.02.2018].

Korkmaz, T., ve Uygurtürk, H. (2007). Türk emeklilik fonlarının performans ölçümünde regresyon analizinin kullanılması. Zonguldak K.Ü., *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5),37-52.

Korkmaz, T. ve Uygurtürk, H. (2008). Türkiye'deki emeklilik fonları ile yatırım fonlarının performans karşılaştırması ve fon yöneticilerinin zamanlama yetenekleri. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15),114-147.

Mandacı, P.E. (2003). Türk bankacılık sektörünün taşıdığı riskler ve finansal krizi aşmada kullanılan risk ölçüm teknikleri, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1):2-5.

Mehmet, K. (1987). *Sosyal politika ve iş hukuku ve sosyal güvenlik*, Ankara: Gaye Matbaacılık.

Orhan, M. (2016). *Bireysel emeklilik sistemi ve genç tüketicilerin algı ve tutumları üzerine bir araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri.

Özel, Ö. ve Yalçın, Ç. (2013). *Yurtiçi tasarruflar ve bireysel emeklilik sistemi: Türkiye'deki Uygulamaya İlişkin Bir Değerlendirme*. T.C. Merkez Bankası Çalışma Tebliği No: 13/04.

Şakar, M. (2017). *Sosyal sigortalar uygulaması*, İstanbul: Beta Basım Yayınları.

Sezer, F. (2008). *Bireysel emeklilik sistemi ve fonlarının performans değerlendirmesi*. (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Sharpe W. F. (1994). TheSharpeRatio", *Journal of Portfolio Management*, Fall.

Şener, O., ve Akın, F. (2010). Özel emeklilik fonları ve Türkiye'de bireysel emeklilik sistemine giriş kararlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi üzerine bir araştırma, *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(1),291-312.

T.C. Başbakanlık (2005). *Kamu yönetiminde yeniden yapılanma:9*, Sosyal Güvenlik Reformu ve Çözüm Önerileri, Ankara.

Tezel, A.Ş. (2004), *BAG-KUR Mevzuatı*. İstanbul; Yaklaşım Yayınları.

Topalhan, T. (2010). *Türkiye’de altıncı yılında bireysel emeklilik sistemi ve uygulama sonuçları*. *Kamu-İş*, 11(2):165-210.

Travers, F.J. (2004). *Investment Manager Analysis: A Comprehensive Guide to Portfolio Selection, Monitoring and Optimization*, *John Wiley and Sons Ltd*, Canada.

Tunçomağ, K. (1990). *Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Sigortalar*, İstanbul: Beta Basım.

Ural, M. (2010). *Yatırım fonlarının performans ve risk analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Uralcan, Ş. (2011). *Temel sigorta bilgileri ve sigorta sektörünün yapısal analizi*, İstanbul: Hiperlink Yayıncılık.

Uyar, H. (2012). *Bireysel emeklilik sistemi*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Ünlüer, C. (2016) *Sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcı bir parçası olarak türkiye’deki bireysel emeklilik sistemi ve devlet teşviklerinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, A. (2010). *Bireysel emeklilik sisteminde fonların yönetimi, türkiye uygulamaları, örnek ülkelerle karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Zengin, E., Şahin, A., ve Özcan, S. (2012), Türkiye’de sosyal yardım uygulamaları, *Celal Bayar Üniversitesi, Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 19(2),133-142.

EK-1:

**BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE GİRMEYİ ETKİLEYEN
FAKTÖRLERİ ARAŞTIRMAYA YÖNELİK
ANKET ÇALIŞMASI**

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1-CİNSİYET

- ERKEK KADIN

2-YAŞ ARALIĞI

- 18-25 25-35 35-45 45-56 56 VE

ÜZERİ

3-EĞİTİM DURUMU

- İLKÖĞRETİM
 LİSE
 ÜNİVERSİTE
 YÜKSEKLİSANS
 DOKTORA

4-MEDENİ DURUM

- EVLİ BEKAR

5-MESLEK

- ÖĞRENCİ
 MUHASEBECİ
 ÖĞRETMEN İŞÇİ
 BANKACI EV HANIMI
 MEMUR DİĞER
 DOKTOR AVUKAT

6-ORTALAMA AYLIK GELİR

- 750-1000
- 1000-1500
- 1500-2000
- 2000VEÜSTÜ

SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ İLE İLGİLİ SORULAR

7-ŞU ANDA HANGİ SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNA BAĞLISINIZ ?

- SSK
- BAĞKUR
- EMEKLİ SANDIĞI
- HERHANGİ BİR SANDIĞA BAĞLI DEĞİLİM

8-BAĞLI BULUNDUĞUNUZ SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNİN İHTİYAÇLARINIZI KARŞILADIĞINI DÜŞÜNÜYORMUSUNUZ ?

- KESİNLİKLE DÜŞÜNÜYORUM
- DÜŞÜNÜYORUM
- ŞU ANDA KESİN BİR FİKRİM YOK
- DÜŞÜNÜMÜYORUM
- KESİNLİKLE DÜŞÜNÜMÜYORUM

9-BİR SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNE BAĞLI OLMANIN EN ÖNEMLİ NEDENİ NEDİR ?

- EMEKLİLİK YAŞAMINDA SABİT BİR GELİR SAĞLAMASI
- EŞ VE ÇOCUKLARIM İÇİN GÜVENCE SAĞLAMASI
- SAĞLIK İHTİYAÇLARIMIN KARŞILANMASI

10-SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNDEN ELDE EDİLECEK GELİRİN ÇOCUKLARA FAYDA SAĞLAYACAĞINA İNANIYORMUSUNUZ ?

- KESİNLİKLE İNANIYORUM
- İNANIYORUM
- KESİN BİR FİKRİM YOK
- İNANMIYORUM
- KESİNLİKLE İNANMIYORUM

1-SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA YATIRDIĞINIZ TUTARLARI GERİ ALABİLECEĞİNİZİ ÖĞRENDİĞİNİZDE NE YAPARDINIZ ?

- HEMEN PARAMI ALIRIM
- KARARSIZIM
- KESİNLİKLE ALMAM. SOSYAL GÜVENLİK BENİM İÇİN GÜVENCEDİR.

12.EĞER BİR ÖNCEKİ SORUYA CEVABINIZ HEMEN PARAMI ALIRIM İSE ALTERNATİF OLARAK HANGİSİNE PARANIZI YATIRIRDINIZ ?

- BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE GEÇERİM
- KENDİ SOSYAL GÜVENLİĞİMİ KENDİ YATIRIM ARAÇLARIMLA SAĞLARIM
- SOSYAL GÜVENLİK BENİM İÇİN GÜVENCEDİR. KESİNLİKLE ALMAM

13-SİZCE ÜLKEMİZDE SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNDEN EMEKLİ OLMA YAŞI NE OLMALIDIR ?

- 45-50
- 51-55
- 56-60
- 61-65

14-BUGÜNKÜ ŞARTLARI DÜŞÜNEREK EMEKLİLİK DÖNEMİNDE NE KADAR MAAŞ ALIRSANIZ YAŞANTINIZI RAHAT BİR ŞEKİLDE SÜRDÜRÜRSÜNÜZ ?

- 500-1000
- 1000-1500
- 1500-2000
- 2000 VE ÜZERİ

15-SİZCE BAĞLI BULUNDUĞUNUZ SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNUZDAN BEKLEDİĞİNİZ EMEKLİ MAAŞINI ALMANIZ MÜMKÜN MÜ ?

- KESİNLİKLE HAYIR
- HAYIR
- EMİN DEĞİLİM
- EVET
- KESİNLİKLE EVET

16-HER AY DÜZENLİ OLARAK TASARRUFTA BULUNURMUSUNUZ?

- EVET
- HAYIR

17-BİRİKİMLERİNİZİ NASIL DEĞERLENDİRİRSİNİZ ?

- ALTIN ALIRIM
- DÖVİZE YATIRIRIM
- GAYRİMENKUL ALIRIM
- HİSSE SENEDİNE YATIRIRIM
- HAZİNE BONOSU/DEVLET TAHVİLİ ALIRIM

18-YATIRIMLARINIZI DEĞERLENDİRİRKEN UZMAN KİŞİLERDEN DESTEK ALIRMISINIZ?

- EVET
- HAYIR

19-YATIRIMLARINIZDA ALDIĞINIZ RİSK TANIMI AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR ?

- RİSK ALMAM
- AZ RİSK ALABİLİRİM
- RİSK ALIRIM
- ÇOK FAZLA RİSK ALIRIM

20-BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNİ DUYDUNUZ MU ?

- EVET
- HAYIR

21-EĞER CEVABINIZ EVET İSE BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNİ NEREDEN DUYDUNUZ ?

- TELEVİZYON
- ARKADAŞIMDAN
- ACENTEDEN
- BİREYSEL EMEKLİLİK ARACISINDAN
- BANKADAN

22-BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNDEN ANLADIĞINIZ NEDİR?

- EK BİR EMEKLİLİK ARACI
- TASARRUF ARACIDIR
- AİLE İÇİN GÜVENCE
- GELECEK İÇİN GÜVENCEDİR

23-BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE ÜYEMİSİNİZ ?

- EVET
- HAYIR

24-BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNİN ÖZELLİKLERİNİ BİLİYORMUSUNUZ ?

- BİLMİYORUM
- BİRAZ BİLGİ SAHİBİYİM
- YETERİNCE BİLİYORUM

25-SİZCE BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNİN EN ÖNEMLİ AVANTAJI NEDİR ?

- VERGİ AVANTAJI
- YATIRIM TUTARININ DEĞİŞTİRİLEBİLMESİ
- ÇALIŞMAYANLARINDAN SİSTEMDEN YARARLANABİLMESİ
- SİSTEMDEN İSTEDİĞİ ANDA ÇIKABİLMESİ
- DÜZENLİ BİR ŞEKİLDE TASARRUF YAPMA İMKANI

26-BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNDEN EMEKLİ OLMA ŞARTI NEDİR ?

- 10 YIL DÜZENLİ YATIRIM YAPMA
- 56 YAŞINI DOLDURMAK
- HEM 10 YIL DÜZENLİ YATIRIM YAPMAK HEMDE 56 YAŞINI DOLDURMAK

27-BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE DAHİL OLMAK İSTERMİSİNİZ?

- KESİNLİKLE İSTEMEM
- KARARSIZIM
- KESİNLİKLE İSTERİM
- BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE DAHİL OLDUM
- 1 YILDAN AZ SÜREDİR DAHİLİM
- 1-2 YILDIR SİSTEME DAHİLİM
- 2 YILDAN FAZLA SÜREDİR SİSTEMDEYİM
- BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE DAHİL OLDUM ANCAK DAHA SONRA ÇIKTIM

EĞER 27.SORUYA CEVABINIZ KESİNLİKLE İSTEMEM YA DA KARARSIZIM İSE ;

28-BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE DAHİL OLMAK İSTEMEMENİZİN YA DA KARARSIZ OLMANIZIN NEDENİ NEDİR?

- GELİRİMİN YETERSİZ OLMASINDAN DOLAYI
- GEÇMİŞ DÖNEMDEKİ HAYAT SİGORTASI DENEYİMİMDEN DOLAYI
- SİSTEME GÜVENMEDİĞİMDEN DOLAYI
- FAİZ GETİRİSİNE KARŞI OLDUĞUMDAN DOLAYI
- GETİRİ GARANTİSİNİN OLMAMASINDAN DOLAYI
- SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNE BAĞLI OLDUĞUM İÇİN İKİNCİ EMEKLİLİĞİ GEREKSİZ GÖRMEMDEN DOLAYI

EĞER 27.SORUYA CEVABINIZ ‘BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE DAHİL OLMUŞTUM ANCAK DAHA SONRA SİSTEMDEN ÇIKTIM İSE’

28-BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNDEN ÇIKMA NEDENİNİZ NEDİR ?

- NAKİT SIKINTISI ÇEKTIĞİM İÇİN
- SİSTEM İLE İLGİLİ YANLIŞ BİLGİ VERİLMESİNDEN DOLAYI SİSTEMDEN AYRILDIM
- SİSTEME KISA SÜRELİ BİRİKİM SAĞLAMAK İÇİN GİRDİĞİMDEN DOLAYI AYRILDIM
- İŞTEN AYRILDIĞIM İÇİN SİSTEMDEN AYRILDIM
- HARCAMALARIMIN ARTMASINDAN DOLAYI SİSTEMDEN AYRILDIM
- EMEKLİLİK YATIRIM FONLARININ GETİRİLERİNİ BEĞENMEDİĞİM İÇİN SİSTEMDEN AYRILDIM

29-BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE KATILMA AMACINIZ /KATILMA İSTEME AMACINIZ NEDİR ?

- GELECEK İÇİN UZUN SÜRELİ BİRİKİM YAPMAK
- KISA SÜRELİ BİRİKİM YAPIP ÇIKMAK
- PARA BİRİKTİRİP EV/ARABA İÇİN PEŞİNAT YAPIP SİSTEMDEN ÇIKMAK
- SİSTEMDEN EMEKLİ OLMAK VE İKİNCİ BİR EMEKLİLİK GELİRİ ELDE ETMEK

30-BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNDE YATIRIMLARINIZI NE KADARLIK VADEDE DEVAM ETTİRMEK İSTERSİNİZ ?

- KISA VADEDE (0-3 YIL) DEVAM ETTİRMEK İSTİYORUM
- ORTA VADEDE (3-5 YIL) DEVAM ETTİRMEK İSTİYORUM
- UZUN VADEDE (5-10 YIL) DEVAM ETTİRMEK İSTİYORUM
- EMEKLİ OLUNCAYA KADAR (10 YIL VE ÜSTÜ) DEVAM ETTİRMEK İSTİYORUM

31-ÇOK CİDDİ BİR NAKİT SIKINTISI İÇİNDE OLDUĞUNUZU VARSAYALIM.AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ SİZİN İÇİN EN DOĞRUSUDUR ;

- BANKADAN KREDİ ÇEKMEK
- BİR ARKADAŞIMDAN BORÇ ALMAK
- ARABAMI/EVİMİ SATMAK
- BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNDEN ÇIKARAK BİRİKİMLERİMİ HEMEN ALMAK

32-KATKI PAYLARINI YATIRACAĞINIZ YATIRIM ENSTRÜMANLARINI BELİRLERKEN NEYE DİKKAT EDERSİNİZ ?

- GEÇMİŞ YATIRIM TECRÜBELERİME
- BİREYSEL EMEKLİLİK ARACISININ YÖNLENDİRMESİNE
- YATIRIM ENSTRÜMANLARININ ÖNCEKİ GETİRİLERİNE
- YATIRIMDA ALACAĞIM RİSKE
- YATIRIM BİLGİSİ OLAN BİR ARKADAŞIMIN YÖNLENDİRMESİNE

33-BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNDEKİ 100 TL'LİK PORTFÖYÜNÜZÜ AŞAĞIDAKİ ENSTRÜMANLARA NASIL DAĞITIRSINIZ ?

- HİSSE SENEDİ
- HAZİNE BONOSU ...
- DEVLET TAHVİLİ
- REPO
- DÖVİZ
- TL MEVDUATI ...
- KIYMETLİ MADEN ...

TOPLAM = 100

34-YATIRIMLARINIZI HANGİ PARA BİRİMİ CİNSİNDEN YATIRMAK İSTERSİNİZ ?

- TL
- DOLAR
- EURO

35-BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE AYLIK NE KADAR YATIRIYORSUNUZ/YATIRMAK İSTERSİNİZ ?

- 100 TL'DEN AZ
- 100-200 TL
- 200-500 TL
- 500-1000 TL
- 1000 TL'DEN FAZLA